

Jaarverslag 2023

Inhoudsopgave

1. Kerncijfers	3
2. Bestuursverslag	4
2.1 Kernwaarden, missie, visie en strategie.....	6
2.2 Organisatie en governance.....	7
2.3 Het bestuur in 2023.....	14
2.4 Risicohouding, risicobeheersing en compliance	20
2.5 Financiële positie.....	28
2.6 Beleggingen	30
2.7 Pensioenen	37
2.8 Actuariële analyse van het resultaat	41
2.9 Uitvoeringskosten	42
2.10 Communicatie	45
2.11 Toekomst pensioenfonds	46
2.12 Vooruitzichten	47
3. Jaarrekening 2023	49
3.1 Balans per 31 december.....	49
3.2 Staat van baten en lasten.....	50
3.3 Kasstroomoverzicht.....	51
3.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening	52
3.5 Toelichting op balans en staat van baten en lasten	56
3.6 Risicobeheersing.....	66
3.7 Bestemming van het resultaat	73
3.8 Gebeurtenissen na balansdatum	74
4. Overige gegevens	75
4.1 Actuariële verklaring	75
4.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	78
4.3 Verslag van het intern toezicht	88
4.4 Verslag van de auditcommissie.....	98
4.5 Verslag van het verantwoordingsorgaan	102
4.6 Personalía	109

1. Kerncijfers

1. Kerncijfers	2023	2022	2021	2020	2019
Financiële positie (x € 1 mln)					
Pensioenvermogen	1.024	1.052	1.363	1.388	1.408
Pensioenverplichtingen risico fonds	867	876	1.054	1.152	1.149
Pensioenverplichtingen risico deelnemers	-	-	-	-	18
Dekkingsgraad	118,2%	120,1%	129,3%	120,4%	120,6%
Beleidsdekkingsgraad	120,6%	134,8%	126,0%	116,4%	121,3%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,0%	104,0%	104,0%	104,0%	104,0%
Vereiste dekkingsgraad	115,3%	113,8%	113,6%	112,8%	115,6%
Beleggingen (x € 1 mln)					
◦ Aandelen	171	176	270	225	295
◦ Indirect vastgoed	157	194	205	176	191
◦ Alternatieve beleggingen	83	81	63	42	48
◦ Credits	-	-	-	-	47
◦ Staatsobligaties	608	596	807	919	795
◦ Liquide middelen	5	5	16	22	11
Totaal Beleggingen risico fonds	1.024	1.052	1.360	1.385	1.387
Totaal Beleggingen risico deelnemers	-	-	-	-	18
Rendement					
Behaald jaarrendement***	4,1%	-18,5%	3,0%	4,7%	10,0%
Benchmark	8,1%	-17,3%	0,1%	5,9%	11,3%
Behaald vijfjaarsrendement (op jaarbasis)	0,1%	-0,3%	4,5%	5,4%	5,4%
Vijfjaarsbenchmark (op jaarbasis)	1,1%	-0,3%	4,3%	5,8%	5,3%
Pensioenen (x € 1 mln)					
Ontvangen premies	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8
Betaalde uitkeringen	65,0	59,0	59,5	62,3	62,4
Toeslag (indexatie)	0,13%	13,90%	2,70%	0,75%	2,00%
Inhaalindexatie**	-	-	€ 3,6 mln	-	-
Werkgevers en deelnemers					
Aantal werkgevers	-	-	-	-	6
◦ Actieven	4	4	5	5	542
◦ Slapers	2.328	2.518	2.626	2.893	2.957
◦ Gepensioneerden	5.917	6.042	6.238	6.462	6.687
Totaal aantal deelnemers	8.249	8.564	8.869	9.360	10.186
Uitvoeringskosten					
Pensioenbeheerkosten (x € 1 mln)	2,6	2,8	2,3	2,3	2,3
Pensioenbeheerkosten per deelnemer	447	469	365	353	325
Vermogensbeheerkosten (x € 1 mln)	10,2	11,7	13,9	9,9	10,6
Vermogensbeheerkosten in %*	1,00%	0,97%	1,03%	0,72%	0,77%
Transactiekosten beleggingen in %*	0,03%	0,03%	0,02%	0,08%	0,05%
* in % van gemiddeld belegd vermogen					
** De gereserveerde inhaalindexatie 2021 is in 2022 definitief toegekend.					
*** In 2023 was het rendement op de returnportefeuille 0,5% en het rendement op de risicomangement portefeuille 6,6%.					

2. Bestuursverslag

Stichting Nedlloyd Pensioenfonds (hierna: het pensioenfonds), statutair gevestigd te Rotterdam, is een ondernemingspensioenfonds, opgericht op 1 januari 1971 ten behoeve van de voormalige Koninklijke P&O Nedlloyd N.V. en haar (rechts)voorgangers. In 2005 is Koninklijke P&O Nedlloyd N.V. overgenomen door de Maersk Group. Met de volgende ondernemingen van de Maersk Group was tot en met 31 december 2019 een uitvoeringsovereenkomst afgesloten: Maersk Line Netherlands B.V., Maersk Ship Management B.V., Star Container Services B.V., Ardent Maritime Netherlands B.V. (voorheen Svitzer Salvage B.V.) en Svitzer Amsterdam B.V. (hierna tezamen: voormalig aangesloten werkgevers). Tevens voerde het pensioenfonds tot en met 31 december 2019 de pensioenregeling uit van het personeel in eigen dienst. Sinds 1 januari 2020 wordt het pensioenfonds voortgezet als gesloten pensioenfonds. Er vindt geen pensioenopbouw meer plaats behalve de premievrije opbouw voor een beperkt aantal arbeidsongeschikten.

Jeppe Machielsen heeft per 9 november 2023 na het bereiken van de maximale zittingstermijn het bestuur verlaten. Jeppe is twaalf jaar als onafhankelijk voorzitter betrokken geweest bij het pensioenfonds. Graag wil het bestuur Jeppe bedanken voor zijn inzet voor het pensioenfonds gedurende deze lange tijd.

Het jaar in vogelvlucht

De ontwikkelingen op de financiële markten in 2023 werden gekenmerkt door fluctuerende rentes, dalende inflatie en aanhoudende geopolitieke spanningen. De dekkingsgraad is in 2023 per saldo gedaald van 120,1% naar 118,2%. In laatstgenoemde dekkingsgraad is het indexatiebesluit voor 2024 verwerkt. Per 1 januari 2024 is 0,13% indexatie toegekend. Het jaar 2023 stond in het teken van de aanhoudende oorlog in Oekraïne, een nieuw conflict in het Midden-Oosten en een summiere economische groei in de EU en in China. Over 2023 behaalde het pensioenfonds een rendement van 4,1% bij een benchmark van 8,1%, zoals verder toegelicht in paragraaf 2.6. Ultimo 2023 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 120,6% en de DNB-dekkingsgraad 118,2%. Op organisatorisch gebied stond het jaar in het teken van voorbereidende werkzaamheden met betrekking tot de toekomstverkenning van het pensioenfonds (het project Toekomst).

Het bestuur werkt op basis van het omgekeerd gemengde bestuursmodel. Het bestuur heeft inmiddels ervaring opgedaan met het model; door middel van een jaarlijkse evaluatie wordt de samenwerking en dynamiek binnen het bestuur en van de NUB-ers apart tegen het licht gehouden. De uitvoerende bestuursleden hebben zich in 2023 bij de uitoefening van hun werkzaamheden vooral gericht op het beleid- en actieplan 2023 en het project Toekomst.

Het bestuur heeft, met inachtneming van de beleidsdekkingsgraad per 30 september 2023 en de voorgeschreven rekenmethodiek, besloten tot het verlenen van een gedeeltelijke (maar binnen de regelgeving maximale) indexatie van 0,13% per 1 januari 2024 tegen een stijging van de CPI van 0,2%. Het bestuur heeft geen inhaalindexatie kunnen en mogen toekennen, omdat die alleen kan worden toegekend bij een overschot na het toekennen van een volledige indexatie.

Blue Sky Group (BSG) heeft per 1 januari 2023 de pensioenadministratie overgenomen van InAdmin RiskCo. De transitie naar BSG is voor het einde van 2022 succesvol afgerond. Blue Sky Group voert de volgende werkzaamheden voor het pensioenfonds uit: de pensioen- en uitkeringenadministratie, actuariële diensten en verslaglegging en de deelnemerscommunicatie (waaronder de website).

In 2023 heeft het bestuur meerdere vergaderingen en kennissessies besteed aan het vermogensbeheer. Zo zijn aan de orde geweest: de ALM-studie en de uitkomsten daarvan, de SFDR-classificatie van de pensioenregeling, de actief beheerde aandelenportefeuille versus een passief beheerde (index)portefeuille, ESG-invulling door de aandelenmanagers, beleid manager selectie en monitoring, strategisch vastgoedplan, het herbeleggen van rendementen en distributies uit illiquide beleggingen en een evaluatie/actualisatie van de investment beliefs.

Met de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen is duidelijk geworden dat de positie van gesloten pensioenfondsen niet toestaat zelfstandig in te varen in het nieuwe pensioenstelsel. In 2023 zijn gesprekken gevoerd met de belangrijkste voormalig aangesloten werkgever (Maersk Line Netherlands B.V.) over hun voornemen m.b.t. het nieuwe pensioenstelsel. De gesprekken worden in 2024 voortgezet.

Tot slot heeft het bestuur in 2023 op basis van het beleid- en actieplan een aantal fondsdocumenten geactualiseerd zoals het strategisch risicomanagementbeleid, het risicomanagement integraal framework, het document Naleving Code Pensioenfondsen, het ICT-beleid, de klokkenluiders- en

incidentenregeling, het integriteitsbeleid, het Plan van Aanpak (project Toekomst), de ERB bij project Toekomst, het klachtenbeleid en de ABTN.

In het voorliggende bestuursverslag komen de bovengenoemde onderwerpen verder terug.

2.1 Kernwaarden, missie, visie en strategie

De in 2020 vastgestelde kernwaarden zijn in 2023 nog steeds van kracht en actueel. Dit geldt ook voor de missie, visie en strategie. Hieronder zijn de kernwaarden, missie, visie en strategie van het pensioenfonds opgesomd. Onder het begrip 'deelnemers' verstaat het pensioenfonds: actieve deelnemers (enkele arbeidsongeschikte deelnemers waar een premievrije voortzetting voor plaatsvindt binnen het fonds), gewezen deelnemers (slapers), pensioengerechtigden en hun nabestaanden, partners en voormalige partners die aanspraken hebben binnen het pensioenfonds.

Kernwaarden

Betrouwbaar

De actieve deelnemers, gewezen deelnemers (slapers) en pensioengerechtigden (hierna: **deelnemers**) kunnen erop vertrouwen dat de toevertrouwde middelen op een prudent en maatschappelijk verantwoorde manier worden belegd. Het pensioenfonds voert zijn taken degelijk uit in overeenstemming met de wet- en regelgeving. Het pensioenfonds werkt vanuit een robuust en solide beleidskader en de beginselen van goed pensioenfondsbestuur. De beslissingen van het pensioenfonds zijn zorgvuldig en passen bij het karakter en de verantwoordelijkheden van het pensioenfonds.

Betrokken en klantgericht

Het pensioenfonds staat dicht bij zijn deelnemers en de voormalig aangesloten werkgevers. Dit uit zich in servicegerichtheid naar de deelnemers en de werkgevers en in verschillende vormen van communicatie.

Omgevingsbewust

Het pensioenfonds is zich bewust van de omgeving waarin het opereert. Het pensioenfonds handelt daarom kostenbewust en maatschappelijk verantwoord. Daarnaast zijn de alternatieve toekomstmogelijkheden voor het pensioenfonds bekend en monitort het pensioenfonds jaarlijks zijn eigen prestaties ten opzichte van deze mogelijke alternatieve toekomstmogelijkheden respectievelijk ten opzichte van de pensioensector.

Missie

Het pensioenfonds voert de door sociale partners van voormalig aangesloten werkgevers opgestelde pensioenregelingen uit voor de deelnemers door servicegericht, kostenbewust, maatschappelijk verantwoord en integer te handelen, waarbij belangen evenwichtig worden afgewogen en met de ambitie om binnen de gestelde wettelijke kaders de koopkracht zo veel als mogelijk te behouden.

Visie

Het pensioenfonds speelt in op de ontwikkelingen binnen de pensioensector en behartigt de belangen van de deelnemers. Vertrouwen in het pensioenfonds is van groot belang. Het pensioenfonds voert een prudent en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid en bevordert het pensioenbewustzijn

van zijn deelnemers, ook waar het gaat om risico's en rechten, door middel van relevante en transparante communicatie. Kritische succesfactoren hierbij zijn: een goed bestuur, een goede pensioenuitvoering, kostenbewustzijn en voldoende pensioenvermogen.

Strategie

Het pensioenfonds streeft de missie en visie na door:

- a. het beheren van het vermogen op basis van investment beliefs, waarbij een prudent en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid wordt gevoerd, zonder afbreuk te doen aan de rendementsdoelstelling en de eis dat te allen tijde voldoende liquiditeit beschikbaar is om de kosten en uitkeringen te voldoen;
- b. het communiceren en informeren van de deelnemers op een begrijpelijke wijze. De informatie is relevant en helder met als doel de betrokkenheid van deelnemers bij hun pensioen te stimuleren;
- c. het periodiek evalueren van het kostenniveau, de omvang van het pensioenvermogen, de efficiëntie en de governance; en
- d. het actief zoeken naar samenwerking en het onderzoeken van mogelijke samenwerkingsvormen.

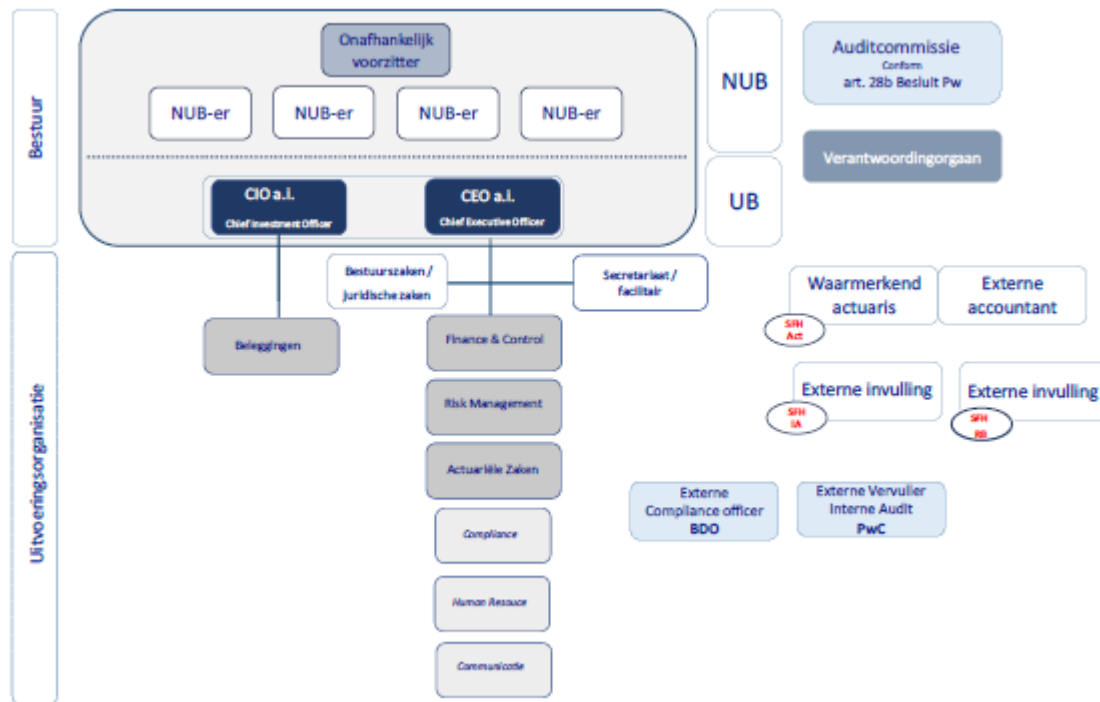
Doelstellingen

Het bestuur heeft de volgende doelstellingen geformuleerd, waarbij de kernwaarden betrouwbaar, betrokken, klantgericht en omgevingsbewust leidend zijn. De doelstellingen luiden als volgt:

- binnen het afgesproken risicokader, het realiseren van een beleidsdekkingsgraad die het mogelijk maakt pensioenen en andere uitkeringen te verstrekken, met de ambitie het zoveel als mogelijk behouden van de koopkracht;
- het door maatschappelijk verantwoord en actief vermogensbeheer behalen van een rendement (na aftrek van kosten) op de returnportefeuille dat, cumulatief over elke voortschrijdende periode van vijf jaren, hoger is dan de gekozen benchmark;
- gelijkblijvende uitvoeringskosten op het gemiddelde niveau van de drie voorafgaande jaren;
- het behalen van een hoge kwaliteit van de pensioenuitvoering;
- het voeren van een actief en transparant communicatiebeleid met een positieve beoordeling van de participanten aan het deelnemerspanel en/of een onderzoek onder de deelnemers;
- continue professionalisering van de organisatie, waarbij de Code Pensioenfondsen voor de governance (pro-)actief wordt nageleefd.

2.2 Organisatie en governance

Het organigram per eind 2023 staat hieronder weergegeven. De personalia van de bestuursleden, directie, leden van het verantwoordingsorgaan, leden van de auditcommissie, de adviserend en certificerend actuaris en accountant staan in paragraaf 4.6. Daarnaast is daarin een beknopt profiel van de bestuursleden opgenomen.

Bestuur

Het pensioenfonds heeft een omgekeerd gemengd bestuursmodel. Het bestuur bestaat uit zeven¹ bestuursleden:

- vijf niet-uitvoerende bestuursleden (hierna: **NUB-ers**) bestaande uit:
 - o een onafhankelijke voorzitter;
 - o een vertegenwoordiger van de voormalig aangesloten werkgevers;
 - o een vertegenwoordiger van de voormalige werknemers;
 - o twee vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden; en
- twee uitvoerende bestuursleden (hierna: **UB-ers**).

Het bestuur is verantwoordelijk voor de strategie, het opstellen van het beleid en beleidskaders en is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid en de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

De NUB-ers zijn naast de algemene bestuurstaken belast met het intern toezicht op:

- het beleid van het bestuur en de uitvoering hiervan;
- de algemene gang van zaken in het pensioenfonds;
- de adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur; en
- de adequate uitvoering van het strategisch beleid.

De UB-ers hebben naast de algemene bestuurstaak de verantwoordelijkheid om onder andere:

- leiding te geven aan de uitvoeringsorganisatie van het pensioenfonds;
- zorg te dragen voor de voorbereiding van het strategisch beleid van het pensioenfonds; en

¹ In januari 2024 is een derde UB-er (a.i.) voorgedragen vanwege langdurige afwezigheid van een van de UB-ers. De statutenwijziging hiertoe is per 8 februari 2024 doorgevoerd. De benoeming is ingegaan per 15 maart 2024 na afronding van de DNB-toetsing.

- adequate uitvoering van het strategisch beleid te borgen.

De onafhankelijk voorzitter ziet toe op een goede samenstelling en het goed functioneren van het bestuur en is namens het bestuur het eerste aanspreekpunt voor het verantwoordingsorgaan over het functioneren van het bestuur.

Het bestuur legt verantwoording af over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd aan het verantwoordingsorgaan, de voormalig aangesloten werkgevers en in het jaarverslag. Daarnaast leggen de NUB-ers, in het kader van hun toezichthoudende taak, verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag.

De UB-ers leggen verantwoording af aan het bestuur door middel van onder andere kwartaalrapportages en door verantwoordingsmemo's. De kwartaalrapportages voor pensioenbeheer, vermogensbeheer en risicobeheer voldoen aan de informatiebehoefte van het bestuur. In de bestuursvergaderingen wordt het bestuur in aanwezigheid van de auditcommissie door middel van deze kwartaalrapportages geïnformeerd over de belangrijkste ontwikkelingen in het afgelopen kwartaal. De opinie van de sleutelfunctiehouder risicobeheer over het gevoerde beleid en de gang van zaken is opgenomen in de kwartaalrapportage risicobeheer. De kwartaalrapportages worden gedeeld met het verantwoordingsorgaan. De UB-ers leggen eveneens verantwoording af door het verstrekken van selectieverslagen, transactieverslagen, verslagen van vergaderingen van de UB-ers, voortgangsrapportages en verantwoordingsmemo's.

Langdurige afwezigheid van een van de UB-ers

Vanaf september 2023 wordt het bestuur geconfronteerd met de afwezigheid van een van de UB-ers, de CEO/CIO. Hierdoor is een aantal taken (deels) waargenomen door de andere UB-er (de CFRO en tevens sleutelfunctiehouder risicobeheer). Gezien de voortdurende afwezigheid en om binnen de kaders van de wet (scheiding van eerste en tweede lijn) het fonds op een correcte wijze aan te sturen heeft het bestuur in december voorbereidingen getroffen om het aantal UB-ers tijdelijk uit te breiden van twee naar drie. Hiervoor was een statutenwijziging noodzakelijk. In januari 2024 is een derde UB-er (een CIO a.i.) voorgedragen en benoemd (onder voorbehoud van de DNB-toetsing) en op 8 februari 2024 is de statutenwijziging doorgevoerd om dit mogelijk te maken. De benoeming is ingegaan per 15 maart 2024 na afronding van de DNB-toetsing. Ook werd een verschuiving van het takenpakket tussen de UB-ers noodzakelijk. De CFRO neemt tijdelijk de CEO-rol over en stoot zijn rol als sleutelfunctiehouder risicobeheer af; deze wordt nu extern ingevuld. Per 17 april 2024 is Edwin Massie benoemd tot sleutelfunctiehouder risicobeheer onder voorbehoud van toetsing door DNB.

Sleutelfuncties

Een pensioenfonds moet beschikken over een drietal sleutelfuncties: een risicobeheerfunctie, een interne auditfunctie en een actuariële functie. IORP II en de Pensioenwet (Pw) maken een onderscheid tussen de houder van een sleutelfunctie en de personele invulling van de daadwerkelijke uitvoering van de sleutelfunctie (de vervuller), waarbij de houder de eindverantwoordelijkheid heeft. De houders van deze functies rapporteren materiële bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt aan het bestuur van het pensioenfonds.

- De actuariële sleutelfunctie is ondergebracht bij de certificerend actuaris. De organisatie (WTW) waarbij de sleutelfunctiehouder werkzaam is als certificerend actuaris vervult tevens de taken behorend bij de actuariële sleutelfunctie.
- Een van de uitvoerende bestuursleden (de CFRO) was gedurende 2023 sleutelfunctiehouder risicobeheer. De afdeling Finance, Control & Risk van de uitvoeringsorganisatie vervult de taken behorend bij de sleutelfunctie risicobeheer. Wegens de afwezigheid van de CEO/ CIO ontstond er een ongewenste situatie waarbij de CFRO per jaareinde de enige aanwezige UB-er was. Hierdoor kent de CFRO een impliciete verantwoordelijkheid voor de eerste lijn. Dit was niet verenigbaar met het houden van de sleutelfunctie risicobeheer. Het bestuur heeft deze situatie onderkend en in 2024 een passende (tijdelijke) invulling van de sleutelfunctiehouder risicobeheer op basis van insourcing geregeld.
- De sleutelfunctiehouder interne audit is belegd bij een externe deskundige waarmee het pensioenfonds een contractuele relatie onderhoudt. De taken behorend bij de interne auditfunctie worden eveneens vervuld door een externe partij (PwC).

Het pensioenfonds had in 2023 de sleutelfuncties, op basis van het 'three lines of defence model' als volgt ingericht:

Sleutelfunctie	Sleutelfunctiehouder	Operationele invulling
Risicobeheerfunctie	Randy Caenen*	Intern
Actuariële functie	Marnix Ceelaert	WTW
Interne auditfunctie	Werner Koch	PwC

*De sleutelfunctiehouder Risicobeheer is uitvoerend bestuurslid.

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft het door het pensioenfonds gekozen model en de sleutelfunctiehouders goedgekeurd.

Commissies

De NUB-ers hebben een auditcommissie ingesteld. De auditcommissie werkt volgens het vastgestelde reglement auditcommissie. De auditcommissie bestaat uit twee onafhankelijke externe leden. De auditcommissie is primair belast met het toezicht op:

- de risicobeheersing;
- het beleggingsbeleid;
- de financiële informatievervalsing door het pensioenfonds.

De auditcommissie ondersteunt de NUB-ers bij het toezicht op deze drie toezichtgebieden en voorziet daarnaast de niet-uitvoerende bestuursleden van gevraagd of ongevraagd advies over het beleid, de uitvoering en de hieraan verbonden risico's.

Per 1 juli 2023 is een van de leden van de auditcommissie op eigen verzoek afgetreden. Er is per die datum een nieuw lid benoemd voor een periode van drie jaar.

Daarnaast kan het bestuur ad hoc commissies instellen, zoals een verkiezingscommissie, die de verkiezingen voor de pensioengerechtigden bestuursleden organiseert. Een ander voorbeeld is een commissie voor de selectie van partijen, aan wie het pensioenfonds werkzaamheden uitbesteedt.

Uitvoeringsorganisatie

Het pensioenfonds beschikt over een eigen uitvoeringsorganisatie, die:

- het bestuur ondersteunt bij de beleidsvoorbereiding;
- de dagelijkse uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleid voor zijn rekening neemt op het gebied van governance, pensioenen, communicatie, risicomanagement, financiële administratie, vermogensbeheer en externe verantwoording;
- de externe partijen, aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed, aanstuurt en monitort.

Het pensioenfonds heeft delen van zijn bedrijfsprocessen uitbesteed aan derde partijen. Dit betreft onder andere de pensioenadministratie en een groot deel van het vermogensbeheer. Ook heeft het pensioenfonds een custodian aangesteld voor de bewaring van de effecten.

De uitvoeringsorganisatie staat onder de gezamenlijke leiding en verantwoordelijkheid van de UB-ers.

Privacy officer (PO)

Het bestuur heeft een privacy officer aangesteld, die controleert of het pensioenfonds en de partijen aan wie het pensioenfonds werkzaamheden heeft uitbesteed, voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en andere toepasselijke wet- en regelgeving. Het pensioenfonds heeft in dit kader een privacy beleid, cookiebeleid en een procedure voor het melden van een inbreuk op de beveiliging van persoonsgegevens (datalek) opgesteld. Deze laatste procedure is een onderdeel van de incidenten- en klokkenluidersregeling.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan (**VO**) bestaat uit vijf leden: vier leden namens de pensioengerechtigden en een lid namens de (gewezen) deelnemers.

Per 1 juli 2023 zijn de zittingstermijnen van twee leden, lid namens de werknemers respectievelijk de pensioengerechtigden in het VO, geëindigd. Beiden leden hebben zich niet herkiesbaar gesteld. De Vereniging van Deelnemers Nedlloyd Pensioenfonds (DNP) heeft vervolgens een lid namens de pensioengerechtigden voorgedragen voor benoeming. Na de reglementaire bestuurlijke toetsing heeft DNP dit lid per 1 juli 2023 benoemd voor een zittingstermijn van vier jaar.

Voor de vacature van werknemerslid zijn oproepen voor kandidaatstellingen gepubliceerd met het oog op een mogelijke verkiezing. Uiteindelijk heeft één kandidaat zich gemeld. Het bestuur heeft deze kandidaat per 1 oktober 2023, conform het Reglement verantwoordingsorgaan en artikel 16 van de statuten, benoemd als lid van het VO namens de (gewezen) deelnemers.

Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het beleid en de uitvoering hiervan. De NUB-ers leggen verantwoording af aan het VO over het door hen uitgevoerde intern toezicht.

Het VO oordeelt of het bestuur het beleid goed en binnen de gemaakte afspraken en kaders uitvoert en of het de belangen van de betrokkenen evenwichtig afweegt. Het VO geeft desgevraagd of uit eigen beweging advies over aangelegenheden die het pensioenfonds betreffen en in ieder geval over elk

voorgenomen besluit met betrekking tot de in de Pw genoemde onderwerpen. De bevoegdheden van het VO zijn vastgelegd in de Pw, de statuten en het Reglement verantwoordingsorgaan.

Het VO vergadert vier keer per jaar met het bestuur van het pensioenfonds en twee keer met de NUB-ers. Tijdens deze overleggen wordt het VO geïnformeerd over de ontwikkelingen bij het pensioenfonds en wordt verantwoording afgelegd over het intern toezicht en de door de NUB-ers vastgestelde toezichtthema's van dat jaar (welke eerder aan het VO zijn voorgelegd ter afstemming en eventuele aanvulling).

Het VO werd tijdens de overleggen met het bestuur aan de hand van de verschillende kwartaalrapportages geïnformeerd over de ontwikkelingen bij het pensioenfonds en via maandrappportages over de financiële gang van zaken. Naast deze besprekingen zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest: het beleid- en actieplan, de ALM-studie, de transitie pensioenadministratie, de opvolging van de voorzitter, het nieuwe pensioenstelsel, de toekomstverkenning en het bijbehorende plan van aanpak (project Toekomst) en de voortgang hierin, inflatie en de toeslagverlening 2024, de heroriëntatie van het beleggingsbeleid, de kostenbenchmark, het beloningsbeleid, het budget 2024 en het klachtenbeleid. Het verslag van de intern toezicht thema's is in het najaar door de NUB-ers met het VO besproken. Het verslag van het VO en de reactie daarop van het bestuur staan in paragraaf 4.3 van dit jaarverslag.

Intern toezicht

De NUB-ers voeren het intern toezicht uit op het bestuur als geheel en op de UB-ers in hun uitvoerende rol. Naast de algemene toezichtthema's hebben de NUB-ers aan het begin van het jaar nog een vijftal specifieke toezichtthema's vastgesteld. De UB-ers hebben hierop hun inbreng gegeven. Deze concept toezichtthema's zijn vervolgens besproken met de leden van de auditcommissie en het verantwoordingsorgaan. Na de inbreng van deze gremia zijn de toezichtthema's vervolgens vastgesteld door de NUB-ers. De NUB-ers hebben per toezichtthema een normenkader opgesteld. Gedurende het jaar zijn deze thema's regelmatig tussen de NUB-ers besproken. Hiervoor is per thema een overzicht gemaakt van de besprekingen over deze onderwerpen tijdens de vergaderingen van de organen van het pensioenfonds. Ook is gekeken of de thema's en/of het bijbehorende normenkader aanpassing behoeven als gevolg van ontwikkelingen in de loop van het jaar. Dit is niet het geval geweest. De NUB-ers hebben een toezichtvisie vastgesteld. De toezichtvisie geeft weer hoe het NUB toezicht wenst te houden. Verder zijn twee NUB-ers via een selectiecommissie betrokken geweest bij de selectie van de nieuwe voorzitter in 2023.

Het verslag van de NUB-ers is te vinden in paragraaf 4.3 van dit jaarverslag.

Compliance officer

Het pensioenfonds heeft een externe compliance officer: BDO. De compliance officer ziet erop toe dat het pensioenfonds voldoet aan de relevante wet- en regelgeving en op de naleving van de gedragscode van het pensioenfonds. Over de jaarlijkse naleving van de gedragscode wordt door alle verbonden personen (er zijn geen insiders aangewezen) aan de compliance officer gerapporteerd. Jaarlijks rapporteert de compliance officer over de naleving van wet- en regelgeving en gedragscode aan het bestuur.

Externe adviseurs

Het bestuur maakt gebruik van externe adviseurs op het gebied van strategisch risicomanagement en vermogensbeheer. Daarnaast wordt het bestuur ondersteund door een adviserend actuaris.

Certificerend actuaris en externe accountant

WTW is belast met de actuariële certificering en brengt verslag uit aan het bestuur over de controle van de berekeningen van de pensioenverplichtingen, de actuariële analyse van de resultaten en de beoordeling van de financiële positie van het pensioenfonds (zie paragraaf 4.1).

Deloitte Accountants B.V. is benoemd als externe accountant en geeft in die hoedanigheid de controleverklaring af bij de jaarrekening. De externe accountant rapporteert zijn bevindingen aan het bestuur (zie paragraaf 4.2).

Toezichthouders

De belangrijkste toezichthouders op pensioenfondsen zijn **DNB** en de Autoriteit Financiële Markten (hierna: **AFM**). Zij oefenen het externe toezicht uit. DNB is verantwoordelijk voor het prudentieel en materieel toezicht en de AFM voor het gedragstoezicht. Daarnaast is er de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: **AP**), die toezicht houdt op de bescherming van persoonsgegevens (privacy). De toezichthouders DNB, AFM en AP hebben in 2023 geen toezichtmaatregelen, bestuurlijke boetes of dwangsommen aan het pensioenfonds opgelegd.

In 2023 is er regelmatig informeel overleg geweest tussen vertegenwoordigers van het pensioenfonds en DNB. Die besprekingen hadden betrekking op:

- het ontheffingsverzoek op de regels voor toeslagverlening, dat door DNB is afgewezen, omdat de financiële positie van het pensioenfonds niet uitzonderlijk genoeg was;
- de regels rond invaren voor gesloten pensioenfondsen; en
- de ontwikkelingen m.b.t de uitvoeringsorganisatie, onder andere de afwezigheid van één van de uitvoerend bestuurders.

Door DNB zijn in 2023 sectorbrede uitvragen gedaan naar de informatiebeveiliging, gedrag & cultuur, governance en risicomanagement, integriteitsrisico's, de Wet toekomst pensioenen, financiële en niet-financiële risico's van pensioenfondsen en operationeel risicomanagement. Het pensioenfonds is geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek naar de ontheffing op de toeslagdrempel.

De AFM heeft in 2023 een uitvraag gedaan voor SFDR en taxonomie en het tweedepijlerpensioen. Verder is het pensioenfonds door AFM via een terugkoppelingsrapport geïnformeerd over het Sectorbeeld Pensioenen. Inzichten uit het Sectorbeeld Pensioenen van de AFM kunnen van waarde zijn om de kenmerken van de eigen regeling en de keuzemogelijkheden voor deelnemers in de regeling te vergelijken met de sectorbrede inzichten.

Het pensioenfonds heeft in 2023 geen overleg of contact gehad met de AP aangezien hier geen aanleiding voor was. Ook zijn er in 2023 geen overtredingen van de AVG geconstateerd.

2.3 Het bestuur in 2023

Het bestuur handelt ten behoeve van alle deelnemers en belanghebbenden bij het pensioenfonds en weegt bij zijn besluitvorming de belangen van de (arbeidsongeschikte) actieven, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en voormalig aangesloten werkgevers op een zorgvuldige en evenwichtige wijze af. De volgende besprekingen hebben in 2023 plaatsgevonden:

- bestuursvergaderingen (waarvan een aantal met de leden van de auditcommissie);
- kennissessies;
- vergaderingen van de NUB-ers;
- vergaderingen van de NUB-ers met de leden van de auditcommissie;
- vergaderingen van de UB-ers;
- vergaderingen van het bestuur en van de NUB-ers met het VO; en
- jaarlijks overleg met de werkgevers, de medezeggenschapsorganen en met het bestuur van DNP.

Bij alle bestuursvergaderingen waren alle geledingen aanwezig zodat rechtsgeldige besluiten konden worden genomen.

In 2023 zijn de volgende onderwerpen in de bestuursvergaderingen aan de orde gekomen:

Bestuurszaken

- benoeming van de onafhankelijk voorzitter
- sleutelfunctiehouders
- wijziging van de ABTN, het beloningsbeleid, het ICT-beleid, de klokkenluiders- en klachten- en incidentenregeling, het integriteitsbeleid, het Plan van Aanpak (Project Toekomst), de ERB bij Project Toekomst, het klachtenbeleid en andere fondsdocumenten
- haalbaarheidstoets
- jaarlijks terugkerende onderwerpen, zoals:
 - zelfevaluaties
 - geschiktheid
 - diversiteit
 - code pensioenfondsen
 - toekomstvisie

Beleggingen

- verklaring van beleggingsbeginselen
- investment beliefs
- dynamisch balansbeheer
- maatschappelijk verantwoord beleggen
- strategisch vastgoedplan
- ALM-studie

Pensioenen

- toeslagverlening 2024
- ontwikkelingen uitbestede pensioenadministratie
- ontwikkelingen pensioenwetgeving

Compliance & risk

- strategisch risicomanagementbeleid
- integraal risicomanagement framework
- de eigenrisicobeoordeling
- compliance jaarplan
- Systematische integriteitsrisico analyse (**SIRA**)
- interne audit charter

Deze onderwerpen worden in de desbetreffende paragrafen verder beschreven. Overige bestuurszaken worden hieronder beschreven.

Benoeming onafhankelijk voorzitter

In verband met het eindigen van de maximale zittingstermijn van 12 jaren van de onafhankelijk voorzitter (de heer Jeppe Machielsen) per ultimo 2023 zijn in 2022 de voorbereidingen getroffen voor de werving en selectie van een onafhankelijk voorzitter. Na een gedegen selectietraject hebben de UB-ers de heer Jacco Heemskerk medio 2023 voorgedragen als onafhankelijk voorzitter. In verband met het project Toekomst en de gewenste betrokkenheid van de nieuwe voorzitter daarbij is de heer Heemskerk reeds per 1 september 2023 als toevoerder tot het bestuur toegetreden en per 9 november 2023 benoemd tot onafhankelijk voorzitter van het pensioenfonds voor een periode van vier jaren. De heer Machielsen is als adviseur tot eind 2023 aangebleven om te zorgen voor een gedegen overdracht.

Zelfevaluaties

Het bestuur evalueert jaarlijks zijn eigen functioneren als collectief. Ten minste een keer per drie jaar vindt deze zelfevaluatie plaats onder leiding van een onafhankelijke, externe begeleider.

In 2023 heeft het bestuur zich niet geëvalueerd vanwege de recente infunctietreding van de nieuwe onafhankelijk voorzitter. Om de voorzitter een eigen beeld van het bestuur te laten verwerven is de zelfevaluatie over 2023 verplaatst naar het eerste kwartaal van 2024. Het bestuur heeft toen met behulp van een ingevulde vragenlijst stilgestaan bij het algemene functioneren, de strategie, structuur en de werkwijze en (bestuurs)cultuur. Daarnaast is de individuele effectiviteit van de verschillende bestuurders aan bod gekomen. Dit geeft zicht op de vraag hoe iemand zichzelf als bestuurder waarneemt en wordt waargenomen. Verder heeft het bestuur, bijgestaan door een externe deskundige, stilgestaan bij effectieve besluitvorming. Dit proces geeft het bestuur genoeg handvatten om mee te werken en haar effectiviteit te vergroten.

Naast de collectieve zelfevaluatie vindt eenmaal per jaar een evaluatie van de individuele bestuursleden plaats. De onafhankelijk voorzitter heeft begin 2024 gesprekken met de NUB-ers gevoerd over hun functioneren in 2023. De evaluatie met de UB-ers is gehouden door de onafhankelijk voorzitter samen met een andere NUB-er. Eén NUB-er heeft, na voorbereiding met alle NUB-ers en UB-ers, met de onafhankelijk voorzitter gesproken over zijn functioneren.

Voor alle gesprekken geldt dat ter voorbereiding de bestuursleden gevraagd is naar hun beeld over het functioneren van de verschillende leden. De uitkomsten van de gesprekken zijn door de onafhankelijk voorzitter teruggekoppeld in een bestuursvergadering begin 2024.

Tijdens de bestuursvergaderingen is enkele keren per jaar een reflectiemoment ingebouwd om tussentijds te evalueren en reflecteren. Verbeterpunten uit de evaluatie worden meegenomen in 2024.

Geschiktheid

De bestuursleden hebben in 2023 diverse bijeenkomsten van de Pensioenfederatie, DNB, AFM en commerciële organisaties bijgewoond. De bestuursleden informeren hun medebestuursleden schriftelijk over hetgeen hier aan de orde komt.

Tot slot zijn (digitale) kennissessies georganiseerd over de toekomstvisie, de collectieve waardeoverdracht en liquidatie van het pensioenfonds.

Diversiteit

In het kader van diversiteit stelt het bestuur zich het volgende ten doel:

- ten minste een man en een vrouw in elk van de fondsorganen;
- ten minste een lid onder en een lid boven de veertig jaar in elk van de fondsorganen; en
- een verscheidenheid aan achtergrond, cultuur, opleiding, nationaliteit, vaardigheden, competenties, zienswijzen en persoonlijkheden in elk van de organen.

Het bestuur heeft hierbij een aantal kanttekeningen geplaatst, te weten:

- Het bestuur van het pensioenfonds is zich bewust van de zich tot leeftijd en geslacht beperkende bepalingen uit de Code Pensioenfondsen. In het diversiteits- en inclusiviteitsbeleid is diversiteit en inclusie gericht op alle aspecten van achtergrond, ervaringen en identiteit van een individu.
- Het is een pensioenfonds met enkele actieven en een grote groep pensioengerechtigden en slapers. Sinds 1 januari 2020 vindt er geen pensioenopbouw meer plaats (behalve de premievrije opbouw voor een beperkt aantal arbeidsongeschikten) en is het een gesloten pensioenfonds. Gelet hierop en de beperkte horizon van het fondsacht het bestuur het wenselijk om de diversiteitsdoelstelling als stellige ambitie te zien in plaats van dit als een strikte norm te hanteren..
- Voor de fondsorganen wordt gewerkt met een bepaalde zittingsduur en rooster van aftreden, waardoor vervangingsmomenten vastliggen.
- Voor een aantal vacatures is sprake van verkiezingen. De uitkomst van de verkiezingen is niet gebonden aan een beoogde mate van diversiteit.
- Voor een functie in een van de fondsorganen zijn betrouwbaarheid, geschiktheid en onafhankelijkheid het meest belangrijk.

Deze punten zijn doorslaggevend in de beoordeling of iemand wordt benoemd of zich (als vertegenwoordiger van pensioengerechtigden in het bestuur) verkiesbaar kan stellen. De complexiteit van de beslissingen in de pensioensector en de hoge eisen die worden gesteld aan de kandidaat-leden van de diverse fondsorganen staan hierbij voorop. Dit kan van invloed zijn op het realiseren van de beoogde mate van diversiteit.

In twee van de drie fondsorganen heeft een vrouw zitting (zie hieronder voor de samenstelling van de organen). In 2023 hebben in het bestuur, het VO en de auditcommissie herbenoemingen plaatsgevonden (zie 2.2 en deze paragraaf).

Het bestuur heeft bij de herbenoemingen vastgesteld dat het vanwege het gebrek aan tegenkandidaten niet mogelijk is om verdere invulling te geven aan het diversiteits- en inclusiviteitsbeleid van het pensioenfonds.

Leeftijdssamenstelling van de organen per 31 december 2023

Orgaan	Man	Vrouw	Jonger dan 40 jaar	Ouder dan 40 jaar	Gemiddel de leeftijd
Bestuur	6	1	-	7	59 jaar
Verantwoordingsorgaan	5	-	-	5	68 jaar
Auditcommissie	1	1	-	2	59 jaar

Naleving Code Pensioenfondsen

Op het pensioenfonds is de Code Pensioenfondsen (hierna: **Code**) van toepassing en deze bevat normen voor goed pensioenfondsbestuur. De Code is wettelijk verankerd. Het doel van de Code is bewustzijn van goed pensioenfondsbestuur te stimuleren bij de verschillende organen van een pensioenfonds. De Code draait om de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen. De meeste normen zien op gedrag en cultuur. Een beperkter aantal normen gaan over de manier van rapporteren over onderdelen van de Code. De Code is in 2018 herzien door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid. Het bestuur onderschrijft de normen van de Code en leeft deze, waar mogelijk en passend bij het pensioenfonds, na.

Daarnaast heeft het bestuur kennisgenomen van de Nalevingsrapportage Monitoringcommissie 2021 - 2022 van de Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen. Deze rapportage is in februari 2023 gepubliceerd.

Uit de analyse van de normen Code Pensioenfondsen volgt een aantal normen waaraan, gemeten naar de stand van eind 2023, nog niet (volledig) wordt voldaan. Het betreft de volgende normen:

Vertrouwen waarmaken

Nr.	Onderwerp	Wat is er geregeld	Conform norm	Reden voor niet naleving / te ondernemen actie
7	Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.	<u>Communicatie</u> In de PensioenKrant van de afgelopen jaren is aandacht besteed aan de wijze waarop het pensioenfonds invulling geeft aan maatschappelijk verantwoord beleggen en is er aandacht besteed aan de SDG's (sustainable development goals). Op de website wordt een MVB-beleid weergegeven. <u>Risicobereidheidsonderzoek</u> In 2021 heeft een derde risicobereidheidsonderzoek plaatsgevonden onder alle belanghebbenden van het fonds.	Grotendeels	Het herijken en door ontwikkelen van het MVB-beleid heeft een hoge prioriteit. Het bestuur heeft hieraan meerdere malen aandacht geschonken door specifieke kennissessies en tijdens bestuursvergaderingen, overleggen met het verantwoordingsorgaan en met de auditcommissie. Besluitvorming over het herijkte MVB-beleid is begin 2021 afgerond. Hierbij heeft het bestuur waar mogelijk rekening gehouden met de

Nr.	Onderwerp	Wat is er geregeld	Conform norm	Reden voor niet naleving / te ondernemen actie
		Hierbij zijn ook vragen gesteld over waar de voorkeur naar uitgaat bij verantwoord beleggen. De uitkomsten hiervan zullen verwerkt worden in de herijking van het MVB-beleid. Daarnaast is de deelnemers middels een poll op de website naar hun mening over SDG's (sustainable development goals) gevraagd.		uitkomsten van de ESG-enquête. De uitkomsten leidden tot een top 3 aan SDG's. Het bestuur schenkt op de website aandacht aan het beleid en de rapportages over de uitvoering daarvan. Deze aanpassing is een onderdeel van de grondige herziening en actualisatie van de website, welke het bestuur in 2021 heeft afgerond.

Integer handelen

Nr.	Onderwerp	Vastgelegd in	Conform norm	Reden voor niet naleving / te ondernemen actie
21	De organisatie kent een klokkenluidersregeling en bevordert dat ook externe dienstverleners een klokkenluidersregeling hebben. De organisatie zorgt ervoor dat men weet hoe en bij wie kan worden gemeld.	<u>Klokkenluidersregeling</u> Er is een incidenten- en klokkenluidersregeling aanwezig. Regelmatig wordt getoetst bij uitbestedingspartners of zij een gedragscode hebben die gelijkwaardig is aan die van het pensioenfonds en of zij beschikken over een klokkenluidersregeling. De documenten worden jaarlijks onder de aandacht gebracht bij de verbonden personen. <u>Uitbestedingsbeleid</u> Het hebben van een klokkenluidersregeling is als uitgangspunt van uitbesteding opgenomen en is derhalve als selectie criterium opgenomen.	Bijna volledig	Het hebben van een regeling is tot nu toe niet structureel uitgevraagd bij externen. Dit is onderdeel van de aanscherping van het uitbestedingsbeleid en de bijbehorende procedures. Het aangepaste uitbestedings-beleid is eind 2021 vastgesteld. De uitvraag naar een klokkenluidersregeling is onderdeel van de vereisten aan de uitbestedingspartij en komt bij uitvragen sinds 2022 aan de orde.

Zorgvuldig benoemen

Nr	Onderwerp	Vastgelegd in	Conform norm	Reden voor niet naleving / te ondernemen actie
33	In het bestuur zit ten minste één vrouw en één man. In het VO zaten tot 1 juli 2023 een vrouw en vier mannen. Vanaf 1 juli 2023 zitten alleen mannen in het VO. In het bestuur en VO zijn er geen leden jonger dan 40 jaar.	<u>Diversiteitsbeleid</u> In bestuur en VO zit ten minste één vrouw en één man. In het bestuur en VO zijn er geen leden jonger dan 40 jaar.	Gedeeltelijk	Bij het VO hebben in 2023 twee benoemingen plaatsgevonden, een bij de geleding van pensioengerechtigden en een bij de (gewezen) deelnemers. Dit leidt tot een afname in diversiteit. In het bestuur is het vrouwelijke bestuurslid in 2022 herbenoemd. De samenstelling in het bestuur is verder qua diversiteit tot jaareinde ongewijzigd gebleven. De samenstelling van het deelnemersbestand van NPF kent geen nieuwe toetreders en daardoor wijzigt dit bestand nauwelijks. Het aanstellen van kandidaten jonger dan 40 jaar is daardoor erg lastig.
39	Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur	<u>Statuten</u> In artikel 8 is benoeming en ontslag geregeld van de NUB-ers, in artikel 13 die van de UB-ers en in artikel 11 die van de onafhankelijk voorzitter. De procedure is opgenomen in het Reglement (her)benoeming en (her)verkiezing leden van het bestuur. In artikel 16 is geregeld dat de pensioengerechtigde leden van het VO worden benoemd door de voordragende partij DNP, maar niet door het bestuur. Bij het deelnemerslid van het VO wordt het VO lid benoemd door het bestuur na verkiezingen onder de deelnemers. Ontslag geschiedt door het verantwoordingsorgaan of in een uitzonderlijke situatie door het bestuur.	Gedeeltelijk	De gehanteerde bepaling over de benoeming van een pensioengerechtigd lid in het VO is een gevolg van de onderhandelingen bij de statutenwijziging in 2020. Voordat de benoeming plaatsvindt heeft het bestuur wel een rol in de toetsing van de voorgedragen kandidaat.

Nr	Onderwerp	Vastgelegd in	Conform norm	Reden voor niet naleving / te ondernemen actie
	in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.			

2.4 Risicohouding, risicobeheersing en compliance

BELEIDSKADER

Integraal risicomanagement framework

Het integraal risicomanagement framework bestaat op hoofdlijnen uit de volgende componenten: die zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

Integraal Risicomanagement Framework
COMPONENTEN VAN HET FRAMEWORK
Risicostrategie & - bereidheid
Risico-identificatie & beoordeling
Risicobeheersing & monitoring
Risicobeleid & procedures
Organisatie & governance
Cultuur & performance
Human resources, systemen en data

Het bestuur heeft goed voor ogen wat de risicostrategie en risicobereidheid is, heeft een duidelijke risicodefinitie en taxonomie en heeft een strategisch risicomanagementbeleid vastgesteld. Daarnaast zijn de governance structuur, de uitvoeringsorganisatie, de cultuur en de aanwezige kennis en kunde passend voor de aard, omvang en activiteiten van het pensioenfonds.

Strategisch risicomanagementbeleid

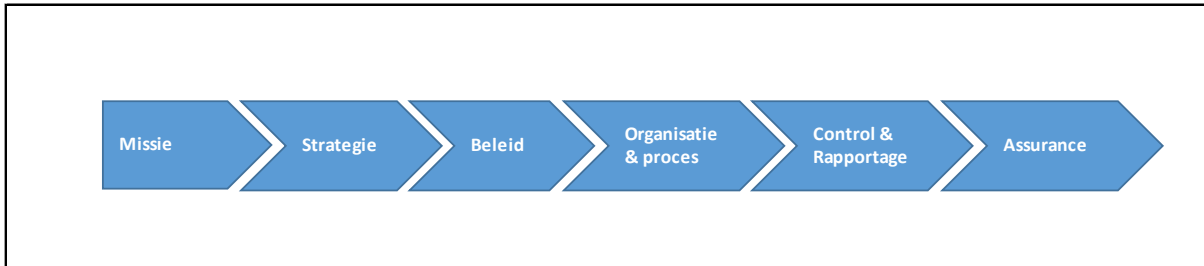
Het strategisch risicomanagementbeleid betreft een belangrijk onderdeel van het integrale risicomanagement framework. Het beheersen van risico's (risicomanagement) staat hoog op de agenda van het bestuur, vanwege:

1. de eis tot meer transparantie van de maatschappij en toezichthouders; en
2. snel te kunnen reageren op verandering.

Risicomanagement heeft binnen het pensioenfonds een plaats in de gehele bedrijfsvoering en is geïntegreerd met prestatie management. Prestatiemanagement betreft het stelsel van interne

beheersmaatregelen die moeten waarborgen dat gestelde doelstellingen worden gehaald. Onder deze doelstellingen vallen onder andere: de betrouwbaarheid van de (financiële) rapportages, de doeltreffende en doelmatige inzet van middelen en de tevredenheid van belanghebbenden. In de praktijk betekent dit dat meerdere disciplines integraal samen dienen te werken bij het inrichten van het stelsel van interne beheersingsmaatregelen.

Wat betreft het risicomanagement is de onderstaande bestuur cyclus het uitgangspunt.

Het risicomanagementbeleid vormt de kern waarop het bestuur zijn strategie tot uitvoer brengt. Het beleid is erop gericht om enerzijds weloverwogen risico's te nemen en anderzijds risico's te beheersen die het behalen van de beleidsdoelstellingen van het pensioenfonds bedreigen. Het nemen van risico biedt kansen, omdat het nemen van risico in veel gevallen wordt beloond met een risicopremie. Deze risicopremies kunnen een positieve bijdrage leveren aan de realisatie van de beleidsdoelstelling van het pensioenfonds en zijn daarom een belangrijk element om in ogenschouw te nemen.

Risicohouding

De risicohouding wordt in grote mate bepaald door de doelstellingen die zijn verbonden aan de missie, visie en strategie. Daarnaast is in de risicohouding meegenomen dat het pensioenfonds veel gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en een beperkt aantal actieve deelnemers heeft (alleen arbeidsongeschikte deelnemers met premievrije voortzetting). Het beleggingsbeleid is prudent en houdt rekening met de samenstelling van de verplichtingenstructuur. Eind 2021 is de risicobereidheid van de (gewezen) deelnemers en gepensioneerden voor het laatst onderzocht. Het pensioenfonds doet dit in principe iedere drie jaar², zodat het pensioenfonds voldoende voeling houdt met de risicohouding van de achterban. De uitkomsten van het onderzoek in 2021 en 2024 sluiten aan bij het huidige beleid. Het huidige en in de ALM 2022 getoetste dynamisch beleid beperkt het aandelenrisico en renterisico dat het pensioenfonds loopt en heeft de potentie om de gestelde doelen te realiseren.

Impact oorlog en sanctiewetgeving

In 2022 liep de inflatie sterk op, mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne. De uitgevaardigde sanctiewetgeving heeft tot dusver geen directe gevolgen voor de beleggingsportefeuille, de pensioenadministratie en -betalingen aan (buitenlandse) deelnemers. Het pensioenfonds heeft op dit moment geen deelnemers in Oekraïne of Rusland. In 2023 begon daarnaast een oorlog tussen Israël en Hamas. Het bestuur monitort de geopolitieke ontwikkelingen van de oorlogen en van toepassing zijnde sanctiewetgeving en neemt waar nodig maatregelen.

² In 2024 heeft een nieuw onderzoek plaatsgevonden.

Kwalitatieve risicohouding

Het pensioenfonds heeft de ambitie om het risicobudget dekkingsgraad afhankelijk te bepalen. Dit heeft tot gevolg dat het pensioenfonds wendbaar is en effectief kan optreden in tijden van voorspoed (hoge dekkingsgraden) en tegenspoed (lage dekkingsgraden). Het pensioenfonds acht het wenselijk dat zowel in goede tijden (behoud) als in moeilijke tijden (vermijden verdere terugval) het risico in de beleggingsportefeuille wordt beperkt. De risicohouding is opgebouwd uit drie elementen:

- Het nemen van beleggingsrisico's is gericht op volledig koopkrachtbehoud naar de toekomst toe en het verlenen van inhaalindexatie.
- Beleggingsrisico's worden afgebouwd bij lagere dekkingsgraden om de omvang van eventuele kortingen te verkleinen.
- Beleggingsrisico's worden afgebouwd bij hogere dekkingsgraden waar het perspectief op volledig koopkrachtbehoud naar de toekomst toe en het verlenen van inhaalindexatie binnen handbereik komt.

De bovenstaande risicohouding is geformuleerd aan de hand van de volgende inzichten en uitgangspunten:

- de deelnemers ontvangen graag een naar verwachting voor inflatie geïndexeerd pensioen en accepteren daarbij enige mate van onzekerheid;
- de lange termijn pensioenambitie en de korte termijn risico's zijn beiden belangrijk voor deelnemers. Binnen bandbreedtes worden korte termijn risico's op het onvolledig indexeren of zelfs korten van de nominale aanspraak door de deelnemers geaccepteerd met als doel om op lange termijn een geïndexeerd pensioen te verkrijgen;
- het pensioenfonds belegt om de pensioenambitie te behalen; als door de solvabiliteitspositie deze doelstelling met een lager risicoprofiel behaald kan worden, dan heeft dit de voorkeur;
- om te voorkomen dat de nominale pensioenen te veel in gevaar komen, zal bij een lagere dekkingsgraad een prudenter beleggingsbeleid de voorkeur hebben;
- er is voldoende kennis aanwezig van vermogensbeheer en beleggingsproducten in het bestuur. Dit kennisniveau vloeit voort uit opleiding en ervaring;
- de producten die het pensioenfonds in de beleggingsportefeuille aanhoudt, moeten begrepen en uitgelegd kunnen worden door het bestuur;
- vastrentende waarden (staatsobligaties en staats gerelateerde obligaties), zakelijke waarden (aandelen) en illiquide producten (vastgoed en private equity) betreffen risicobronnen. Het nemen van de aan deze producten gekoppelde risico's wordt naar verwachting beloond;
- rentes laten zich niet voorspellen, alle informatie is opgenomen in marktprijzen en daarom is een verwachte rente ontwikkeling het best af te leiden uit huidige marktprijzen;
- financiële markten zijn efficiënt, alle informatie is in de koersen verwerkt. Dit geeft geen basis om tactische beleggingsbeslissingen te nemen naast de strategische asset allocatie;
- maatschappelijk verantwoord beleggen speelt bij de vaststelling van de strategisch asset allocatie geen belangrijke rol. Criteria voor maatschappelijk verantwoord beleggen worden juist meegenomen bij de implementatie van beleggingscategorieën (bijvoorbeeld door uitsluitingen, stembeleid en engagement);
- gezien het vergrijpsde deelnemersbestand wordt een hersteltermijn van tien jaar niet prudent geacht. De hersteltermijn is vastgesteld op vijf jaar om zo de belangen van alle deelnemers evenwichtig te behartigen;

- de hersteltermijn is zodanig vastgesteld, dat bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 100% het effect dat er meer uitgekeerd wordt dan er beschikbaar is aan vermogen wordt beperkt;
- indien er gedurende vijf jaar sprake is geweest van een beleidsdekkingsgraad onder de grens van het minimaal vereist eigen vermogen dan wordt de korting van de pensioenaanspraken en pensioenrechten uitgesmeerd over een periode van drie jaar.

Kwantitatieve risicohouding

Aan het toeslag- en kortingsbeleid ligt, naast de wetgeving, een ALM-analyse ten grondslag. De in deze analyse gebruikte economische uitgangspunten zijn voorzichtiger dan de volgens de wettelijk mogelijke parameters.

Toeslagbeleid

- Geen toeslagverlening bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110%.
- Bij een beleidsdekkingsgraad van 110% en hoger, vindt toeslag op basis van prijsinflatie (van september tot september) met een toets op toekomstbestendigheid plaats.
- Inhaalindexatie: maximaal 20% van het verschil tussen de werkelijke beleidsdekkingsgraad en de grens (circa 125%) van toekomstbestendig indexeren. Het beleid inzake inhaalindexatie is nader uitgewerkt.

Kortingsbeleid

- Bij een reservetekort (beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen) moet het pensioenfonds in vijf jaar toegroeien naar het vereist eigen vermogen (per 31 december 2023: 115,3%). Indien dat niet mogelijk is, zal een voorwaardelijke korting plaatsvinden.
- Na vijf jaar dekkingstekort (beleidsdekkingsgraad onder minimaal vereist vermogen, per 31 december 2023: 104,0%) wordt het tekort in drie jaar verwerkt in onvoorwaardelijke kortingen.

Risicobudget met horizon van één jaar

- Het vereist eigen vermogen per 31 december 2023 bedraagt 115,3% (2022: 113,8%).
- Indien de grenzen van de bandbreedtes van matching- en returnportefeuille worden opgezocht, dan beweegt het vereist eigen vermogen zich tussen 114% en 117%.

UITVOERING VAN HET BELEIDSKADER

Interne Risicobeheersing

De belangrijkste risico's voor het pensioenfonds zijn als volgt te categoriseren:

- Solvabiliteitsrisico: de kans dat het pensioenfonds niet aan zijn (lange termijn) verplichtingen kan voldoen. Dit uit zich in de dekkingsgraad. Het solvabiliteitsrisico valt uit te splitsen in de volgende risico's: renterisico, prijsrisico, valutarisico, kredietrisico en actuariële risico's.
- Liquiditeitsrisico: de kans dat de beleggingen niet tijdig tegen een aanvaardbare prijs liquide kunnen worden gemaakt, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.
- Organisatierisico's: operationele risico's, uitbestedingsrisico's en IT-risico's.
- Omgevingsrisico's: concurrentierisico, afhankelijkheidsrisico en politieke risico's.

Een gestructureerde aanpak van de risico's richt zich voornamelijk op de solvabiliteits- en liquiditeitsrisico's, die uitgebreid worden behandeld in paragraaf 3.6. Met de risicomanagementadviseur is over deze risico's, aan de hand van een scenario-analyse, een strategisch risicokader vastgesteld. In bestuursvergaderingen wordt hier specifiek aandacht aan besteed. Daarnaast beoordeelt het intern toezicht uitgevoerd door de NUB-ers en de auditcommissie jaarlijks of het pensioenfonds de risico's op langere termijn adequaat beheerst.

In het algemeen worden uitbestedingsrisico's beheerst door uitbestedingscontracten aan te gaan met gerenommeerde partijen die in bezit zijn van een ISAE 3402-verklaring. De risico's van de uitbesteding van IT en pensioenadministratie worden beheerst door middel van serviceniveau-overeenkomsten en serviceniveau-rapportages. Bij de beheersing van uitbestedingsrisico's op het gebied van vermogensbeheer wordt voor de selectie van en monitoring op deze externe vermogensbeheerders onder andere gebruik gemaakt van externe adviseurs.

Het bestuur heeft het afgelopen jaar nadrukkelijk stil gestaan bij en maatregelen genomen voor het beperken van de kwetsbaarheid van de organisatie. In 2023 is het pensioenfonds geconfronteerd met het belet van een van uitvoerende bestuursleden. Deze situatie had gevolgen voor de governance van het fonds en de interne beheersing van de activiteiten. Het bestuur heeft deze situatie geadresseerd door de statuten en de procuratie aan te passen. Daarnaast is het bestuur gestart met het selectieproces voor het werven van een ad interim uitvoerend bestuurslid voor het (tijdelijk) vervullen van de rol van chief investment officer. Ook heeft het bestuur aan de interne en externe accountant gevraagd tijdens de uit te voeren werkzaamheden aandacht te schenken aan de mogelijke gevolgen van de afwezigheid van functiescheiding tussen de uitvoerende bestuursleden gedurende de periode september tot het aantreden van de CIO a.i. Ook heeft het bestuur deze situatie nadrukkelijk bekeken vanuit het perspectief van de gestarte toekomstverkenning.

Bij de toekomstverkenning wordt het zelfstandig voortbestaan van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds onderzocht. Dit betreft een complexe strategische verkenning die wordt uitgevoerd in de vorm van een project. Voor deze toekomstverkenning heeft het bestuur een eigen risicobeoordeling (ERB) uitgevoerd. Voor de begeleiding van het project en specialistische kennis is Sprenkels ingeschakeld. De uitgevoerde ERB geeft het bestuur inzicht in de materiële risico's van de toekomstverkenning en de mogelijke consequenties hiervan. De belangrijkste, geïdentificeerd risico's zijn:

- Het omgevingsrisico
- Het operationeel risico
- Het uitbestedingsrisico

Door de manier waarop het pensioenfonds en het project is ingericht worden alle risico's geadresseerd. Toch laten de risico's zich vanwege de afhankelijkheid van derden en de beperkte omvang van de uitvoeringsorganisatie moeilijk beheersen. De kans bestaat dat kritische knelpunten niet tijdig worden gesignaleerd. Ook bestaat de kans dat door voortschrijdend inzicht de scope van het project Toekomst gewijzigd wordt. In het Plan van Aanpak zijn de doelen, deliverables en een detailplanning van het project opgenomen. Ook is de vergaderfrequentie van het bestuur aangepast (verhoogd) om het project te faciliteren. Het bestuur is zich ervan bewust dat het een veelomvattend en ambitieus project is met de nodige afhankelijkheden. Het bestuur heeft uitgesproken dat er meerdere uitkomsten van het project kunnen zijn en dat vertraging of uitstel tot de mogelijkheden

behoren. Het bestuur is bereid om te acteren op onverwachte gebeurtenissen en voldoende middelen ter beschikking te stellen om een deugdelijke verkenning en passende besluitvorming mogelijk te maken.

In het verlengde van de ERB, is in 2023 ook een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uitgevoerd door het bestuur. Op basis van deze analyse heeft het bestuur de volgende inzichten verkregen die hieronder zijn uitgewerkt.

Risico's aangaande belangenverstrengeling en fraude en corruptie zijn niet volledig beheersbaar gezien de aard van de nevenfuncties van verbonden personen. Het verdient volgens het bestuur continue aandacht om de verbonden personen aan te spreken op het gedrag dat men vertoont. Ook wil het bestuur duidelijk zicht houden op nevenfuncties om verbonden personen te beschermen tegen potentiële (schijnbare) verstrengeling van belangen. Voor het beoordelen van de integriteit is een nauw contact noodzakelijk en zelfs dat biedt geen volledige bescherming. Het stelsel van de activiteiten dat het bestuur heeft opgezet, is toereikend om het algehele risico van belangenverstrengeling en de impact van de scenario's te beperken.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft perverse prikkels en aanleidingen om fraude te plegen zorgvuldig geadresseerd door op de eerste plaats de prikkel om fraude te plegen te verlagen. Dit is gebeurd door marktconforme beloningen, zonder prestatiegerichte variabele componenten te betalen en de medewerkers een veilige werkplek te bieden. Daarnaast is ook de gelegenheid om fraude te plegen beperkt door een deugdelijk stelsel van beheersingsmaatregelen en (waar mogelijk) functiescheiding te implementeren, of extra maatregelen te nemen. Gerelateerd aan de veilige omgeving worden fouten en incidenten aangegrepen om van te leren. Incidenten worden bijgehouden en besproken met de desbetreffende verbonden personen. Het stelsel van de activiteiten dat het bestuur heeft opgezet, is toereikend om het algehele risico van fraude en de impact van de scenario's te beperken. Naar de mening van de sleutelfunctie risicobeheer zijn er geen specifieke additionele maatregelen noodzakelijk.

Het is van belang om alert te zijn op de ontwikkelingen rondom de toekomstverkenning van het fonds. De onzekerheid die hiermee gepaard gaat en de keuzes die gemaakt moeten worden kan bestuurders en medewerkers in een lastige situatie brengen. Ook hiervoor dient continue aandacht te zijn om de verbonden personen aan te spreken op het gedrag dat men vertoont. Ook dient er duidelijk zicht te zijn op nevenfuncties en verbonden personen te beschermen tegen potentiële (schijnbare) verstrengeling van belangen. Bewustzijn en continue aandacht zijn noodzakelijk.

Het uitbestedingsrisico een van de voornaamste risico's van het pensioenfonds. De scenario's en het risico op integriteitsteksties bij derden en dienstverleners is aan de hand van beleid, procedures en maatregelen niet verder te minimaliseren dan het pensioenfonds nu doet. Het uitbestedingsbeleid en het beleid selectie en monitoring vermogensbeheerders schenkt aandacht aan de integriteit en reputatie van dienstverleners. Het bestuur dient geïnformeerd te worden over de stand monitoring werkzaamheden uitgevoerd door de uitvoeringsorganisatie. De scenario's en het risico op integriteitsteksties bij derden en dienstverleners is daarmee aan de hand van beleid, procedures en maatregelen niet verder te minimaliseren dan het pensioenfonds nu doet. Voor het beoordelen van de integriteit van dienstverleners is een nauw contact noodzakelijk en zelfs dat biedt geen volledige bescherming. Het verdient continue aandacht om de dienstverleners aan te spreken op het gedrag dat men vertoont. Het stelsel van de activiteiten dat het bestuur heeft opgezet, is toereikend het algehele

integriteitsrisico bij dienstverleners en de impact van de scenario's te beperken. Er zijn naar mening van de sleutelfunctie risicobeheer geen specifieke additionele maatregelen noodzakelijk.

Ook is nadrukkelijk aandacht geschonken aan de operationele en reputationele risico's die verband houden met de huidige uitbestede activiteiten. Hierbij heeft de nadruk gelegen op de overgang van de pensioenadministratie van InAdminRiskco naar de Blue Sky Group. In het kader van de pensioenadministratie is ook een klachtenbeleid opgesteld en is de klachten- en incidentenregeling herzien. Deze zijn door BSG geïmplementeerd en hierover wordt inmiddels gerapporteerd. Ook is er in het bestuur geweest voor het vervullen van de maatschappelijke verantwoordelijkheid binnen het beleggingsproces.

Compliance Officer

BDO vervult de rol van compliance officer voor het pensioenfonds. Om invulling te kunnen geven aan deze functie is een compliance charter opgesteld waarin onder andere de reikwijdte, het doel, de positionering en de verantwoordelijkheden van de compliance officer is vastgelegd. Tevens wordt er gewerkt met een compliance jaarplan.

In 2023 werd aandacht besteed aan de volgende drie elementen:

1. Evaluatie van compliance beleid en processen.
2. Het uitvoeren van tweedelijns monitoringsonderzoeken.
3. Het creëren van verdere bewustwording t.a.v. compliance en integriteit.

Ten aanzien van de gedragscode heeft de compliance officer geconcludeerd dat, hoewel de gedragscode voldoet aan de modelgedragscode van de pensioenfederatie, de opzet van het document niet op een volledig effectieve manier bijdraagt aan het doel van de gedragscode. Het bestuur heeft de suggesties uit het memo ter harte genomen en besproken met de compliance officer. Echter is in het licht van de toekomstverkenning, ervoor gekozen om de gedragscode op dit moment nog niet te herzien. Voor het integriteitsbeleid, en de klokkenluiders- en incidentenregeling heeft de compliance officer een aantal opmerkingen en aanvullingen gemaakt. Deze zijn gedeeld met het pensioenfonds en ter harte genomen, waarbij de opmerkingen en aanvullingen in de herziene documenten door het bestuur zijn verwerkt. De compliance officer heeft ten aanzien van deze stukken geen materiële 'bevindingen' gedaan die ertoe zouden leiden dat de documenten onvolledig zijn of niet voldoen aan (wettelijke) vereisten.

In 2023 heeft de compliance officer een monitoringsonderzoek uitgevoerd naar de implementatie van de SFDR-regelgeving. De compliance officer heeft geconstateerd dat op breder gebied nog stappen te zetten zijn door het pensioenfonds met betrekking tot ESG en duurzaamheid. Eén van de aanbevelingen strekt ertoe het pensioenfonds te stimuleren om een duidelijke visie en strategie te formuleren met betrekking tot duurzaamheid en ESG. De compliance officer adviseert het bestuur daarbij om actief de discussie hierover met elkaar aan te gaan.

Ook heeft de Compliance Officer een review uitgevoerd op de systematische integriteitsrisicoanalyse (hierna: SIRA). Het pensioenfonds heeft de SIRA zelf uitgevoerd en geüpdatet, waarbij de Compliance Officer een review rol had.

Daarnaast heeft de compliance officer de jaarlijkse rapportage over de naleving van de gedragscode over 2023 opgesteld. Compliance Officer heeft in januari 2024 het nalevingsonderzoek over 2023 uitgevoerd. Van de 27 verbonden personen hebben 26 verbonden personen het meldformulier ingevuld (één verbonden persoon was ziek en heeft daardoor niet mee kunnen doen). Uit het onderzoek zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen over 2023. Wel heeft de compliance officer erop gewezen dat mogelijk belangenconflicten kunnen gaan ontstaan rondom project 'Toekomst'. Het is van belang om deze nevenfuncties bij de toekomstverkenning te benoemen en waarborgen in te richten om mogelijke belangenverstrengeling tegen te gaan. Het bestuur neemt dit advies ter harte, zoals het zelf eerder had geconcludeerd op basis van de uitgevoerde SIRA. Verder het bestuur niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving door het pensioenfonds.

In 2023 heeft het pensioenfonds met de Compliance Officer een awareness sessie georganiseerd. Het doel van de sessie was daarbij tweeledig:

- Medewerkers informeren over de belangrijkste compliance- en integriteitsdocumenten.
- Dilemma's bespreken en discussie voeren om compliance en integriteit in de praktijk te bespreken.

Tijdens de sessie is besproken wat compliance en integriteit inhouden, en zijn de relevante regelingen van het pensioenfonds besproken: de gedragscode, de gedragscode internet & e-mailgebruik, het integriteitbeleid en de incidenten- en klokkenluidersregeling. Het tweede deel van de sessie stond in het teken van dilemma's en discussie. Met de medewerkers zijn verschillende onderwerpen besproken, waaronder wat een integere bedrijfsvoering en integere cultuur voor hen betekent, normen en waarden van het pensioenfonds en omgang met elkaar. Daarnaast zijn praktijksituaties besproken, bijvoorbeeld de grens van (relatie)geschenken en mogelijke belangenverstrengeling bij nevenfuncties. Tijdens de sessie werd duidelijk dat een onderwerp voor veel aanwezigen van groot belang was, namelijk de toekomst van het pensioenfonds. Met name de onzekerheid hierover.

Vertrouwenspersoon

Op grond van de Klokkenluiders- en Incidentenregeling heeft het pensioenfonds een vertrouwenspersoon integriteit en ongewenst gedrag aangesteld. Dit is een andere functionaris dan de compliance officer. In 2023 heeft de vertrouwenspersoon een presentatie gegeven aan de medewerkers van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds. De volgende onderwerpen zijn daarbij behandeld: introductie ongewenst gedrag, introductie integriteit, werkwijze vertrouwenspersoon, regeling gewenste omgangsvormen en de klokkenluidersregeling. Tijdens de presentatie merkte de vertrouwenspersoon op dat er verschillend wordt gedacht over wat gewenst of ongewenst gedrag is. Hierdoor bestaat het risico dat medewerkers zich niet veilig voelen. Door het bespreekbaar te maken leer je elkaar beter kennen en kom er meer begrip voor elkaars standpunten.

In 2023 heeft de vertrouwenspersoon gesproken met twee personen. De gesprekken hebben betrekking gehad op het vermoeden van een integriteitsincident en pesten. Deze bevindingen zijn door de onafhankelijk voorzitter en een uitvoerend bestuurslid met de vertrouwenspersoon uitvoerig besproken om het begrip rondom de meldingen te kunnen duiden. De vertrouwenspersoon adviseert het bestuur om gewenst en ongewenst gedrag regelmatig te bespreken.

Interne audit

In 2023 is de interne audit charter herzien en opnieuw vastgesteld. In het interne audit charter zijn het doel, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de interne auditfunctie binnen het pensioenfonds beschreven. Uit het charter blijkt hoe het pensioenfonds de kwaliteit van de interne

auditfunctie en de deskundigheid wil borgen. Het charter biedt inzicht in de wijze waarop gewerkt wordt. In het charter is opgenomen dat er jaarlijks een auditplan wordt opgesteld op basis van de uitkomsten van de risicoanalyses en de inbreng van de UB-ers. In 2023 heeft Interne Audit verschillende werkzaamheden uitgevoerd:

- Er zijn drie interne audits naar de Transitie pensioenadministratie afgerond.
- Ook is er één extra audit uitgevoerd, namelijk naar Toekomst NPF.
- Initieel stond het audit onderwerp WTP in het jaarplan voor 2023. Vanwege de gestarte toekomstverkenning is door de sleutelfunctiehouder interne audit in samenspraak met de uitvoerende bestuurders besloten om geen verder onderzoek te doen naar dit onderwerp.
- Periodiek is Interne Audit nagegaan of de opvolging van de bevindingen en aanbevelingen conform de uitgezette acties in de management response is gerealiseerd.

Gesteld kan worden dat het pensioenfonds de processen, die door Internal Audit in 2023 onderzocht zijn, voldoende tot goed op orde heeft. De risico's binnen de processen zijn onderkend en maatregelen om deze risico's te mitigeren zijn ingericht en worden uitgevoerd. Interne audit heeft in de verschillende audits dan ook maar een beperkt aantal bevindingen. De bevindingen in de Transitie pensioenadministratie audit hadden betrekking op het monitoringproces, de SLA afspraken en de extra kosten van de transitie. Afgaande op de management response zal er opvolging plaatsvinden op het monitoringproces waarbij er nadere afstemming zal plaatsvinden over de informatievoorziening naar het bestuur. De bevindingen omtrent de SLA afspraken en de extra kosten hebben geen specifieke actiepunten gekregen.

2.5 Financiële positie

De financiële positie van een pensioenfonds wordt onder meer weergegeven door de dekkingsgraad. Deze wordt berekend door het pensioenvermogen te delen door de pensioenverplichtingen (*technische voorzieningen*). De DNB-dekkingsgraad is in 2023 gedaald van 120,1% naar 118,2%. In onderstaande tabel staat de oorsprong van dit verloop met het effect op de dekkingsgraad. Dit is een samenvatting van tabel 2.8 *Actuariële analyse*.

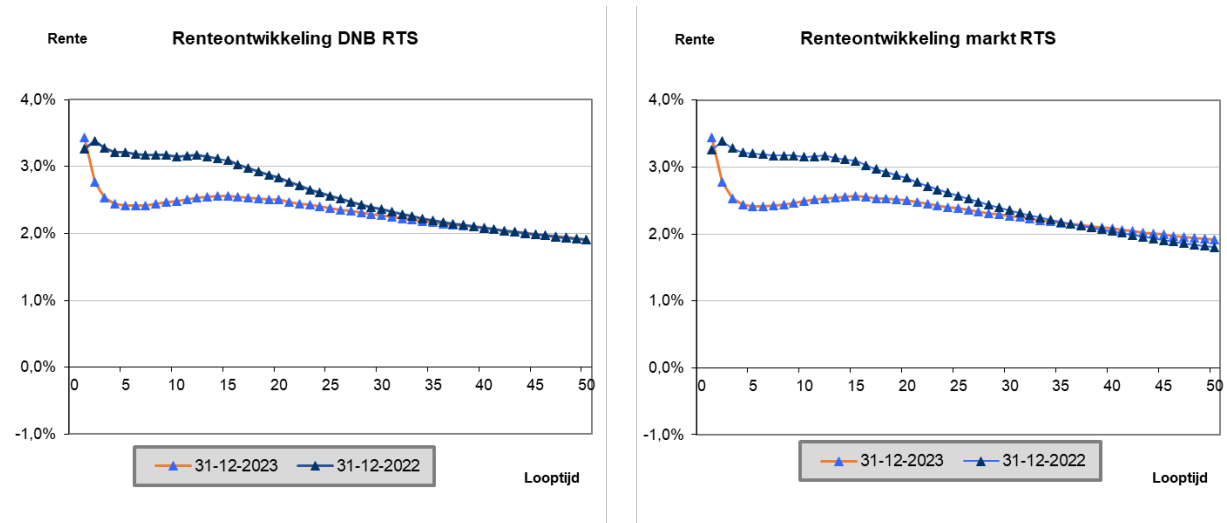
In het kader van de jaarrekening wordt de dekkingsgraad berekend op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

2.5a Dekkingsgraad verloop	2023	2022
Stand per 1 januari	120,1%	129,3%
Mutaties:		
Pensioenuitkeringen	1,6%	1,7%
Toeslag (indexatie)	-0,1%	-11,5%
Wijziging DNB-rentetermijnstructuur	-3,9%	34,3%
Beleggingsresultaat	0,8%	-23,1%
Overige mutaties	-0,3%	-10,6%
Totaal mutaties:	-1,9%	-9,2%
Stand per 31 december	118,2%	120,1%

Pensioenuitkeringen hadden een positief effect op de dekkingsgraad van 1,6%-punt (2022: 1,7%-punt). De toegekende indexatie had een negatief effect op de dekkingsgraad van 0,1%-punt (2022: 11,5%-punt). De verandering van de rente had een effect op de dekkingsgraad van 3,9%-punt negatief (2022: 34,3%-punt positief). Het beleggingsresultaat over 2023 had een positief effect op de dekkingsgraad van 0,8%-punt (2022: -/23,1%-punt). Overige mutaties betreffen het resultaat op sterfte en kruiseffecten³.

De beleidsdekkingsgraad⁴ daalde in 2023 van 134,8% naar 120,6%. De beleidsdekkingsgraad ligt ultimo 2023 boven de *minimaal vereiste dekkingsgraad* van 104,0%. De beleidsdekkingsgraad ligt ook boven de grens van de *vereiste dekkingsgraad*⁵. Deze was eind december 114,0% (2022: 113,8%).

Marktrente

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt met de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. DNB hanteert hierbij de '*ultimate forward rate*' (hierna: **UFR**). Dit betekent dat verplichtingen van meer dan twintig jaar contant worden gemaakt tegen een rente die naar een afgesproken niveau toe beweegt⁶ omdat de marktrente voor deze looptijden minder betrouwbaar wordt geacht. In onderstaande tabel staat een vergelijking van de nominale en de reële dekkingsgraden op basis van de DNB-rentetermijnstructuur en de markt-rentetermijnstructuur.

2.5b Dekkingsgraden	Rentetermijnstructuur 2023		Rentetermijnstructuur 2022	
	DNB	Markt	DNB	Markt
Nominale dekkingsgraad	118,2%	118,2%	120,1%	120,0%
Reële dekkingsgraad	94,6%	88,5%	107,5%	85,6%
Beleidsdekkingsgraad	120,6%	n.v.t.	134,8%	n.v.t.

³ In 2023 is de volgorde van de tabelmutaties gewijzigd vanwege aansluiting met de DNB methodiek; de vergelijkende cijfers zijn daarvoor aangepast.

⁴ Dit is het gemiddelde van de dekkingsgraad over de laatste 12 maanden.

⁵ Als onderdeel van het dynamisch balansbeheer wordt daarbij gerekend met een strategische renteafdekking van 85%.

⁶ Sinds juli 2015 wordt de UFR bepaald op basis van de gerealiseerde maandelijkse 20-jaars forward rentes in de voorgaande 10 jaar. In de nieuwe methode per 2024 wordt de UFR gebaseerd op de 30-jaars forward rente in plaats van de 20-jaars forward rente. In de periode van 2021 tot 2024 wordt de nieuwe rentetermijnstructuur stapsgewijs ingevoerd.

Voor het beleid van afdekking van het renterisico van de verplichtingen wordt gebruik gemaakt van de marktrente om de verplichtingen te waarderen. De waardering van de obligaties, die voor afdekking van het renterisico worden gebruikt, gebeurt immers ook op basis van de marktrente. De nominale dekkingsgraad op basis van de marktrente is met 1,8%-punt gedaald ten opzichte van eind 2022. De nominale dekkingsgraad wordt berekend als de totale activa minus de overige passiva gedeeld door de technische voorzieningen. De reële dekkingsgraad⁷ (op basis van de marktrente) is met 2,9%-punt gestegen. Bij de reële dekkingsgraad (op basis van de marktrente) worden de verplichtingen bepaald door alle toekomstige uitkeringen te verhogen met de door de markt verwachte inflatie. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat het pensioenfonds theoretisch voldoende vermogen bezit om aan de met de verwachte inflatie verhoogde pensioenverplichtingen te voldoen.

Realisatie geformuleerde doelstelling

In hoofdstuk 2.1 is de volgende doelstelling geformuleerd: *“binnen het afgesproken risicokader, het realiseren van een beleidsdekkingsgraad, die het mogelijk maakt pensioenen en andere uitkeringen te verstrekken, met de ambitie het zoveel als mogelijk behouden van de koopkracht”*.

In 2023 (september) bedroeg de beleidsdekkingsgraad 124,2%, waardoor per 1 januari 2024 een toeslag van 0,13% kon worden verleend. Deze indexatie is een deel van de gemeten inflatie (volgens de toen geldende berekeningssystematiek van het CBS) over de periode september 2022 tot september 2023 van 0,2% en het maximale dat door het pensioenfonds toegekend kon worden op basis van het toegepaste ingroeipad van DNB binnen de wet- en regelgeving.

2.6 Beleggingen

Het jaar 2023 stond in het teken van aanhoudende geopolitieke spanningen, dalende inflatie en fluctuerende rentes. De financiële markten presteerden sterk door het anticiperen op mogelijke renteverlagingen en het uitblijven van een recessie.

De inflatie in 2023 is gedaald tot 3,8% (2022: 10,0%). De rente is in 2023 eerst gestegen als gevolg van het verkrappende monetaire beleid van de ECB bij de bestrijding van de inflatie. In het laatste deel van het jaar namen rentes weer wat af.

Per saldo daalde de nominale 10-jaars marktrente van 3,2% naar 2,5%. Deze rente is gebaseerd op de zogenoemde zero coupon swapcurve met een looptijd van tien jaar, die maatgevend is voor de verplichtingen van het pensioenfonds.

In tabel 2.6a staan de totale beleggingen voor risico van het pensioenfonds (inclusief liquide middelen), die € 1.024 miljoen bedragen (2022: € 1.052 miljoen). Er is een netto beleggingsresultaat op beleggingen behaald van € 39 miljoen (2022: -/- € 247 miljoen), dat overeenkomt met een nettorendement van 4,1% (2022: -/- 18,4%). Het pensioenfonds heeft zelfstandig geen aandelen uitgeleend (*securities lending*). Door onderliggende beleggingsfondsen worden beperkt aandelen uitgeleend.

⁷ De reële dekkingsgraad op basis DNB is berekend volgende de definitie in art. 7 van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling. Deze wordt jaarlijks aan DNB gerapporteerd.

2.6a Beleggingen voor risico fonds	2023	2022	Mutaties *	Resultaat	Rendement 2023		
					Behaald	Benchmark	Outperf.
(x € 1.000)							
Aandelen Europa	50.507	56.845	-13.256	6.918	13,2%	15,8%	-2,6%
Aandelen Verenigde Staten	78.989	73.650	-5.719	11.058	15,5%	22,2%	-6,7%
Aandelen opkomende markten	41.779	45.230	-6.881	3.430	7,9%	6,1%	1,8%
Aandelen	171.275	175.725	-25.856	21.406	12,9%	16,2%	-3,3%
Indirect vastgoed	156.865	194.350	-17.459	-20.025	-11,1%	4,9%	-16,0%
Private equity	83.209	80.736	1.599	874	0,9%	6,0%	-5,1%
Alternatieve beleggingen	83.209	80.736	1.599	874	0,9%	6,0%	-5,1%
Returnportefeuille	411.349	450.811	-41.716	2.255	0,5%	9,7%	-9,2%
Staatsobligaties	608.394	595.719	-26.465	39.140	6,8%	6,8%	0,0%
Liquide middelen	4.621	5.232	-455	-156			
Risicomanagementportefeuille**	613.015	600.951	-26.920	38.984	6,6%	6,6%	0,0%
Uitvoeringskosten beleggingen pensioenfonds			1.757	-1.757			
Beleggingen incl. liquide middelen	1.024.364	1.051.762	-66.879	39.481	4,1%	8,1%	-3,9%

* Mutaties = aankopen + gefactureerde kosten - verkopen - inkomsten (zoals dividend)

** Inclusief liquide middelen

Strategisch zijn de beleggingen verdeeld in twee portefeuilles: de returnportefeuille en de risicomanagementportefeuille. De returnportefeuille heeft als doel een rendement te halen boven de door het bestuur vastgestelde strategische benchmark. De risicomanagementportefeuille heeft als doel om de kasstromen van het pensioenfonds via staatsobligaties bij de huidige bandbreedte van de dekkingsgraad voor 85% te matchen en bovendien het renterisico (duratie) van de pensioenverplichtingen te matchen. Daarnaast worden in deze portefeuille alle beleggingen opgenomen die als doel hebben het risico van het pensioenfonds strategisch te verlagen.

Dynamisch beleggingsbeleid

Met dynamisch balansbeheer wil het pensioenfonds het denken in een 'vaste' beleggingsmix loslaten. Het pensioenfonds streeft naar een beleggingsmix waarbij beleggingsrisico's worden teruggenomen bij lagere dekkingsgraden en óók bij hogere dekkingsgraden. Bij lagere dekkingsgraden wordt beleggingsrisico teruggenomen om de nominale toezegging te beschermen. Bij hogere dekkingsgraden wordt beleggingsrisico teruggenomen omdat de reële ambities binnen handbereik komen en verder risico nemen niet meer noodzakelijk is voor de doelstellingen van het pensioenfonds.

Op basis van de resultaten van de in 2022 uitgevoerde ALM-studie heeft het bestuur besloten de weging van de returnportefeuille bij de dekkingsgraadregio van 120%-130% per 2023 te verhogen van 35% naar 40%.

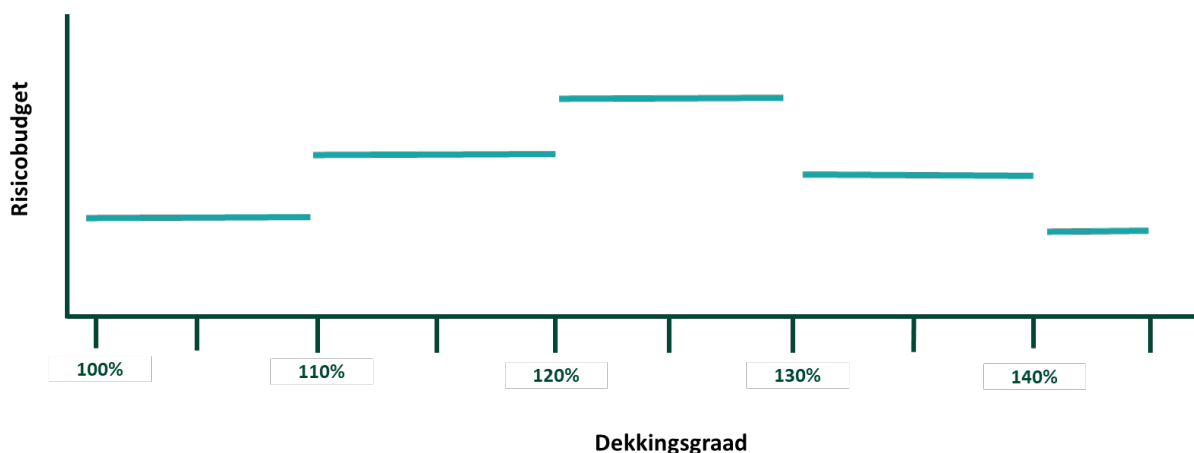
Het dynamisch beleggingsbeleid schrijft – per zogenaamde dekkingsgraadregio – een risicobudget voor. Dit risicobudget wordt uitgedrukt als een maximaal toegestane terugval van een dekkingsgraadscenario in een door het bestuur geformuleerd stuurscenario. Per dekkingsgraadregio heeft het pensioenfonds een strategische asset allocatie (SAA) inclusief risicoafdekkingen geformuleerd die passend zijn bij het toegestane risicobudget. Overgangen van de ene naar de andere dekkingsgraadregio vragen om een aanpassing van de balans conform het dynamisch beleid.

De totale portefeuille is verdeeld in een risicomanagementportefeuille en een returnportefeuille, waarbij de omvang en samenstelling afhankelijk is van de hoogte van de dekkingsgraad.

Het bestuur heeft voor het dynamisch beleggingsbeleid de risicohouding als volgt gedefinieerd:

“Het beleggingsbeleid is primair gericht op koopkrachtbehoud en inhaalindexatie. Een kans op korten wordt hierbij beperkt en als er gekort moet worden, dan wordt dit geaccepteerd en versneld (korter dan de wettelijke termijnen) doorgevoerd. De omvang van eventuele kortingen bij lagere dekkingsgraden wordt ingeperkt door beleggingsrisico’s af te bouwen bij lagere dekkingsgraden.”

De drie uitgangspunten van de risicohouding (zie paragraaf 2.4.) zijn de basis voor het dynamisch risicobudget waarbij de hoogte van het risicobudget afhankelijk is van de dekkingsgraad en wordt teruggebracht bij lagere dekkingsgraden en bij hogere dekkingsgraden.

De volgende uitgangspunten bij de invulling van het risicobudget gelden in het algemeen voor het dynamisch beleid.

A. De doeldekkingsgraad betreft een reële dekkingsgraad van 110%

Het bestuur heeft als ‘einddoel’ een reële dekkingsgraad van 110% geformuleerd (de reële doeldekkingsgraad). Bij deze dekkingsgraad is het pensioenfonds financieel in staat om indexatie naar de toekomst toe veilig te stellen. In theorie is het pensioenfonds dit bij een reële dekkingsgraad van 100% al, echter het fonds kiest er echter voor een buffer aan te houden voor onder andere actuariële risico’s, economische restrisico’s (zoals spreadrisico’s) en operationele risico’s. Bij de huidige rentecurve komt deze doeldekkingsgraad overeen met een nominale dekkingsgraad van ongeveer 140%. Bij de nadere uitwerking van het reële beleid bij dekkingsgraden hoger dan 130% (geen onderdeel van dit beleidskader) wordt dit nader gespecificeerd en onderbouwd.

B. Inzet van optieproducten behoort tot de mogelijkheden

Optieproducten (zowel rente- als aandelen) maken het mogelijk om zowel de impact van een negatief scenario (zoals het stuurscenario) te beperken, als mee te kunnen profiteren indien aandelen of rente stijgen. Dit in tegenstelling tot lineaire maatregelen als renteswaps of een afbouw van de aandelenportefeuille.

Dit duale karakter van opties kan uitkomst bieden in gevallen waarin de wens om neerwaarts risico te beperken schuurt met de ambitie. Door de vereiste optiepremie betekent dit dat een voortkabbelscenario het ‘spijt’-scenario wordt: in dit geval betalen opties niet uit maar wordt het verlies van de premie ook niet gecompenseerd door een (sterke) marktstijging. Het pensioenfonds is

bereid om kosten voor herstel/opwaarts potentieel te betalen in vorm van optiepremie indien dit nodig blijkt te zijn om de ambitie en risicohouding met elkaar te verenigen. De afdekking van het risico op publieke aandelen wordt tevens gezien als een indirecte afdekking van private equity en vastgoed. Dit is onder de aanname dat de rendementen op deze categorieën in tijden van stress een sterke correlatie met aandelen vertonen.

C. Het renteafdeckingsbeleid is afhankelijk van de dekkingsgraad

De strategische renteafdekking wordt uitsluitend gebaseerd op de dekkingsgraadregio's binnen dynamisch beleid. Hierbij blijft het bestaande uitgangspunt van cashflowmatching van het pensioenfonds gehandhaafd. Dit houdt in dat de renteafdekking voor het grootste deel voortvloeit vanuit de staatsobligaties in de matchingportefeuille. De eventuele extra benodigde renteafdekking is daarmee relatief beperkt. Dit komt doordat de duratie van het pensioenfonds relatief kort is en de matchingportefeuille voldoende groot, waardoor renteafdekking met obligaties al relatief effectief is. Indien de strategische renteafdekking hoger ligt dan de afdekking die wordt verkregen vanuit staatsobligaties, worden renteswaps ingezet.

Bij de dekkingsgraadregio ultimo 2023 geldt een allocatie van 60% matchingportefeuille bij een strategische renteafdekking van 85%. Per 2023 is de allocatie naar de matchingportefeuille door het bestuur verlaagd naar 60% op basis van de uitkomsten van de ALM-studie 2022 waarbij een hogere allocatie naar de returnportefeuille verantwoord wordt geacht.

Investment cases

Pensioenfondsen moeten op basis van een investment case onderbouwen onder welke aannames, verwachtingen en voorwaarden een beleggingscategorie aan de beleggingsportefeuille is toegevoegd. Een investment case dient tevens als raamwerk voor de periodieke beoordeling of de betreffende beleggingscategorie en het daarbij gevoerde beleid nog in overeenstemming is met de geformuleerde doelstelling en verwachtingen. De investment cases voor aandelen, private equity en vastgoed zijn vastgesteld. Voor private equity en vastgoed worden sinds 2023 geen nieuwe commitments meer aangegaan.

ALM-stresstest energietransitie

In het kader van de validatie van de opzet van het beleidskader dynamisch balansbeheer heeft het pensioenfonds in 2019 naast de impact van financiële stressscenario's ook de impact van de stresstest energietransitie laten doorrekenen. Deze stresstest is ontwikkeld door DNB en geeft inzicht in de mogelijke gevolgen van een transitie van fossiele naar duurzame energiebronnen op de markt. In deze analyse is een stresstest uitgevoerd op zowel het huidige beleid als het voorgestelde beleidskader dynamisch balansbeheer. Alle stressscenario's leiden tot meer of mindere daling van de dekkingsgraad. Afhankelijk van het type klimaatschok kan de dekkingsgraad van het pensioenfonds tot 13%-punten dalen. Het bestuur concludeert dat dynamisch balansbeheer weliswaar veelal tot een betere bescherming van de dekkingsgraad leidt, maar dat gegeven de huidige dekkingsgraad en de crisisscenario's in alle gevallen nauwelijks/geen toeslag kan worden gegeven.

Returnportefeuille

De returnportefeuille bevat beleggingscategorieën waarbij het behalen van rendement centraal staat. Er zijn strategische benchmarks vastgesteld om de prestaties te beoordelen. Het rendement op deze portefeuille was 0,5% (2022: -/-5,3%), dit is 9,2%-punten lager dan de benchmark. Een van de redenen

is dat voor de categorieën Vastgoed en Private Equity absolute lange termijn rendementen van respectievelijk 4,9% en 6,0% worden gebruikt, waardoor er automatisch een underperformance ontstaat in dalende markten. De omvang van de returnportefeuille binnen de totale portefeuille is afhankelijk van de invulling van de risicomanagementportefeuille. Per ultimo 2023 is de omvang van de returnportefeuille 40,2% van de totale portefeuille.

2.6b Weging	ten opzichte van Totaal		ten opzichte van Returnportefeuille			
	2023	2022	2023	strat. mix	bandbreedte	2022
Aandelen	16,7%	16,7%	41,6%	40,0%	35-45%	39,0%
Vastgoed	15,3%	18,5%	38,1%	40,0%	35-45%	43,1%
Alternatieve beleggingen	8,1%	7,7%	20,2%	20,0%	15-25%	17,9%
Returnportefeuille	40,2%	42,9%	100,0%	100,0%	25-35%	100,0%

Als onderdeel van het dynamisch balansbeheer geldt een strategische mix van 40% aandelen, 40% vastgoed en 20% alternatieve beleggingen. Op basis van de uitkomsten van de ALM studie in 2022 heeft het bestuur besloten de weging van de returnportefeuille per 2023 te verhogen tot 40% (met een bandbreedte 35-45%).

Aandelen

Het actieve beleid van de geselecteerde aandelenmanagers leverde in totaal een performance op van 12,9%. Het benchmarkrendement van de totale aandelenportefeuille was 16,2%. Het achterblijvende resultaat van de aandelenportefeuille wordt veroorzaakt door de underperformance in Europa en vooral in de Verenigde Staten. Met name de 'Value' manager in de Verenigde Staten heeft de benchmark niet kunnen bijhouden. De stijging van de beurs in de Verenigde Staten werd veroorzaakt door aandelen in de technologiesector.

Nadat de stijl 'Value' in 2022 het duidelijk beter had gedaan dan 'Growth' zijn de rollen in 2023 omgekeerd. Met name in de Verenigde Staten heeft de 'Growth' stijl een hoog rendement behaald met een stijging van 37,5% (Russell 1000 Growth). 'Value' heeft een stijging laten zien van 6,9% (Russell 1000 Value), waarmee het gat tussen beide stijlen meer dan 30% bedraagt. In Europa lagen de twee stijlen redelijk dicht bij elkaar. Het enorme verschil in performance tussen 'Growth' en 'Value' is te verklaren door de belangstelling voor de 'Magnificent Seven', zeven Amerikaanse (technologie-) bedrijven die sterk in waarde zijn gestegen. Het betreft Apple, Amazon, Alphabet, Meta, Microsoft, Nvidia en Tesla. Deze bedrijven hadden de wind in de rug door de belangstelling voor Artificial Intelligence (AI), waarvan veel wordt verwacht. Hoewel onze managers in de VS en Europa ook in AI gerelateerde bedrijven investeren, gebeurt dit niet tegen elke prijs. Het in de beoordeling van een investering meenemen van de waardering van een onderneming heeft in 2023 geleid tot het achterblijven bij de index.

De performanceverschillen tussen de regio's waren in 2023 ook aanzienlijk. De grootste stijging werd bereikt in de Verenigde Staten, waar de beurs 22,2% hoger is geëindigd. De koerswinst in de opkomende markten bleef daarbij achter met een stijging van 'slechts' 6,1%. De Europese markt zat daar tussenin met een performance van 15,8%. De negatieve relatieve performance van de portefeuille ten opzichte van de benchmark is vooral het gevolg van fonds-specifieke factoren.

In de regio Europa was er een underperformance, doordat beide managers hun benchmark niet hebben kunnen verslaan. De Europese aandelen behaalden een rendement van 13,2% terwijl het benchmarkrendement op 15,8% uitkwam.

In de Verenigde Staten heeft de portefeuille het rendement van de benchmark niet kunnen verslaan. De 'Growth' manager heeft het weliswaar beter gedaan dan zowel de brede index als de 'Growth' index, maar dat was niet voldoende om de achterblijvende resultaten van de 'Value' manager te compenseren. De Amerikaanse aandelenportefeuille behaalde een rendement van 15,5%, terwijl de benchmark een rendement van 22,2% behaalde.

In de opkomende markten was sprake van outperformance. Het positieve resultaat ten opzichte van de benchmark was het gevolg van de selectie van aandelen. De aandelen Opkomende Markten behaalden een rendement van 7,9%, terwijl de algemene benchmark een rendement van 6,1% behaalde.

Vastgoed

Het rendement op vastgoed was -/-11,1%. De gehanteerde lange termijn benchmark voor de vastgoedportefeuille is 4,9% per jaar.

Het pensioenfonds belegt in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen. Deze zijn minder liquide en kunnen dus niet op korte termijn worden verkocht. Alle sectoren (Logistiek/Bedrijfsruimten, Kantoren, Winkels en Woningen) behaalden een negatief rendement. De belangrijkste reden was het doorwerken van de hoge inflatie, waardoor Centrale Banken een verkrappende modus hanteerden en de rentekosten stegen. Ook de transactievolumes daalden. Hierdoor kwamen de waarderingen van alle vastgoedpanden onder druk te staan.

Sinds 2022 worden geen nieuwe beleggingen in vastgoedfondsen meer aangegaan.

Alternatieve beleggingen

De private equity beleggingen behaalden een rendement van 0,9% bij een benchmarkrendement van 6,0%. Hiermee heeft private equity in absolute zin een positief rendement behaald, maar is het achtergebleven bij het benchmarkrendement. Na een aantal goede jaren was 2023 lastiger voor de private equity markt. De opgelopen rente heeft de financieringskosten voor overnames omhoog gebracht, wat druk geeft op de prijzen die kunnen worden betaald. Ook is de markt voor beursintroductions nog niet terug op het oude niveau, waardoor het liquide maken van investeringen lastiger is geworden. Hierdoor hebben vooral de fondsen die aan het einde van hun looptijd zijn druk ervaren op de waarderingen. Desondanks is een bescheiden positief resultaat gerealiseerd. De fondsen die de afgelopen jaren aan de portefeuille zijn toegevoegd hebben als groep een positief resultaat behaald. Het pensioenfonds heeft het investeringsprogramma in private equity stopgezet. Dit houdt in dat geen nieuwe investeringen meer worden gedaan in deze beleggingscategorie. Er zijn derhalve geen nieuwe fondsen meer toegevoegd in 2023. Wel zullen reeds afgegeven commitments worden ingevuld indien daarnaar wordt gevraagd.

Risicomanagementportefeuille

De risicomanagementportefeuille heeft een rendement behaald van 6,7%. De belangrijkste redenen waren de dalende inflatie en het inrijzen van een spoedig verruimend beleid van de Centrale Banken. Hierdoor daalden de rentes behoorlijk, vooral in november en december. De 10-jarige swaprente daalde in 2023 van 3,2% naar 2,5%. Bij het rendement op de risicomanagementportefeuille moet

rekening gehouden worden met de doelstelling van deze portefeuille, namelijk het (rente)risico van de verplichtingen afdekken en de cashflow matching. Ultimo 2023 bedraagt de weging van de risicomanagementportefeuille 59,8% (2022: 57,1%).

Per 31 december 2023 bedraagt de feitelijke renteafdekking 82% (2022: 77%). De strategische renteafdekking van de verplichtingen bedraagt 85% (met een bandbreedte van 80%-90%) bij een (marktrente) dekkingsgraad tussen de 120% en 130%.

Realisatie geformuleerde doelstelling

In hoofdstuk 2.1 is de volgende doelstelling geformuleerd: *“het door maatschappelijk verantwoord en actief vermogensbeheer behalen van een rendement (na aftrek van kosten) op de returnportefeuille dat, cumulatief over elke voortschrijdende periode van vijf jaren, hoger is dan de gekozen benchmark”*.

Over de laatste vijf jaar is met het actieve beheer op de returnportefeuille, na kosten, een underperformance behaald van gemiddeld 2,1%-punten per jaar⁸. Hiermee is niet voldaan aan de doelstelling.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

Het pensioenfonds heeft het beleid inzake Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (hierna: **MVB**) in 2020 opnieuw vastgesteld en in 2021 een risicobereidheidsonderzoek laten uitvoeren onder de deelnemers. Wat betreft MVB vinden de deelnemers het de verantwoordelijkheid van het pensioenfonds om bij beleggingen rekening te houden met de gevolgen voor mens en milieu. Dit mag niet ten koste gaan van het eigen pensioen.

Aandelen

Het bestuur heeft besloten het ESG-beleid voor aandelen zo in te richten dat met name de uit ESG voortvloeiende risico's worden meegenomen in het beleggingsbeleid.

Door de vermogensbeheerders worden in hun beleggingsproces de forward looking ESG-risico's meegenomen. Sinds 1 januari 2023 voeren de aandelenmanagers alleen zelf engagement met de bedrijven in de portefeuilles en wordt dit niet langer mede door het pensioenfonds gedaan.

Risicomanagementportefeuille

In de risicomanagementportefeuille wordt alleen belegd in Europese staatsobligaties en staats-gerelateerde obligaties met een hoge kredietwaardigheid. De portefeuille is de ruggengraat van het belegd vermogen van het pensioenfonds als het gaat om het genereren van kasstromen voor het betalen van de pensioenuitkeringen. Deze portefeuille heeft als doel het realiseren van kasstromen voor het betalen van de pensioenen en het afdekken van het renterisico. Wanneer 'groene' of 'sociale' obligaties op de markt komen, dan overweegt het pensioenfonds deze aan te schaffen, als dit positief bijdraagt aan het rendements-risicoprofiel.

⁸ De gehanteerde benchmark rendementen voor vastgoed en alternatieve beleggingen (private equity) zijn in 2021 gewijzigd in 4,9% respectievelijk 6% per jaar.

Vastgoed

GRESB is de benchmark op het gebied van duurzaamheid bij vastgoedfondsen. Fondsen dienen te participeren in de GRESB-benchmark. Fondsen die niet participeren in GRESB worden van selectie uitgesloten. Fondsen die investeren in niet-transparante landen (volgens de JLL-Transparency index) worden in principe ook niet geselecteerd.

De vastgoedportefeuille van het pensioenfonds heeft een betere GRESB-score dan het gemiddelde.

In 2021 is het pensioenfonds een samenwerkingsverband aangegaan met het Global Real Estate Engagement Network (GREEN). Dit is een engagement netwerk van Institutionele Beleggers (pensioenfondsen, verzekeringsmaatschappijen en vermogensbeheerders). Het doel hiervan is engagement te voeren op klimaatrisicomanagement van Vastgoedbeleggingsfondsen. De thema's betreffen governance, implementatie, bouwcertificaten en klimaatrisico disclosure. GREEN voert voor vijf vastgoedfondsen van het pensioenfonds engagement uit. Met het deelnemen aan GREEN verwacht het pensioenfonds positief bij te dragen aan het rendements-risicoprofiel.

Alternatieve Beleggingen

Deze portefeuille betreft de private equity portefeuille. Het pensioenfonds bewaakt de ESG-risico's en resultaten met een jaarlijkse uitvraag en in het contact met de beheerders.

SFDR

Sinds 10 maart 2021 moeten pensioenfondsen voldoen aan een Europese verordening met informatieverplichtingen over duurzame beleggingen, de zogenaamde Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Sinds 1 januari 2023 gelden aanvullende transparantie- en rapportagevereisten. Op basis van de uitkomsten van de enquête onder deelnemers heeft het pensioenfonds eerder besloten zich te richten op ESG-risico's en classificeert daarmee als artikel 6 binnen SFDR. Gedurende 2023 is gekeken of de portefeuille zich wellicht als artikel 8 zou kunnen kwalificeren. Begin 2024 heeft het bestuur echter besloten vast te houden aan de huidige artikel 6 classificatie binnen SFDR.

2.7 Pensioenen

Sinds 2015 voerde het pensioenfonds de pensioenregeling IDC-2015 (hierna: **IDC-regeling**, zijnde een individueel defined contribution-regeling) uit. De pensioenregeling IDC-2015 is per 1 januari 2020 beëindigd. De opgebouwde kapitalen van deelnemers in de pensioenregeling IDC-2015 zijn per 30 juni 2020 middels een collectieve waardeoverdracht overgegaan naar a.s.r. en ABN Amro Pensioeninstelling of zijn aangewend voor de inkoop van aanspraken bij het pensioenfonds. De pensioenregelingen IDCDB 2006 en 2015, waarbij de beschikbare premie direct werd omgezet in pensioenaanspraken, waren al sinds 1 januari 2016 gesloten regelingen. Voor het personeel in eigen dienst waren de opgebouwde pensioenkapitalen tot medio 2022 ondergebracht bij ABN AMRO Pensioeninstelling N.V. en sindsdien ondergebracht bij Centraal Beheer PPI.

AOW-leeftijd, pensioenrichtleeftijd

Doordat Nederlanders steeds langer leven, gaat de AOW-leeftijd omhoog. De pensioenrichtleeftijd is wettelijk gekoppeld aan de levensverwachting. De AOW-leeftijd voor 2023 is 66 jaar en tien maanden

wordt in 2028 verhoogd naar 67 jaar en drie maanden. De pensioenrichtleeftijd is op dit moment 68 jaar.

Uniforme rekenmethodiek (URM)

Pensioenuitvoerders zijn verplicht om in hun communicatie over het te bereiken pensioen de uniforme rekenmethodiek (URM) toe te passen. Dit vloeit voort uit de Wet pensioencommunicatie. De rekenmethode verschaft deelnemers inzicht in de koopkracht en risico's die samenhangen met hun pensioenopbouw. Pensioenbedragen moeten in drie scenario's worden gecommuniceerd: een verwacht, optimistisch en pessimistisch scenario. Hiermee kunnen deelnemers een betere inschatting maken van hun pensioen om van daaruit voor zichzelf een haalbare financiële planning op te stellen. Doordat alle pensioenuitvoerders dezelfde rekenmethode gebruiken, krijgen deelnemers in meerdere pensioenfondsen een beter totaaloverzicht. De scenario's moeten sinds 2020 ook op het UPO getoond worden.

Basisgegevens pensioenadministratie

Deelnemers dienen een pensioen te krijgen, waar zij op grond van hun deelname en het pensioenreglement recht op hebben. De uitbestede pensioenadministratie wordt gemonitord aan de hand van de 'service level agreement' (SLA) in de kwartaalrapportages en er vindt maandelijks overleg plaats tussen de pensioenadministrateur en de uitvoeringsorganisatie.

Deelnemersbestand

In onderstaande tabel wordt het deelnemersbestand van 2022 naar 2023 met mutaties getoond. Het aantal deelnemers is gedurende het jaar 2023 met 315 gedaald naar 8.249.

2.7a Deelnemers	TOTAAL	Actieven	Slapers	Gepensioneerden	Gepensioneerden naar type pensioen:			
					Ouderdom	Partner	Invalideit	Wezen
Stand 1 januari 2023	8.564	4	2.518	6.042	3.794	2.221	13	14
Mutaties door:								
Nieuwe toetredingen	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontslag met premievrije aanspraak	-	-	-	-	-	-	-	-
Waardeoverdracht	-1	-	-1	-	-	-	-	-
Ingang pensioen	131	-	-184	315	191	126	-2	-
Overlijden	-440	-	-5	-435	-260	-175	-	-
Afloop	-3	-	-	-3	-	-	-	-3
Afkoop	-2	-	-	-2	-	-	-	-2
Totaal mutaties	-315	-	-190	-125	-69	-49	-2	-5
Stand 31 december 2023	8.249	4	2.328	5.917	3.725	2.172	11	9

Toeslagverlening (indexatie)

De toeslag op de pensioenaanspraken is voorwaardelijk en wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur. Hoewel de ambitie is om jaarlijks de pensioenaanspraken aan te passen aan de prijsindex, bestaat er geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst zal worden geïndexeerd. Het pensioenfonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslag wordt uit toekomstige overrendementen gefinancierd. Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan

110% is toeslag wettelijk niet toegestaan en bij het vaststellen van de hoogte van de toeslag moet rekening worden gehouden met de wettelijke eis omtrent toekomstbestendige toeslagverlening.

Met inachtneming van de beleidsdekkingsgraad per 30 september 2023 van 124,2% en de voorgeschreven rekenmethodiek voor de toeslagverlening (en maximering), heeft het bestuur kunnen besluiten de pensioenrechten en pensioenaanspraken in het pensioenfonds per 1 januari 2024 met 0,13% te verhogen. De prijsinflatie was in die periode 0,2%.

Inhaalindexatie

In 2023 is geen inhaalindexatie toegekend aangezien dit pas mogelijk is na een volledige reguliere indexatie in enig jaar.

Een overzicht van de toeslagen van de afgelopen elf jaar staat in tabel 3.5.4f. Tevens staan hierbij de indices, waarop het toeslagenbeleid is gebaseerd.

Premie

De voormalig aangesloten werkgevers zijn niet verantwoordelijk voor eventuele tekorten van het pensioenfonds.

2.7b Premiebijdragen	2023	2022
(x € 1.000)		
<i>Werkgeversgedeelte voor risico fonds</i>	-	-
<i>Werknemersgedeelte voor risico fonds</i>	1	2
Premiebijdragen voor risico fonds	1	2
Premiebijdragen voor risico deelnemers	-	-
Totaal premiebijdragen (feitelijke premie)	1	2

2.7c Kostendeckende premie	2023	2022
(x € 1.000)		
Actuarieel benodigde koopsom	-	-
Netto spaarpremie voor risico deelnemers	-	-
Opslag vereist eigen vermogen	-	-
Opslag uitvoeringskosten	-	-
Zuivere kostendeckende premie	-	-

Pensioenadministratie Blue Sky Group

De pensioenadministratie was tot en met 31 december 2022 uitbesteed aan InAdmin RiskCo.

Blue Sky Group heeft per 1 januari 2023 de pensioenadministratie overgenomen. Blue Sky Group voert de volgende werkzaamheden voor het pensioenfonds uit: de pensioen- en uitkeringenadministratie, actuariële diensten en verslaglegging en de deelnemerscommunicatie.

Realisatie geformuleerde doelstelling

In hoofdstuk 2.1 is de volgende doelstelling geformuleerd: *“het behalen van een hoge kwaliteit van de pensioenuitvoering”*.

De uitvoering van de pensioenadministratie is sinds 1 januari 2023 uitbesteed aan Blue Sky Group (tot en met 31 december 2022 aan InAdminRiskCo). De transitie naar BSG is door het bestuur zorgvuldig gemonitord en beoordeeld en is naar tevredenheid verlopen. Over de uitbestede werkzaamheden voert het pensioenfonds een strakke regie. Er wordt gewerkt met een jaarkalender, actieplan en er vindt maandelijks overleg plaats tussen Blue Sky Group en de uitvoeringsorganisatie. In 2023 zijn er geen klachten ontvangen over de pensioenuitvoering.

Klachten

Vanaf het derde kwartaal worden alle ‘uitingen van ongenoegen’ gerapporteerd en besproken in het bestuur. Dit mede naar aanleiding van het richtsnoer ‘beter omgaan met klachten’ (opgesteld door de Pensioenfederatie).

In 2023 zijn er in totaal 36 klachten (‘uitingen van ongenoegen’) ontvangen. Het merendeel hiervan had betrekking op het ‘deelnemersportaal’ en ‘informatieverstrekking.’ Twee uitingen hadden betrekking op pensioenberekening of betaling. Bij het verwerken van de volledige ingang van het ouderdomspensioen had het tijdelijk ouderdomspensioen stopgezet moeten worden. In deze twee gevallen is dit niet gebeurd. De pensioenadministrateur BSG heeft deze klacht dan ook aangemeld als incident waarvan geleerd moet worden. Het pensioenfonds neemt deze bevinding mee naar de monitoring in de toekomst. Conform de wens van het pensioenfonds is erop toegezien dat met de deelnemers een regeling werd getroffen over hoe het bedrag zou worden ingehouden of teruggestort. De overige uitingen betroffen overige en de service en klantgerichtheid. Er zijn in totaal vier incidenten geregistreerd. Deze hadden allen betrekking op uitingen van ongenoegen.

BSG ontving van de deelnemers een ‘9’ waar het de afhandeling van klachten betrof. Als het gaat om de behandeling van deelnemers door BSG in het algemeen scoort BSG gemiddeld een 8,4 voor de telefonische behandeling van meldingen en een 7,8 voor schriftelijke behandeling via e-mail.

Wet Toekomst Pensioenen

Per 1 juli 2023 is de Wet Toekomst Pensioenen (WTP) ingegaan. Tot uiterlijk 1 januari 2028 werkt de pensioensector aan de implementatie van de maatregelen uit de WTP. Op die datum moeten alle pensioenregelingen zijn aangepast aan het nieuwe stelsel. Het bestuur zal de ontwikkelingen rond de implementatie WTP nauwlettend volgen en waar mogelijk en noodzakelijk met de (voormalige) sociale partners in contact treden om de wet- en regelgeving passend toe te passen.

Sinds 1 januari 2020 is het pensioenfonds gesloten. Het bestuur heeft de mogelijkheden van het eventueel zelfstandig kunnen invaren voor gesloten pensioenfondsen in consultatie met adviseurs en andere gesloten pensioenfondsen onderzocht. Bij de huidige stand van de wet kan een gesloten pensioenfonds niet invaren als de sociale partners daartoe geen verzoek indienen bij het pensioenfonds. In dat geval blijven de bestaande regels van het nFTK van kracht. De sociale partners hebben nog geen formeel standpunt ingenomen omtrent het invaren van de bestaande pensioenregelingen.

2.8 Actuariële analyse van het resultaat

Om tot een juiste weergave van het vermogen te komen is het voor een pensioenfonds noodzakelijk om gebruik te maken van veronderstellingen. Deze hebben onder meer betrekking op de toekomstige marktrente, de verwachte hoogte van de kosten en de verwachte sterfte onder deelnemers.

De actuariële analyse in tabel 2.8 maakt inzichtelijk welke verschillen er zijn tussen de vooraf gedane veronderstellingen en de werkelijkheid zoals na afloop van het jaar vastgesteld. Het resultaat van het boekjaar, zijnde het saldo van baten en lasten (zie paragraaf 3.2) is het verschil tussen de mutatie in het pensioenvermogen en de mutatie technische voorzieningen. Het effect op de nominale dekkingsgraad bedraagt 1,9%-punt negatief.

2.8 Actuariële analyse	Pensioen- vermogen	Technische voorzieningen	Reserves 2023	Dekkings- graad 2023	Reserves 2022	Dekkings- graad 2022
(x € 1.000)						
Stand per 1 januari	1.052.404	875.943	176.461	120,1%	308.895	129,3%
Mutaties:						
Premie	1	-	1	0,0%	2	0,0%
Toeslagen (indexatie)	-	1.195	-1.195	-0,1%	-103.156	-11,5%
Pensioenuitkeringen	-65.000	-64.891	-109	1,6%	-161	1,7%
Uitvoeringskosten	-2.646	-2.646	0	0,1%	-0	0,1%
Beleggingsresultaat	39.481	26.941	12.540	0,8%	-243.523	-23,1%
Wijziging DNB-rentetermijnstructuur	-	29.426	-29.426	-3,9%	220.539	34,3%
Waardeoverdrachten	-18	-13	-5	0,0%	3	0,0%
Sterfte (kanssysteem)	-	-856	856	0,1%	-1.158	-0,2%
Arbeidsongeschiktheid (kanssysteem)	-	-	-	0,0%	-	0,0%
Herverzekering (kanssysteem)	170	-	170	0,0%	-756	-0,1%
Wijziging sterftegrondslagen	-	1.131	-1.131	-0,1%	-3.958	-0,5%
Overig	27	372	-345	-0,4%	-266	-9,9%
Totaal mutaties	-27.985	-9.341	-18.644	-1,9%	-132.434	-9,2%
Stand per 31 december	1.024.419	866.602	157.817	118,2%	176.461	120,1%

De belangrijkste mutaties op de reserves (-/-18,6 miljoen) en de nominale dekkingsgraad (-/-1,9%) zijn als volgt:

- De pensioenuitkeringen van € 65 miljoen leiden tot een stijging van de dekkingsgraad van 1,6%-punt doordat de werkelijke dekkingsgraad boven de 100% ligt.
- Het beleggingsresultaat na aftrek van de oprenting van de technische voorzieningen van € 27 miljoen leidt tot een stijging in de dekkingsgraad van 0,7%-punt.
- De wijziging van de marktrente in 2023 leidt tot een stijging van de pensioenverplichtingen met € 29 miljoen en een negatief effect op de dekkingsgraad van 4,3%-punt.

Oordeel van de certificerend actuaire over de financiële positie

In zijn actuariële verklaring over boekjaar 2023 heeft de certificerend actuaire geoordeeld dat sprake is van een toereikende solvabiliteit en dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

2.9 Uitvoeringskosten

De kosten van het pensioenfonds bestaan onder andere uit kosten van de uitvoeringsorganisatie, vermogensbeheerkosten en kosten voor het pensioenbeheer.

De kosten van de uitvoeringsorganisatie zijn in 2023 gedaald naar € 4,4 miljoen (2022: € 4,9 miljoen). Zie ook de toelichting bij tabel 2.9a. In tabel 2.9a zijn de onderliggende kostenrubrieken vermeld. Deze kosten zijn exclusief de kosten van externe vermogensbeheerders, die eronder staan vermeld.

Een deel van de externe vermogensbeheerkosten wordt gefactureerd. Bij beleggingsfondsen is het gebruikelijk dat de vermogensbeheerder de kosten ten laste brengt van het belegd vermogen. Derhalve zijn deze kosten minder inzichtelijk. Op basis van de kostenpercentages die de vermogensbeheerders publiceren, zijn deze kosten door het pensioenfonds berekend en deels geschat op € 7,8 miljoen in 2023 (2022: € 9,0 miljoen). Deze kosten van vermogensbeheer betreffen beheerkosten, eventuele prestatievergoedingen en overige kosten. Zodoende wordt in de tabel een integraal beeld gepresenteerd van de vermogensbeheerkosten: € 10,2 miljoen (2022: € 11,7 miljoen). De daling van de vermogensbeheerkosten als onderdeel van de uitvoeringskosten in 2023 komt door een lager belegd vermogen en lagere performance fees bij private equity.

Toerekening kosten pensioenbeheer en vermogensbeheer

De kosten van het pensioenfonds worden verdeeld in kosten pensioenbeheer en kosten vermogensbeheer. Bepaalde kostencategorieën die niet eenduidig kunnen worden toegerekend aan pensioenbeheer of vermogensbeheer, worden op 50/50 basis verdeeld.

De pensioenbeheerkosten bedragen in 2023 € 447 per deelnemer (2022: € 469), de vermogensbeheerkosten zijn 1,00 % (2022: 0,97%) van het gemiddeld belegd vermogen. De hogere pensioenbeheerkosten per deelnemer in 2022 komen met name door de overgang van de pensioenadministratie naar Blue Sky Group per 1 januari 2023 en de daarbij horende in 2022 begrepen eenmalige implementatiekosten.

2.9a Uitvoeringskosten	2023	Pensioen- beheer	Vermogens- beheer	2022	Pensioen- beheer	Vermogens- beheer
<i>(x € 1.000)</i>						
Personeelskosten	1.486	659	827	1.568	672	896
Huisvestingskosten	225	113	112	220	110	110
Advieskosten	711	130	581	918	143	775
Accountantskosten	73	36	36	85	43	42
Automatiseringskosten	147	74	73	157	78	79
Communicatiekosten	125	125	-	195	195	-
Kosten organen pensioenfonds	408	408	-	373	373	-
Kosten uitbesteding pensioenadministratie	978	978	-	1.119	1.119	-
Overige algemene kosten	251	123	128	221	105	116
Uitvoeringskosten pensioenfondsorganisatie	4.403			4.856		
waarvan Pensioenbeheer		2.646			2.838	
waarvan Vermogensbeheer			1.757			2.018
Bewaarloon gefactureerd			233			262
Vermogensbeheerkosten gefactureerd			438			422
Vermogensbeheerkosten tlv belegd vermogen			7.805			9.016
Vermogensbeheerkosten			10.233			11.718
Transactiekosten beleggingen			276			329
Totaal			13.155			14.885

De kosten van vermogensbeheer en de transactiekosten worden ook verbijzonderd per beleggingscategorie. Daarbij worden naast de vermogensbeheerkosten ook de transactiekosten volgens het 'lookthrough'- principe bepaald. De totale (geschatte) vermogensbeheerkosten zijn in 2023 gedaald.

In onderstaande tabellen zijn, conform artikel 45a van de Pw, de pensioenbeheerkosten per deelnemer en de vermogensbeheer- en transactiekosten als totaalbedrag, per categorie beleggingen en als percentage van het gemiddeld belegd vermogen opgenomen.

2.9b Kosten administratieve uitvoering en vermogensbeheer	2023	2022
<i>(x € 1.000)</i>		
Administratieve uitvoeringskosten (pensioenbeheer)	2.646	2.838
Administratieve uitvoeringskosten per deelnemer (alleen actieven en gepensioneerden)	447	469
Vermogensbeheerkosten	10.233	11.718
Vermogensbeheerkosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	1,00%	0,97%
Transactiekosten beleggingen	276	329
Transactiekosten beleggingen in % van het gemiddelde belegd vermogen	0,03%	0,03%
Gemiddeld belegd vermogen	1.027.131	1.203.338

2.9c Vermogensbeheer- en transactiekosten	2023	Vermogens- beheerkosten	Transactie- kosten	2022	Vermogens- beheerkosten	Transactie- kosten
(x € 1.000)						
Aandelen	1.143	1.089	54	1.345	1.259	86
Indirect vastgoed	3.064	2.865	199	2.645	2.583	62
Alternatieve beleggingen	3.905	3.895	9	5.238	5.238	-
Staatsobligaties	408	394	14	539	358	181
Liquide middelen	233	233	-	262	262	-
Toegerekende uitvoeringskosten	1.757	1.757	-	2.018	2.018	-
Totaal	10.509	10.233	276	12.047	11.718	329

Vermogensbeheerkosten per categorie beleggingen die ten laste komen van het belegd vermogen worden berekend en deels geschat op basis van vermelde kostenpercentages van vermogensbeheerders en opgaven van externe adviseurs. Met name bij indirect vastgoed en alternatieve beleggingen worden schattingen gemaakt van kosten.

Bij alternatieve beleggingen zijn (geschatte) kostenopgaven van de vermogensbeheerders gebruikt. Waar geen tijdige (geschatte) kostenopgaven beschikbaar zijn, is als alternatief een schatting gemaakt. De transactiekosten van de beleggingen zijn 0,03%⁹ (2022: 0,03%).

Het bestuur streeft naar het transparant maken van de kosten van het beleggen en gebruikt onder anderen de kostenbenchmarkrapportages van actuariel bureau Bell Pension Consultants & Actuaries (voorheen Lane, Clark & Peacock) en het Institutioneel Benchmark Instituut als vergelijkingsmaatstaf. Het pensioenfonds richt niet zozeer op de laagste kosten maar op optimalisatie van het kostenniveau. Lagere kosten zijn niet per definitie beter. Een bepalende factor voor de vermogensbeheerkosten is bijvoorbeeld de mix van beleggingscategorieën waarin wordt belegd. Ook het door het pensioenfonds gekozen actieve beheer binnen de returnportefeuille, door middel van gespecialiseerde vermogensbeheerders, betekent in de regel een hogere beheervergoeding.

Het bestuur evalueert als onderdeel van de strategie zoals opgenomen in hoofdstuk 2.1 periodiek het kostenniveau van uitvoering en vermogensbeheer.

Realisatie geformuleerde doelstelling

In hoofdstuk 2.1 is de volgende doelstelling geformuleerd: *“gelijkblijvende uitvoeringskosten op het gemiddelde niveau van de drie voorafgaande jaren”*.

De uitvoeringskosten van € 4,4 miljoen (2022: € 4,9 miljoen) bestaan uit pensioenbeheerkosten en vermogensbeheerkosten. De uitvoeringskosten zijn lager dan het gemiddelde niveau van drie jaar van € 4,6 miljoen. Daarmee is voldaan aan de doelstelling.

De administratieve uitvoeringskosten (pensioenbeheer) waren in 2022 fors gestegen in vergelijking met het gemiddeld kostenniveau van voorgaande jaren; dit heeft voornamelijk zijn oorzaak in de eenmalige transitiekosten van de pensioenadministratie. Deze kosten zijn in 2023 weer gedaald zoals werd verwacht.

De vermogensbeheerkosten als onderdeel van de uitvoeringskosten zijn in 2023 gedaald.

⁹ De transactiekosten betreffen (deels geschatte) aan- en verkoopkosten van directe beleggingen, inclusief eventuele (geschatte) transactiekosten van beleggingsfondsen en illiquide beleggingen.

2.10 Communicatie

Het pensioenfonds streeft naar een open en heldere communicatie met alle belanghebbenden. Het doel van het communicatiebeleid is om de deelnemers op een begrijpelijke wijze te informeren over de financiële resultaten van het pensioenfonds, relevante veranderingen op pensioengebied en de toekomst van het pensioenfonds. De informatie wordt waar mogelijk afgestemd op de verschillende doelgroepen en bij voorkeur digitaal verstrekt. Eventuele verwachtingen die door het pensioenfonds worden gewekt zijn reëel. De communicatie draagt bij aan het vertrouwen van de deelnemers in het pensioenfonds. Tevens wil het bestuur de eigen verantwoordelijkheid (en daarbij het nemen van actie) van de deelnemers vergroten.

Het pensioenfonds heeft in 2023 de volgende communicatiekanalen gebruikt om deze communicatiedoelstellingen te bereiken:

- digitaal: de plaatsing van het uniform pensioenoverzicht op de portal, het verzenden van nieuwsberichten, actualisatie van informatie op de website;
- persoonlijk: de helpdesk bij BSG en ABN Amro/Centraal Beheer;
- schriftelijk: persoonlijke brieven, de PensioenKrant, het uniform pensioenoverzicht, brieven over toeslagverlening.
- de presentatie bij bijeenkomst Vereniging van Deelnemers Nedlloyd Pensioenfonds (DNP).

Digitaal

Het pensioenfonds hanteert als uitgangspunt dat deelnemers digitaal met het pensioenfonds willen communiceren, tenzij de deelnemer zelf heeft aangegeven alle informatie per post te willen ontvangen. Om in te kunnen loggen op 'Mijn NPF Pensioen' heeft een deelnemer DigiD nodig. Deelnemers die in het buitenland wonen beschikken vaak niet over een DigiD. Deze deelnemers zullen hun pensioeninformatie dan ook gewoon per post blijven ontvangen.

Ook dit jaar is het uniform pensioenoverzicht zoveel mogelijk digitaal verstrekt. Dit overzicht is in de persoonlijke omgeving 'Mijn NPF Pensioen' op de website geplaatst. Deelnemers hebben een e-mail bericht hierover ontvangen.

Maandelijks wordt een kort e-mailbericht gestuurd over de financiële positie van het pensioenfonds en wordt een nieuwsbericht hierover op de website geplaatst. Tevens zijn nieuwsberichten geplaatst.

Op de website van het pensioenfonds staan diverse fondsdocumenten. Tevens zijn de belangrijkste pagina's van de Nederlandse website voor de deelnemers in het Engels te lezen.

Persoonlijk

De DNP-jaarvergadering heeft op 15 maart 2023 plaatsgevonden in de Jaarbeurs te Utrecht.

Schriftelijk

In 2023 hebben:

- alle gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een uniform pensioenoverzicht van de op hen betrekking hebbende pensioenregeling(en) ontvangen. Het uniform pensioenoverzicht is ook digitaal verstrekt en deelnemers kunnen deze inzien in de persoonlijke "Mijn NPF Pensioen"-omgeving op de website van het pensioenfonds;
- de pensioengerechtigden hun jaaropgaaf ontvangen;
- alle deelnemers een brief ontvangen over de toeslagverlening per 1 januari 2024.

In de PensioenKrant, die in 2023 twee keer in geprinte vorm is verschenen, is uitgebreid aandacht besteed aan de financiële resultaten, waaronder de rendementen en de verschillende dekkingsgraden. Tevens is aandacht gevraagd voor de toekomst van het fonds.

Realisatie geformuleerde doelstelling

In hoofdstuk 2.1 is de volgende doelstelling geformuleerd: *“het voeren van een actief en transparant communicatiebeleid met een positieve beoordeling van de participanten aan het deelnemerspanel en/of een onderzoek onder de deelnemers.”*

Het pensioenfonds communiceert tijdig en duidelijk naar de deelnemers via brieven, de website, de PensioenKrant, het UPO en nieuwsberichten via e-mail en op de website.

2.11 Toekomst pensioenfonds

Het bestuur houdt rekening met de specifieke risico's die krimpende of gesloten pensioenfondsen lopen en met de evenwichtige belangenafweging voor de deelnemers. DNB heeft de risico's in een factsheet/Q&A opgenomen. De risico's zijn:

1. Risico's rondom het voortbestaan van het fonds.
2. Risico's rondom de governance.
3. Risico's rondom de uitvoeringskosten.
4. Risico's financiële opzet.

Uit de analyse van de hierboven genoemde risico's voor kwetsbare of gesloten fondsen, blijkt dat deze risico's op korte termijn nog voldoende worden beheerst.

Voor het pensioenfonds is de toekomst van het fonds een terugkerend thema. Het bestuur heeft triggers geformuleerd, die aanleiding zouden kunnen geven tot het nemen van actie. Het bestuur is van mening dat een aantal elementen noodzakelijk is om een efficiënt en kwaliteitsgericht pensioenfonds te blijven, deze zijn te vatten in de volgende triggers:

1. Het hebben van een goed bestuur.
2. Het hebben van een goede en efficiënte pensioenuitvoering.
3. Het hebben van voldoende omvang qua vermogen.
4. Het hebben van een reële dekkingsgraad van 100%.

Een eigen pensioenfonds heeft naar de mening van het bestuur bestaansrecht als voldaan wordt aan deze drie eerstgenoemde elementen en de volgende vragen positief beantwoord kunnen worden:

- a) Is het uitvoeren door het pensioenfonds van de voormalige pensioenregelingen nog in het belang van de deelnemers?
- b) Is het pensioenfonds nog in staat om het beleid op een kwalitatief goede en efficiënte manier uit te voeren?

Het bestuur verwacht dat op de middellange termijn van drie tot vijf jaar een of meer van de geformuleerde triggers geraakt zullen worden. Daarbij verwacht DNB van krimpende of gesloten pensioenfondsen dat zij de alternatieven voor de toekomst van het pensioenfonds onderzoeken en dit

onderzoek ook regelmatig herhalen. In 2022 is het bestuur van het pensioenfonds een verkenning gestart naar toekomstscenario's voor het pensioenfonds op de middellange termijn daar de pensioenuitvoering en de omvang van het vermogen in het zicht van de triggers komen. Met input van het VO en met begeleiding van Sprenkels heeft het bestuur eind 2023 een Plan van Aanpak vastgesteld. Dit Plan van Aanpak ziet toe op het verkennen van de markt en het verkrijgen van de mening en voorkeuren van de deelnemers. Het bestuur heeft de deelnemers en de toezichthouder geïnformeerd over het Plan van Aanpak. Het bestuur neemt de zorgplicht naar de deelnemers hierbij heel serieus.

In het Plan van Aanpak zijn de doelen, deliverables en een detailplanning van het project opgenomen. Ook is de vergaderfrequentie van het bestuur aangepast (verhoogd) om de keuzes te bespreken en de benodigde besluiten te kunnen nemen. Het bestuur is zich ervan bewust dat het een veelomvattend en ambitieus project is met de nodige afhankelijkheden. Het bestuur heeft uitgesproken dat er meerdere uitkomsten van het project kunnen zijn en ook vertraging of uitstel zijn benoemd. Het bestuur is bereid om te acteren op onverwachte gebeurtenissen en voldoende middelen ter beschikking te stellen om een deugdelijke verkenning en passende besluitvorming mogelijk te maken.

Het bestuur is zich ervan bewust om alert te zijn op de ontwikkelingen rondom de toekomstverkenning van het fonds. De onzekerheid die hiermee gepaard gaat en de keuzes die gemaakt moeten worden kan bestuurders en medewerkers in een lastige situatie brengen. Ook hiervoor dient continue aandacht te zijn om de verbonden personen aan te spreken op het gedrag dat men vertoont. Ook dient er duidelijk zicht te zijn op nevenfuncties en verbonden personen te beschermen tegen potentiële (schijnbare) verstrengeling van belangen, fraude en corruptie. Bewustzijn en continue aandacht zijn noodzakelijk.

2.12 Vooruitzichten

Belangrijke thema's die in 2024 en volgende jaren voor het pensioenfonds spelen, zijn:

Toekomstverkenning

Het bestuur zal in 2024 veel tijd en aandacht schenken aan de toekomstverkenning zoals in 2.11 beschreven. Iedere maand is er een specifieke vergadering belegd om de voortgang en resultaten te bespreken. Medio mei wordt besluitvorming rondom de toekomst verwacht. Zoals meermaals vermeld, vindt het bestuur de verbinding met het VO, DNB, de medewerkers en niet op de laatste plaats de deelnemers van groot belang. Het bestuur zal de verschillende belanghebbers via verschillende informatiekanalen zo goed als mogelijk proberen te bedienen en informeren.

Complexiteit van beleid en uitvoering

In 2023 is het bestuur geconfronteerd met de kwetsbaarheid van de organisatie. Het belet van het uitvoerend bestuurslid is zowel gevoeld op het niveau van het bestuur als het niveau van de uitvoering. Het bestuur heeft het voornemen om in 2024 de complexiteit in de uitvoering aan te passen. Mede in het kader van de toekomstverkenning zal het target operating model vastgesteld worden. Aan de hand van dat model zal het beleid en de uitvoering zo veel als mogelijk worden aangepast en indien mogelijk worden versimpeld. Aangezien dit leidt tot een reorganisatie zal de Personeelsvertegenwoordiging om advies gevraagd worden.

Ontwikkelingen in wet- en regelgeving

Het bestuur zal de ontwikkelingen rond de implementatie WTP nauwlettend volgen en waar mogelijk en noodzakelijk met de (voormalige) sociale partners in contact treden om deze wet- en regelgeving passend toe te passen. Op dit moment is het niet duidelijk of de (voormalige) werkgevers een verzoek tot invaren zullen neerleggen bij het bestuur. Voor het bestuur is het bij het uitwerken van scenario's en opties van belang om zo snel als mogelijk een definitief en onderbouwd besluit van de (voormalige) werkgevers te ontvangen.

Ook zal het bestuur de ontwikkelingen op het gebied van de Digital Operational Resilience Act (Verder: DORA) adresseren. DORA is een Europese verordening van toepassing voor de gehele Europese financiële sector. Deze verordening vervangt bestaande regelgeving, en stelt stringente eisen om de cyberweerbaarheid van de financiële sector te verhogen. DORA richt zich op ICT-risicomanagement, ICT-incidenten, periodieke testen van digitale weerbaarheid, de beheersing van risico's bij uitbesteding aan (kritieke) derden en de samenwerking ten aanzien van uitwisseling van informatie over cyberdreigingen. Reeds in 2023 is het bestuur geïnformeerd over de stand van zaken bij pensioenadministrateur BSG en aan de hand van de IT-risicoanalyse is het risico van de eigen organisatie laag gebleken. Dit zal in 2024 continu gemonitord worden en ook de vermogensbeheerders zullen bevestigd worden. Afhankelijk van de uitkomsten van de toekomstverkenning en de besluitvorming daaromtrent zal DORA passend worden geadresseerd. Op dit moment bestaan er echter nog onduidelijkheden rondom DORA onder meer als gevolg van verschillen van interpretatie van de regelgeving en verschillen met de door DNB uitgebracht good practices. Ook met de toezichthouder zal besproken worden hoe hiermee omgegaan moet worden.

Eind april 2024 bedraagt de marktrentedekkingsgraad 120,2% en de beleidsdekkingsgraad 120,1%. De beleidsdekkingsgraad ligt ruim boven het vereist eigen vermogen van 115,4% van maart 2024. Het fonds heeft ruim voldoende geld in kas om de pensioenen te blijven uitkeren.

Het bestuur wil tot slot hierbij iedereen bedanken die zich in het verslagjaar voor het pensioenfonds heeft ingezet.

Rotterdam, 12 juni 2024

Het bestuur van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

J.J. Heemskerk
F. Wittermans
M. Schenkel
H.F. Meurs
K.H. Knapper
F.T.E. Dooren (*belet*)
R.T. Caenen
H.G.I.M. Peters

3. Jaarrekening 2023

3.1 Balans per 31 december

3.1 Balans per 31 december	toelichting	2023	2022
<i>Na bestemming van saldo van baten en lasten</i>	<i>(x € 1.000)</i>		
Activa:			
Beleggingen:			
◦ Aandelen		171.275	175.725
◦ Indirect vastgoed		156.865	194.350
◦ Alternatieve beleggingen		83.209	80.736
◦ Staatsobligaties		608.394	595.719
Beleggingen voor risico fonds excl. liquide middelen		1.019.743	1.046.530
◦ Liquide middelen	3.3 *	4.621	5.232
Beleggingen voor risico fonds incl. liquide middelen	3.5.1	1.024.364	1.051.762
Herverzekerd deel technische voorzieningen	3.5.2	2.828	3.078
Overige activa	3.5.3	172	269
Totaal activa		1.027.364	1.055.109
Passiva:			
Stichtingskapitaal en reserves	**	157.817	176.461
Technische voorzieningen voor risico fonds	3.5.4 ***	866.602	875.943
Overige passiva	3.5.5	2.945	2.705
Totaal passiva	****	1.027.364	1.055.109
Pensioenvermogen	-	1.024.419	1.052.404
Dekkingsgraad (= pensioenvermogen / technische voorzieningen)	2.5	118,2%	120,1%
* Mutatie liquide middelen volgens het kasstroomoverzicht	3.3	-611	-10.465
** Mutatie reserves is het saldo van baten en lasten	3.2	-18.644	-132.434
Een alternatief verloop staat in de actuariële analyse	2.8	-18.644	-132.434
*** Van de technische voorzieningen is herverzekerd	3.5.2	2.828	3.078
**** Niet in de balans opgenomen verplichtingen	3.5.6	45.030	63.650

3.2 Staat van baten en lasten

3.2 Staat van baten en lasten	toelichting	2023	2022
	(x € 1.000)		
Baten (+):			
Premiebijdragen voor risico fonds	3.5.7	1	2
Netto beleggingsresultaat voor risico fonds	3.5.1	39.481	-247.460
Overige baten	3.5.8	27	34
Totaal baten		39.509	-247.424
Lasten (-):			
Dotaties (-) en vrijval (+) technische voorzieningen voor risico fonds:			
◦ Dotatie voor risicopremies en pensioenopbouw		-	-
◦ Dotatie voor toeslagen (indexatie)		-1.195	-103.156
◦ Vrijval voor pensioenuitkeringen		64.891	58.840
◦ Vrijval voor uitvoeringskosten		2.646	2.838
◦ Dotatie voor rentetoevoeging in verband met rekenrente		-26.941	3.937
◦ Wijziging DNB-rentetermijnstructuur		-29.426	220.539
◦ Wijziging door waardeoverdrachten		13	107
◦ Wijziging sterftegrondslagen		-1.131	-3.958
◦ Wijziging door kanssystemen en overige mutaties		484	-1.458
Wijziging technische voorzieningen voor risico fonds	3.5.4	9.341	177.689
Pensioenuitkeringen	3.5.9	-65.000	-59.001
Saldo herverzekeringen	3.5.2	170	-756
Saldo waardeoverdrachten	3.5.10	-18	-104
Uitvoeringskosten pensioenen	3.5.11	-2.646	-2.838
Totaal lasten		-58.153	114.990
Saldo van baten en lasten*		-18.644	-132.434

* Het negatieve saldo van baten en lasten 2023 is ten laste gebracht van de reserves van het pensioenfonds.

3.3 Kasstroomoverzicht

3.3 Kasstroomoverzicht	toelichting	2023	2022
	(x € 1.000)		
Liquide middelen* per 1 januari		5.232	15.697
Kasstroom uit pensioenactiviteiten:			
Ontvangen premies van werkgevers en werknemers	3.5.7	1	2
Ontvangen in verband met overdracht van rechten		-	-
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	3.5.2	420	369
Betaalde pensioenuitkeringen	3.5.9	-64.830	-58.862
Betaald in verband met overdracht van rechten	3.5.10	-18	-104
Betaalde premies herverzekering		-	-
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	3.5.11	-2.563	-2.758
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		-66.990	-61.353
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten:			
Verkopen en aflossingen van beleggingen	3.5.1	84.020	375.612
Aankopen beleggingen	3.5.1	-46.866	-349.762
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	3.5.1	30.982	27.056
Betaalde vermogensbeheerkosten eigen organisatie	3.5.11	-1.757	-2.018
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		66.379	50.888
Totaal mutaties liquide middelen		-611	-10.465
Liquide middelen* per 31 december		4.621	5.232

* Liquide middelen bestaan uit bankrekeningen en overlopende beleggingstransacties die binnen een maand worden afgehandeld.

3.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening

3.4.1. Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening van het pensioenfonds (KvK: 41125500) is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: **BW**) en met inachtneming van de *Richtlijnen voor de jaarverslaggeving* (hierna: **RJ**). Het bestuur heeft op 12 juni 2024 de jaarrekening vastgesteld.

3.4.2. Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

(a) Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

(b) Algemeen, schattingswijzigingen en presentatiewijzigingen

Alle bedragen zijn vermeld in euro's. Bedragen zijn afgerond, waardoor een totaaltelling van afgeronde bedragen miniem kan afwijken. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

(c) Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

(d) Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post *nog af te wikkelen transacties*, die wordt verantwoord onder de liquide middelen.

(e) Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

(f) Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

(g) Waardeveranderingen beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsresultaten in de rekening van baten en lasten opgenomen.

(h) Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Het pensioenfonds heeft in directe zin alleen te maken met de Amerikaanse dollar, omdat andere valuta binnen beleggingsfondsen worden omgerekend. De koers op 31 december 2023 was EUR/USD 1,10 (31 december 2022: EUR/USD 1,07).

(i) Beleggingen

Beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Per beleggingscategorie is dit als volgt:

- Aandelen en beursgenoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen de marktwaarde, zoals de beheerder die heeft afgegeven.
- Beleggingen in vastgoedfondsen zijn gewaardeerd tegen de beurskoers of – als die er niet is – tegen het evenredige deel van de nettovermogenswaarde van het vastgoedfonds waartoe het pensioenfonds gerechtigd is, zoals de beheerder die heeft afgegeven.
- Belangen in alternatieve beleggingen zijn gewaardeerd tegen geschatte marktwaarde, zoals de beheerder die heeft afgegeven. Deze wordt bepaald op basis van internationale richtlijnen van de sector, waaronder die van de European Private Equity & Venture Capital Association (hierna: **EVCA**).
- Obligaties zijn gewaardeerd tegen de beurskoers per balansdatum, onder toevoeging van de lopende rente. Niet-beursgenoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen de marktwaarde, zoals de beheerder die heeft afgegeven.
- Derivaten worden gewaardeerd tegen de relevante marktnotering of – als die er niet is – met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.
- Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

(j) Herverzekeringen

Herverzekeringscontracten worden opgenomen voor de actuarieel bepaalde contante waarde van de herverzekerde aanspraken, berekend volgens de grondslagen van de technische voorzieningen, exclusief de opslag voor excasso- en administratiekosten.

(k) Overige activa

Overige activa bestaat uit de materiële vaste activa van het pensioenfonds, vorderingen en overlopende posten. De eerste waardering van vorderingen en overlopende activa is tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen. Materiële vaste activa worden gewaardeerd onder aftrek van de lineaire afschrijving.

(l) Stichtingskapitaal en reserves

Het eigen vermogen van het pensioenfonds bestaat uit het stichtingskapitaal en reserves. Het stichtingskapitaal en de reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

(m) Technische voorzieningen voor risico fonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen:

- De contante waarde wordt berekend op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van 31 december 2023.
- De grondslagen die het pensioenfonds hanteert bij de berekening van de technische voorzieningen zijn in 2023 beperkt aangepast vanwege de overgang naar een nieuwe pensioenadministrateur. Voor de sterftecijfers wordt de Prognosetafel AG 2022 van het Actuarieel Genootschap gehanteerd, waarbij rekening is gehouden met de ervaringssterfte (2020) van het pensioenfonds.
- Er wordt een onbepaald partnersysteem gehanteerd; voor iedere deelnemer wordt het partnerpensioen verzekerd, ongeacht de vraag of er daadwerkelijk een partner is (na pensioenleeftijd geldt een bepaald partnersysteem).
- Voor de berekening van het partnerpensioen wordt uitgegaan van een vast leeftijdsverschil: de partner van de man is drie jaar jonger en die van de vrouw is drie jaar ouder.
- Een voorziening voor uitvoeringskosten ter dekking van (toekomstige) administratie- en excassokosten maakt deel uit van de technische voorzieningen.
- Voor leeftijden en kasstromen bij de bepaling van de technische voorzieningen wordt de veronderstelling gehanteerd dat deze per 1 juli van een jaar wijzigen.

(n) Overige passiva

Overige passiva bestaat uit schulden en overlopende posten (behalve beleggingstransacties die binnen een maand zijn afgehandeld). De eerste waardering van schulden en overlopende passiva is tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs.

(o) Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit beleggingsactiviteiten en pensioenuitvoeringsactiviteiten.

De liquide middelen bestaan uit bankrekeningen, cash funds, en overlopende beleggingstransacties die binnen een maand zullen worden afgehandeld.

3.5 Toelichting op balans en staat van baten en lasten

3.5.1a Beleggingen voor risico fonds	2023	2022	Mutaties *	Resultaat
(x € 1.000)				
Aandelen Europa	50.507	56.845	-13.256	6.918
Aandelen Verenigde Staten	78.989	73.650	-5.719	11.058
Aandelen opkomende markten	41.779	45.230	-6.881	3.430
Aandelen	171.275	175.725	-25.856	21.406
Indirect vastgoed	156.865	194.350	-17.459	-20.025
Private equity	83.209	80.736	1.599	874
Alternatieve beleggingen	83.209	80.736	1.599	874
Returnportefeuille	411.349	450.811	-41.716	2.255
Staatsobligaties	608.394	595.719	-26.465	39.140
Liquide middelen	4.621	5.232	-455	-156
Risicomanagementportefeuille**	613.015	600.951	-26.920	38.984
Uitvoeringskosten beleggingen pensioenfonds			1.757	-1.757
Beleggingen incl. liquide middelen	1.024.364	1.051.762	-66.879	39.481

* Mutaties = aankopen + gefactureerde kosten - verkopen - inkomsten (zoals dividend)

** Inclusief liquide middelen

De waarde van de beleggingen voor risico fonds inclusief liquide middelen bedraagt eind 2023 € 1.024 miljoen (2022: € 1.052 miljoen). Er is een positief netto beleggingsresultaat behaald van € 40 miljoen (2022: € 247 miljoen negatief), hetgeen een totaalrendement van 4,1% betekent. Er zijn in 2022 en 2023 geen effecten uitgeleend (securities lending).

Voor de aansturing zijn de beleggingen verdeeld in twee portefeuilles. De returnportefeuille heeft als doel een rendement te halen boven de door het bestuur vastgestelde strategische benchmark. De risicomanagementportefeuille heeft als doel om het renterisico van de pensioenverplichtingen te matchen met de beleggingen. Daarnaast worden in deze portefeuille alle overige beleggingen opgenomen die als doel hebben de strategische risico's van het pensioenfonds te verlagen.

Returnportefeuille

De waarde van de returnportefeuille is € 411 miljoen. Er is een positief resultaat behaald van € 2 miljoen, wat met name komt door het resultaat op aandelen (€ 21 miljoen) en vastgoed (-/- 20 miljoen).

Risicomanagementportefeuille

De waarde van de risicomanagementportefeuille is eind 2023 € 613 miljoen. De portefeuille bestaat grotendeels uit eurostaatsobligaties. Het resultaat op staatsobligaties bedraagt € 39 miljoen in 2023. Tabel 3.6h toont de landen met de grootste beleggingen.

Liquide middelen

De post *liquide middelen* betreft bankrekeningen, cash funds en overlopende beleggingstransacties die binnen een maand zullen worden afgehandeld. In de aansturing vallen de *liquide middelen* onder de risicomanagementportefeuille. Liquide middelen zijn vrij beschikbaar. Liquiditeiten, die externe vermogensbeheerders aanhouden, maken onderdeel uit van de betreffende beleggingscategorie.

Verloop

In onderstaande tabellen staat het verloop van de beleggingen voor risico fonds nader uitgesplitst. De kolom *Mutaties* in de vorige tabel is uitgesplitst in: aankopen, verkopen en directe opbrengsten. De kolom *Resultaat* in de vorige tabel van € 39 miljoen (2022: -/- € 246 miljoen) (exclusief resultaat *liquide middelen* en *uitvoeringskosten beleggingen pensioenfonds*) is uitgesplitst in: directe opbrengsten (dividend en rente) en indirecte opbrengsten.

3.5.1b Verloop 2023	Stand 2022	Aankopen 2023	Verkopen 2023	Indirecte opbr. 2023	Stand 2023	Directe opbr. 2023
(x € 1.000)						
Aandelen	175.725	135	-25.893	21.308	171.275	98
Indirect vastgoed	194.350	4.556	-17.263	-24.777	156.865	4.752
Alternatieve beleggingen	80.736	13.015	-	-10.542	83.209	11.415
Staatsobligaties	595.719	29.159	-40.863	24.378	608.394	14.761
Beleggingen excl. liquide middelen	1.046.530	46.866	-84.020	10.367	1.019.743	31.027

3.5.1b Verloop 2022	Stand 2021	Aankopen 2022	Verkopen 2022	Indirecte opbr. 2022	Stand 2022	Directe opbr. 2022
(x € 1.000)						
Aandelen	270.114	128.517	-197.569	-25.337	175.725	124
Indirect vastgoed	205.194	-	-	-10.844	194.350	4.233
Alternatieve beleggingen	62.926	18.828	-	-1.019	80.736	7.966
Staatsobligaties	806.564	202.416	-178.043	-235.218	595.719	14.593
Beleggingen excl. liquide middelen	1.344.798	349.762	-375.612	-272.418	1.046.530	26.917

Waarderingsmethoden

Zoals vermeld in paragraaf 3.4 *Grondslagen* worden de beleggingen gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. De beleggingen kunnen daarbij worden ingedeeld naar drie waarderingsniveaus:

Niveau 1: Direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.

Niveau 2: Waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Niveau 3: Waarderingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

3.5.1c Waardering	2023				2022			
	Totaal	niveau 1	niveau 2	niveau 3	Totaal	niveau 1	niveau 2	niveau 3
(x € 1.000)								
Aandelen	171.275	171.275	-	-	175.725	175.725	-	-
Indirect vastgoed	156.865	-	-	156.865	194.350	-	-	194.350
Alternatieve beleggingen	83.209	-	-	83.209	80.736	-	-	80.736
Staatsobligaties	608.394	589.107	19.287	-	595.719	583.409	12.310	-
Beleggingen excl. liq. middelen	1.019.743	760.382	19.287	240.074	1.046.530	759.134	12.310	275.085

Voor de meerderheid van de beleggingen is sprake van objectieve marktnoteringen. Bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken:

- een deel van de *aandelen* (niet-beursgenoteerde fondsen) wordt gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde, zoals de beheerder die heeft afgegeven.
- In geval van *indirect vastgoed* en *alternatieve beleggingen* wordt de waarde overgenomen van de door accountants gecontroleerde rapportages van de vermogensbeheerders. Indien deze niet (tijdig) beschikbaar zijn, worden hiervoor concept rapportages van de vermogensbeheerders gebruikt.

3.5.2 Herverzekeringen	2023	2022
(x € 1.000)		
Balans (zowel aan activa- als passivazijde):		
Herverzekerd deel technische voorzieningen per 1 januari	3.078	4.203
Herverzekerd deel technische voorzieningen per 31 december	2.828	3.078
Baten (+) en lasten (-):		
Mutatie herverzekerd deel technische voorzieningen	-250	-1.125
Ontvangen uitkeringen herverzekering	420	369
Betaalde premie overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico	-	-
Saldo herverzekeringen	170	-756

In het verleden zijn door (rechts)voorgangers van Koninklijke P&O Nedlloyd N.V. pensioenaanspraken ondergebracht bij levensverzekeringsmaatschappijen. Deze pensioenaanspraken zijn niet aan het pensioenfonds overgedragen en staan derhalve als een bezit op de balans van het pensioenfonds. Dit betreft in feite een herverzekerd deel van de technische voorzieningen.

3.5.3 Overige activa	2023	2022
(x € 1.000)		
Inventaris	31	45
Overlopende activa	141	224
Totaal overige activa	172	269

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan één jaar.

3.5.4a Technische voorzieningen voor risico fonds	2023	2022
	(x € 1.000)	
Stand technische voorzieningen per 1 januari	875.943	1.053.632
Mutaties:		
Dotatie voor risicopremies, kosten en pensioenopbouw	-	-
Dotatie voor toeslagen (indexatie)	1.195	103.156
Vrijval voor pensioenuitkeringen	-64.891	-58.840
Vrijval voor uitvoeringskosten	-2.646	-2.838
Dotatie voor rentetoevoeging in verband met rekenrente	26.941	-3.937
Wijziging DNB-rentetermijnstructuur	29.426	-220.539
Wijziging door waardeoverdrachten	-13	-107
Dotatie voor lang- en kortleven	19.003	19.069
Dotatie voor aanvang partner- en wezenpensioen	8.641	14.422
Vrijval door sterfte	-28.500	-32.333
Wijziging sterftegrondslagen	1.131	3.958
Overige mutaties	372	300
Totaal mutaties	-9.341	-177.689
Stand technische voorzieningen per 31 december	866.602	875.943

De technische voorzieningen voor risico fonds zijn in 2023 met € 9 miljoen gedaald naar € 867 miljoen. Alle mutaties staan in bovenstaande tabel opgesomd. De belangrijkste worden nader toegelicht:

- Dotatie voor toeslagverlening € 1,2 miljoen (2022: € 103,2 miljoen). Per 1 januari 2024 is een toeslag van 0,13% verleend (1 januari 2023: 13,9%).
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen: - € 64,9 miljoen (2022: - € 58,8 miljoen). De verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.
- Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten: - € 2,6 miljoen (2022: - € 2,8 miljoen). Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening uitvoeringskosten als onderdeel van de technische voorzieningen. De € 2,6 miljoen die vrijkomt uit de voorziening is ten behoeve van de financiering van de kosten in de verslagperiode.
- Dotatie voor rentetoevoeging: € 26,9 miljoen (2022: - € 3,9 miljoen). De pensioenverplichtingen per 1 januari 2023 zijn opgerent met de benodigde interest op basis van 3,26% éénjaars rente (2022: -0,49%). De dotatie is inclusief de oprenting van de voorziening uitvoeringskosten met € 0,8 miljoen (2022: € 0,8 miljoen).
- Wijziging marktrente: € 29,4 miljoen (2022: - € 220,5 miljoen). Door de gedaalde marktrente worden de technische voorzieningen in 2023 € 29,4 miljoen verhoogd. De rentetermijnstructuur komt overeen met een constante rekenrente van 2,4 (2022: 2,8%).
- De andere posten zijn tezamen € 0,7 miljoen (2022: € 5,3 miljoen) en betreffen met name dotaties en vrijval vanwege waardeoverdrachten en kanssystemen (sterfte en arbeidsongeschiktheid). In

2023 is hierin een dotatie van € 1,1 miljoen voor de wijziging sterftegrondslagen opgenomen (vanwege de veronderstelde leeftijdsaanpassing per 1 juli).

In onderstaande tabellen zijn de technische voorzieningen voor risico fonds ingedeeld naar categorieën van deelnemers en componenten.

3.5.4b Voorziening risico fonds naar deelnemers	2023	in %	2022	in %
(x € 1.000)				
Actieve deelnemers	6.502	1%	6.691	1%
Slapers	209.693	24%	247.027	28%
Gepensioneerden	650.407	75%	622.225	71%
Bruto technische voorzieningen	866.602	100%	875.943	100%

3.5.4c Voorziening risico fonds naar component	2023	2022
(x € 1.000)		
Technische voorziening (excl. uitvoeringskosten)	835.438	842.894
Voorziening uitvoeringskosten	31.164	33.049
Bruto technische voorzieningen	866.602	875.943

Actuariële uitgangspunten - sterftegrondslagen

Voor de sterftecijfers wordt de Prognosetafel AG 2022 van het Actuariële Genootschap toegepast, waarbij rekening is gehouden met de fondsspecifieke ervaringssterfte (2020) van het pensioenfonds. Het effect van wijzigingen in actuariële uitgangspunten wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de uitgangspunten worden herzien.

3.5.4d Voorziening uitvoeringskosten	2023	2022
(x € 1.000)		
Stand 1 januari	33.049	35.115
Dotatie rendement	761	772
Ontrekking werkelijke uitvoeringskosten	-2.646	-2.838
Stand 31 december	31.164	33.049

De dotatie rendement in de voorziening uitvoeringskosten is een verondersteld rendement conform de uitgevoerde ALM-studie 2022. De voorziening uitvoeringskosten is onderdeel van de technische voorzieningen voor risico fonds zoals opgenomen in tabel 3.5.4c.

Toeslagbeleid

De (voorwaardelijke) toeslag op de pensioenaanspraken wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds. De ambitie is om jaarlijks de pensioenaanspraken aan te passen aan de prijsindex. Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst zal worden geïndexeerd. Het pensioenfonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslag wordt uit overrendementen gefinancierd.

Er is geen toeslag mogelijk bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110%. Bij het vaststellen van de hoogte van de toeslag wordt rekening gehouden met de eis van toekomstbestendigheid.

De hoogte van de (maximaal) te verlenen toeslag wordt in drie stappen bepaald:

1. Het voor toeslagverlening beschikbare vermogen wordt berekend.
2. Op basis van dit beschikbare vermogen wordt de hoogte van de toekomstbestendige toeslagverlening bepaald.
3. Indien er sprake is van een maatstaf voor toeslagverlening die varieert over de tijd (bijvoorbeeld looninflatie of prijsinflatie) wordt de hoogte van de toekomstbestendige toeslagverlening uitgedrukt als percentage van de maatstaf, waarna de maximaal te verlenen toeslag wordt bepaald door het berekende percentage toe te passen op de feitelijk gerealiseerde maatstaf.

Per 30 september 2023 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 124,2%, waardoor per 1 januari 2024 een toeslag van 0,13% kon worden verleend. Deze indexatie is een deel van de gemeten inflatie over de periode september 2022 tot september 2023 van 0,2% en het maximale dat door het pensioenfonds toegekend kon worden binnen de wet- en regelgeving.

Inhaalindexatie

Sinds 1 januari 2009 zijn de pensioenaanspraken meestal niet volledig geïndexeerd.

In onderstaande tabel staan de toeslagen van de afgelopen jaren. De cumulatieve indexatieachterstand bedraagt 11,22%. Deze achterstand wordt bijgehouden en het fonds heeft de ambitie de opgelopen achterstand op den duur indien mogelijk in te halen. De achterstand is bepaald door een optelling van alle achterstanden van de deelnemers. Er bestaan echter verschillen van deelnemer tot deelnemer. Er zijn deelnemers met een grotere en kleinere achterstand. Dit is afhankelijk van de termijn waarin de deelnemer aangesloten is bij het fonds. Er is in het verleden een deel van de individuele achterstanden ingehaald, dit is vergelijkbaar met 0,65%-punt van de cumulatieve achterstand.

3.5.4e Inflatie en Indexatie					Verleende Indexatie	*	Verschil	Cumulatief
Datum	Periode	CBS-index	Berekening	Uitkomst				
1-1-2009	okt - okt	loonstijging:	122,5 / 119,5 =	2,5%	0,0%	**	-2,5%	-2,5%
1-1-2010	okt - okt	loonstijging:	125,6 / 122,5 =	2,5%	2,0%		-0,5%	-3,0%
1-1-2011	okt - okt	loonstijging:	126,4 / 125,6 =	0,6%	0,0%		-0,6%	-3,6%
1-1-2012	okt - okt	loonstijging:	128,4 / 126,4 =	1,6%	0,0%		-1,6%	-5,2%
1-1-2013	okt - okt	loonstijging:	130,7 / 128,4 =	1,8%	0,0%		-1,8%	-7,0%
1-1-2014	okt - okt	prijsstijging:	115,1 / 113,4 =	1,6%	0,0%		-1,6%	-8,6%
1-1-2015	okt - okt	prijsstijging:	116,3 / 115,1 =	1,1%	0,0%		-1,1%	-9,7%
1-1-2016	okt - okt	prijsstijging:	117,1 / 116,3 =	0,7%	0,35%		-0,35%	-10,05%
1-1-2017	sept - sept	prijsstijging:	100,6 / 100,5 =	0,1%	0,05%	**	-0,05%	-10,10%
1-1-2018	sept - sept	prijsstijging:	102,03 / 100,57 =	1,5%	1,35%	**	-0,15%	-10,25%
1-1-2019	sept - sept	prijsstijging:	103,95 / 102,03 =	1,9%	1,90%	**	0,00%	-10,25%
1-1-2020	sept - sept	prijsstijging:	106,7 / 103,95 =	2,6%	2,00%	**	-0,60%	-10,55% ***
1-1-2021	sept - sept	prijsstijging:	107,88 / 106,70 =	1,1%	0,75%	**	-0,35%	-10,90%
1-1-2022	sept - sept	prijsstijging:	110,79 / 107,88 =	2,7%	2,70%	**	0,00%	-10,55% ****
1-1-2023	sept - sept	prijsstijging:	126,89 / 110,79 =	14,5%	13,90%	**	-0,60%	-11,15%
1-1-2024	sept - sept	prijsstijging:	127,16 / 126,89 =	0,2%	0,13%	**	-0,07%	-11,22% *****

* Indexatie wordt berekend over de opgebouwde rechten per 31 december van het voorafgaande jaar.

** CPI alle huishoudens (2015 = 100) t.b.v. indexatie pensioen; i.v.m. gebruik definitieve CPI cijfers is in 2016

de basis verlegd van oktober naar september.

*** Inclusief de in 2019 verwerkte inhaalindexatie van 0,3%-punt van de cumulatieve achterstand.

**** Inclusief de in 2021 verwerkte inhaalindexatie van 0,35%-punt van de cumulatieve achterstand.

***** De cumulatieve achterstand gecorrigeerd voor het 'indexatie op indexatie' effect bedraagt 11,7% ultimo 2023.

3.5.5 Overige passiva	2023	2022
(x € 1.000)		
Schulden aan deelnemers	936	766
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.346	1.206
Overige schulden en crediteuren premies	397	216
Overlopende passiva	266	517
Totaal overige passiva	2.945	2.705

Schulden aan deelnemers betreffen gereserveerde pensioenen. De post *belastingen* betreft nog af te dragen loonbelasting over de pensioenuitkeringen in december. De post *overlopende passiva* bestaat uit nog te ontvangen facturen van vermogensbeheerders over het vierde kwartaal en andere nog te ontvangen facturen.

3.5.6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen	2023	2022
(x € 1.000)		
Stortingsverplichtingen private equity en vastgoed	44.498	62.949
Huur kantoorruimte	375	494
Lease auto's	157	207
Totaal niet in de balans opgenomen verplichtingen	45.030	63.650

Bij *private equity* is er een resterende stortingsverplichting van € 34,1 miljoen (2022: € 47,9 miljoen) voor aangegane verplichtingen tot beleggingen in beleggingsfondsen. Vanwege de aard van deze verplichtingen is er geen exacte looptijd afgesproken. In 2023 zijn voor private equity geen nieuwe commitments aangegaan (2022: € 21 miljoen). Bij vastgoed zijn in 2022 en 2023 geen nieuwe commitments aangegaan. Eind 2023 is er een resterende verplichting voor vastgoed van € 10,4 miljoen (2022: € 15,0 miljoen).

Sinds 1 januari 2023 worden geen nieuwe commitments naar private equity meer aangegaan. Ook in de categorie vastgoed zullen in beginsel geen nieuwe illiquide beleggingsfondsen meer worden geselecteerd.

Het pensioenfonds heeft in 2017 een huurovereenkomst afgesloten voor de huur van kantoorruimte voor eigen gebruik die loopt tot en met juni 2022. In 2021 is de huurovereenkomst verlengd tot en met juni 2027. Ten behoeve van de huurverplichting is een bankgarantie afgegeven voor € 36.000. De jaarlijkse netto huurprijs bedraagt circa € 120.000. Derhalve bedraagt de totale verplichting voor de resterende looptijd van drieënhalf jaar circa € 375.000.

3.5.7a Premiebijdragen	2023	2022
(x € 1.000)		
Werkgeversgedeelte voor risico fonds	-	-
Werknemersgedeelte voor risico fonds	1	2
Premiebijdragen voor risico fonds	1	2
Totaal premiebijdragen (feitelijke premie)	1	2

Het werkgeversgedeelte van de premiebijdrage is gebaseerd op de premiestaffels in het pensioenreglement verhoogd met de in de Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) vermelde opslagen. Conform de in artikel 129 van de Pensioenwet beschreven voorwaarden is het niet toegestaan om een lagere premie te ontvangen dan de (gedempte) kostendekkende premie.

3.5.7b Kostendekkende premie	2023	2022
(x € 1.000)		
Actuarieel benodigde koopsom	-	-
Netto spaarpremie voor risico deelnemers	-	-
Opslag vereist eigen vermogen	-	-
Opslag uitvoeringskosten	-	-
Zuivere kostendekkende premie	-	-

Sinds 1 januari 2020 is het pensioenfonds een gesloten fonds zonder verdere opbouw van pensioenaanspraken anders dan uit hoofde van toeslagverlening. De kostendekkende premie bedraagt hierdoor voor boekjaar 2022 en 2023 nihil.

3.5.8 Overige baten	2023	2022
(x € 1.000)		
Overige baten	27	34
Totaal overige baten	27	34

3.5.9 Pensioenuitkeringen	2023	2022
(x € 1.000)		
Ouderdomspensioen	-43.766	-39.743
Partnerpensioen	-20.941	-18.999
Wezenpensioen	-26	-31
Invaliditeitspensioen	-156	-131
Afkopen	-11	-25
Eenmalige uitkeringen bij overlijden	-100	-72
Totaal pensioenuitkeringen	-65.000	-59.001

De gevolgen van de uitruil van pensioenaanspraken zijn actuariael neutraal en worden niet via de *staat van baten en lasten* verwerkt. De afkoopgrens wordt jaarlijks wettelijk vastgesteld.

De post *Afkopen* betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 594,89 (2022: € 520,35) per jaar, overeenkomstig artikel 66 van de Pensioenwet.

3.5.10 Saldo waardeoverdrachten	2023	2022
(x € 1.000)		
Inkomende waardeoverdrachten	-	-
Uitgaande waardeoverdrachten	-18	-104
Totaal saldo waardeoverdrachten	-18	-104

Het *saldo waardeoverdrachten* betreft het saldo van de ontvangst en overdracht van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van nieuwe respectievelijk vertrekkende deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.

3.5.11a Uitvoeringskosten	2023	Pensioen-beheer	Vermogens-beheer	2022	Pensioen-beheer	Vermogens-beheer
(x € 1.000)						
Personeelskosten	1.486	659	827	1.568	672	896
Huisvestingskosten	225	113	112	220	110	110
Advieskosten	711	130	581	918	143	775
Accountantskosten	73	36	36	85	43	42
Automatiseringskosten	147	74	73	157	78	79
Communicatiekosten	125	125	-	195	195	-
Kosten organen pensioenfonds	408	408	-	373	373	-
Kosten uitbesteding pensioenadministratie	978	978	-	1.119	1.119	-
Overige algemene kosten	251	123	128	221	105	116
Uitvoeringskosten pensioenfondsorganisatie	4.403			4.856		
waarvan Pensioenbeheer		2.646			2.838	
waarvan Vermogensbeheer			1.757			2.018
Bewaarloon gefactureerd			233			262
Vermogensbeheerkosten gefactureerd			438			422
Vermogensbeheerkosten tlv belegd vermogen			7.805			9.016
Vermogensbeheerkosten			10.233			11.718
Transactiekosten beleggingen			276			329
Totaal			13.155			14.885

De uitvoeringskosten van de uitvoeringsorganisatie zijn voor 2023 uitgekomen op € 4,4 miljoen (2022: € 4,9 miljoen), waarvan € 1,8 miljoen (2022: € 2,0 miljoen) is toegerekend aan vermogensbeheer; deze kosten zijn ten laste gebracht van het resultaat op beleggingen (in tabel 3.5.1a). Er zijn binnen de uitvoeringskosten geen kosten opgenomen van externe vermogensbeheerders. Voor zover zij kosten per factuur in rekening hebben gebracht, zijn deze rechtstreeks ten laste geboekt van het resultaat op hun beleggingen, zodat er een consistent beeld is met de vermogensbeheerders die deze kosten rechtstreeks ten laste van het belegd vermogen hebben gebracht.

Bepaalde kostencategorieën die niet eenduidig kunnen worden toegerekend aan ofwel pensioenbeheer ofwel vermogensbeheer worden op 50/50 basis verdeeld.

De totale personeelskosten van € 1,5 miljoen (2022: € 1,6 miljoen) bestaan uit loonkosten € 1,0 miljoen (2022: € 1,0 miljoen), sociale lasten € 0,1 miljoen (2022: € 0,1 miljoen), pensioenlasten¹⁰ € 0,2 miljoen (2022: € 0,3 miljoen) en overige personeelskosten € 0,2 miljoen (2022: € 0,2 miljoen).

In paragraaf 2.9 wordt een integraal beeld getoond van alle kosten van vermogensbeheer en worden de kosten uitgedrukt in de kengetallen die de Pensioenwet voorschrijft.

DNB en AFM hebben in 2023 geen toezichtmaatregelen aan het pensioenfonds opgelegd. Er zijn in 2023 geen bestuurlijke boetes of dwangsommen opgelegd.

Het personeelbestand is in 2023 gelijk gebleven met 8,6 voltijdseenheden (2022: 8,6).

De honoraria van de externe accountant zijn als volgt:

3.5.11b Honoraria accountant				2023			2022		
	Deloitte Accountants B.V.	Overig Deloitte netwerk	Totaal	Deloitte Accountants B.V.	Overig Deloitte netwerk	Totaal			
Onderzoek jaarrekening en verslagstaten	73	-	73	65	-	65			
Overige controleopdrachten	-	-	-	-	-	-			
Fiscale adviesdiensten	-	-	-	-	-	-			
Andere niet-controlediensten	-	-	-	-	-	-			
Totaal	73	-	73	65	-	65			

Verbonden partijen

Het pensioenfonds en de bestuursleden van het pensioenfonds zijn verbonden partijen. Daarnaast is Capricorn Cleantech Fund N.V. een verbonden partij. Dit betreft een van de private equity beleggingen waarvoor het pensioenfonds een commitment van € 10 miljoen is aangegaan. Het pensioenfonds is hiervan medebestuurder en wordt vertegenwoordigd door een uitvoerend bestuurder.

De niet-uitvoerende bestuursleden van het pensioenfonds ontvingen een vaste vergoeding van gemiddeld € 30.670 bruto per jaar (2022: € 29.805). De voorzitter van het bestuur ontving in 2023 een vergoeding van € 41.823 (2022: € 40.644) en de overige niet-uitvoerende bestuursleden € 27.882 (2022: € 27.095). De uitvoerende bestuursleden zijn in loondienst van de uitvoeringsorganisatie.

¹⁰ Inclusief compensatie pensioenopbouw

Daarbij wordt binnen de uitvoeringskosten 20% van hun loonkosten toegerekend aan de bestuurskosten. De totale bezoldiging van de uitvoerende bestuursleden op grond van artikel 383 Boek 2 BW bedraagt in 2023 € 526.152 (2022: € 557.533).

De leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen een vergoeding van € 4.183 per jaar (2022: € 4.065) (de voorzitter en secretaris ontvangen € 5.020 per jaar (2022: € 4.878)).

De leden van de auditcommissie ontvangen een vergoeding van € 15.590 per jaar. In totaal is in het verslagjaar aan vacatiegelden en honoraria een bedrag betaald van € 321.752 (2022: € 314.064).

Er zijn geen leningen verstrekt aan of vorderingen op (voormalige) bestuursleden. Een aantal bestuursleden van het pensioenfonds nemen deel in de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van de in het pensioenreglement vermelde voorwaarden.

3.6 Risicobeheersing

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico: het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele indexatie van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken moet verlagen.

De dekkingsgraad is het kengetal dat de solvabiliteit weergeeft. De dekkingsgraad wordt berekend als het pensioenvermogen (= stichtingskapitaal, reserves en technische voorzieningen voor risico fonds en deelnemers) gedeeld door de technische voorzieningen (= pensioenverplichtingen). De dekkingsgraad is in 2023 met 1,9%-punt gedaald naar 118,2%. De *minimaal vereiste dekkingsgraad* is 104,0%; er is derhalve aan het einde van het jaar 2023 geen sprake van onderdekking.

In de onderstaande tabel staat de samenstelling van de onderliggende mutaties weergegeven¹¹. Bij de door DNB gehanteerde disconteringsrente wordt de zogenoemde *ultimate forward rate* toegepast. Op basis van de werkelijke marktrente zou de dekkingsgraad eind 2023 ook 118,2% (2022: 120,0%) bedragen.

¹¹ De volgorde van tabelmutaties is in 2023 gewijzigd vanwege aansluiting met de DNB methodiek; vergelijkende cijfers zijn hiervoor aangepast.

3.6a Dekkingsgraad verloop	2023	2022
Stand per 1 januari	120,1%	129,3%
Mutaties:		
Pensioenuitkeringen	1,6%	1,7%
Toeslag (indexatie)	-0,1%	-11,5%
Wijziging DNB-rentetermijnstructuur	-3,9%	34,3%
Beleggingsresultaat	0,8%	-23,1%
Overige mutaties	-0,3%	-10,6%
Totaal mutaties:	-1,9%	-9,2%
Stand per 31 december	118,2%	120,1%

Om tegenslagen op te vangen, dient het pensioenfonds buffers aan te houden. Volgens de normen van DNB bedraagt het vereist pensioenvermogen € 987 miljoen (2022: € 997 miljoen), hetgeen overeenkomt met een *vereiste dekkingsgraad* van 114,0% (2022: 113,8%). Omdat de *beleidsdekkingsgraad* aan het einde van het jaar 120,6% (2022: 134,8%) bedraagt en hoger is dan de vereiste dekkingsgraad, is geen sprake van een reservetekort. In de volgende tabel staat de berekening van het vereist pensioenvermogen vermeld en de reserve.

3.6b Vereist pensioenvermogen	2023	2022	Toelichting
(x € 1.000)			
Technische voorzieningen	866.602	875.943	
Vereiste buffers:			
S1 Renterisico	9.049	10.729	
S2 Risico zakelijke waarden	102.843	88.963	
S3 Valutarisico	35.884	35.880	
S4 Grondstoffenrisico	-	-	
S5 Kredietrisico	31.359	31.409	
S6 Verzekeringstechnisch risico	20.332	19.385	
S7 Liquiditeitsrisico	nvt	nvt	
S8 Concentratierisico	nvt	nvt	
S9 Operationeel risico	nvt	nvt	
S10 Actief beheer	5.952	12.596	
Diversificatie-effect*	-72.848	-77.862	= Totaal vereiste buffers - optelling S1 tm S10
Totaal vereiste buffer risico fonds	132.570	121.101	$= \sqrt{S1^2 + S2^2 + S1 \times S2 + S3^2 + S4^2 + S5^2 + S6^2}$
Vereist pensioenvermogen	999.172	997.044	conform Pensioenwet, artikel 132
Aanwezig pensioenvermogen	1.024.419	1.052.404	= Totaal activa - Overige passiva
Aanwezig -/- vereist **	25.247	55.360	
VEV-dekkingsgraad	115,3%	113,8%	
* Het diversificatie-effect is het verschil tussen de uitkomst van de S-formule (= Totaal vereiste buffers) en de optelling van S1 tm S10.			
** De beleidsdekkingsgraad is hoger dan de vereiste dekkingsgraad.			

Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds de standaardmethode toe. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichts-situatie. In die situatie is het eigen vermogen van het pensioenfonds zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan de hoogte van de technische voorzieningen.

De verschillen tussen de vereiste buffers op 31 december 2023 ten opzichte van 31 december 2022 vloeien voort uit de waardering en samenstelling van de beleggingen. Binnen het dynamisch kader is de weging tussen returnportefeuille en risicomanagementportefeuille eind 2023 40% respectievelijk 60%¹². In de berekening van het vereist eigen vermogen ultimo 2023 wordt uitgegaan van een (dynamische) renteafdekking van 85% (2022: 85%).

Het bestuur beschikt over de volgende beleidsinstrumenten om het solvabiliteitsrisico te beheersen:

- Beleggingsbeleid: zie paragraaf 3.5
- Herverzekeringsbeleid: zie [S6] Actuariële risico's
- Toeslagbeleid: zie paragraaf 3.5

¹² Op basis van de uitkomsten van de ALM studie 2022 is de strategische weging van de returnportefeuille per 1 januari 2023 verhoogd naar 40% (voorheen 35%).

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies en de haalbaarheidstoets. Een ALM-studie is een analyse van de samenhang tussen de pensioenverplichtingen en verschillende beleggingsstrategieën in diverse economische scenario's. In een haalbaarheidstoets wordt het huidige beleid van het pensioenfonds aan de hand van diverse economische scenario's geanalyseerd en worden diverse stresstests uitgevoerd. De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsplan als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid.

[S1] Renterisico

Het renterisico is het risico dat, als gevolg van veranderingen in de marktrente, de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en van de technische voorzieningen niet in dezelfde mate wijzigen. De strategische renteafdekking van de verplichtingen bedraagt 85%¹³. Per 31 december 2023 bedraagt de effectieve (dynamische) renteafdekking door de obligatieportefeuille 82% (2022: 77%).

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duratie. De duratie is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. In onderstaande tabel staat de duratie van de vastrentende waarden en van de nominale pensioenverplichtingen voor risico fonds.

3.6c	Duratie	Balanswaarde 2023	Duratie 2023	Balanswaarde 2022	Duratie 2022
	(x € 1.000)				
	Vastrentende waarden	608.394	12,3	595.719	11,9
	Totaal beleggingen risico fonds incl. liquide middelen	1.024.364	7,3	1.051.762	6,7
	Nominale pensioenverplichtingen voor risico fonds	866.602	10,7	875.943	10,6

[S2] Risico zakelijke waarden (prijsrisico)

Het prijsrisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, waarbij waarde wijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat.

Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. De diversificatie van de aandelenportefeuille staat in de volgende tabel. Onder de post *aandelen* zijn mede begrepen portefeuilles die uit aandelen en andere beleggingen (zoals liquiditeiten) bestaan, waarvan het doel het beleggen in aandelen is. Er wordt slechts in drie regio's belegd, namelijk de Verenigde Staten, Europa en opkomende markten.

¹³ Ten behoeve van de berekening van het vereist eigen vermogen wordt uitgegaan van een strategische afdekking van 85% als onderdeel van het dynamisch balansbeheer.

3.6d Aandelen geografisch	2023	in %	2022	in %	Strategische mix
(x € 1.000)					
Verenigde Staten	78.989	46,1%	73.650	41,9%	45,0%
Europa	50.507	29,5%	56.845	32,3%	30,0%
Opkomende markten	41.779	24,4%	45.230	25,7%	25,0%
Totaal Aandelen	171.275	100%	175.725	100%	100%

De diversificatie van vastgoed naar regio en sectoren¹⁴ staat in de volgende tabel:

3.6e Vastgoed	2023	in %	2022	in %	Strategische mix
Europa	156.865	100,0%	194.350	100,0%	100,0%
Totaal Vastgoed	156.865	100%	194.350	100%	100%
Winkels	27.138	17,3%	32.456	16,7%	10,0%
Woningen	46.589	29,7%	64.524	33,2%	30,0%
Kantoren	37.020	23,6%	47.033	24,2%	15,0%
Logistiek en overig	46.118	29,4%	50.337	25,9%	45,0%
Totaal Vastgoed	156.865	100%	194.350	100%	100%

[S3] Valutarisico

Het strategische beleid van het pensioenfonds is om alleen de valutaposities bij vastrentende waarden af te dekken. Ultimo 2022 en 2023 zijn geen valutaposities afgedekt. De totale valutablootstelling bedraagt € 224 miljoen (2022: € 225 miljoen). Het totaalbedrag dat buiten de euro wordt belegd en dat derhalve niet is afgedekt, bedraagt eind 2023 circa 22% (2022: 21%) van de beleggingsportefeuille. De beleggingen in vreemde valuta kunnen als volgt worden gespecificeerd:

3.6f Valutablootstelling	EUR	USD	GBP	Overig Europa	Opkomende markten	Totaal
(x € 1.000)						
Aandelen	28.739	79.545	12.298	8.915	41.779	171.275
Vastgoed	131.888	-	8.359	16.618	-	156.865
Alternatieven	35.703	47.506	-	-	-	83.209
Vastrentend	608.394	-	-	-	-	608.394
Liquide middelen	1.843	2.778	-	-	-	4.621
Totaal 2022	806.566	129.829	20.657	25.533	41.779	1.024.364
2023 als % van het totaal	78,7%	12,7%	2,0%	2,5%	4,1%	100,0%
2022 als % van het totaal	78,6%	12,3%	2,3%	2,5%	4,3%	100,0%
Totaal 2022	826.728	129.290	23.965	26.549	45.230	1.051.762

[S4] Grondstoffenrisico

Grondstoffenrisico is het risico op waardedalingen van beleggingen in grondstoffen (commodities). Er zijn geen beleggingen in grondstoffen in 2022 en 2023.

¹⁴ De strategische mix naar sectoren is in het Strategisch Vastgoedplan 2023 gewijzigd.

[S5] Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee *over the counter*-derivatenposities worden aangegaan en herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt. De volgende beheersmaatregelen zijn hierbij van toepassing:

- Er wordt alleen belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert.
- Er worden alleen transacties aangegaan met tegenpartijen van goede naam en faam.
- Er zijn limieten gesteld aan tegenpartijen op totaalniveau.
- Er wordt onderpand verlangd bij derivaten.

De kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille staat in onderstaande tabel. Onder *geen rating* vallen financiële instrumenten waar door kredietbeoordelaars geen waardering (rating) aan is gegeven.

3.6g Rating	Staats-obligaties	2023 totaal	2023 in %	2022 in %
(x € 1.000)				
AAA	63,6%	386.857	63,6%	63,2%
AA	36,4%	221.445	36,4%	36,7%
A	-	-	0,0%	0,0%
BBB	-	-	0,0%	0,0%
<BBB	-	-	0,0%	0,0%
Geen rating	-	-	0,0%	0,0%
Cash & cash equivalents	0,0%	91	0,0%	0,1%
Portefeuillewaarde x € 1.000	608.394	608.394	100%	100%

Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, in het bijzonder *over the counter*-derivaten zoals swaptions, wordt door het pensioenfonds uitsluitend gewerkt met tegenpartijen waarmee een ISDA/CSA-overeenkomst is afgesloten. Ultimo 2023 staan geen derivaten contracten uit (2022: nihil).

Herverzekeringsovereenkomsten van de technische voorzieningen zijn aangegaan met Nederlandse verzekeraars die onder toezicht staan van DNB.

[S6] Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Het langlevenrisico – het belangrijkste verzekeringstechnische risico – is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Het pensioenfonds hanteert bij de waardering van de pensioenverplichtingen per 31 december 2023 de meest recente overlevingstafels: de AG Prognosetafel 2022 waarbij rekening is gehouden met de ervaringssterfte van het pensioenfonds op basis van het ervaringssterftemodel van Sprenkels & Verschuren. De ervaringssterfte is in 2020 aangepast.

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een partnerpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit.

[S7] Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn.

Dit risico wordt beheerst door in het beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Het niveau van de uitkeringen overtreft het niveau van de inkomende premies en directe beleggingsopbrengsten (dividend en rente). Er zijn echter voldoende obligaties die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt.

Er wordt een tweetal liquiditeitsratio's gehanteerd: één op een driemaands horizon en één op een driejaars horizon. De essentie van beide ratio's is dat de beschikbare liquiditeit wordt afgezet tegen de liquiditeitsbehoefte. De hiervoor genoemde maatstaven worden op kwartaalbasis gemonitord, waarbij als richtlijn geldt dat deze ruim boven de 100% horen te liggen.

- De liquiditeitsratio op driemaands horizon bedraagt eind 2023: 706% (2022: 1083%).
- De liquiditeitsratio op driejaars horizon bedraagt eind 2023: 298% (2022: 290%).

[S8] Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Deze posten staan in onderstaande tabel vermeld.

3.6h Grootste tegenpartijen	2023	in %	2022	in %
(x € 1.000)				
Nederland	173.048	16,9%	175.250	16,7%
Duitsland	129.438	12,6%	120.627	11,5%
Frankrijk	61.622	6,0%	55.151	5,2%
Oostenrijk	56.694	5,5%	59.007	5,6%
Finland	54.270	5,3%	56.447	5,4%
België	48.858	4,8%	48.200	4,6%

[S9] Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, controles en kwaliteit geautomatiseerde systemen. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

[S10] Actief beheer risico

Het actief beheer risico (S10) als onderdeel van het vereist eigen vermogen, heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de (deel)portefeuille vastgelegde benchmark.

Specifieke financiële instrumenten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid kan gebruik worden gemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel – berekend inclusief de economische effecten van derivaten – dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

3.7 Bestemming van het resultaat

Het saldo van baten en lasten is ten laste gebracht van de reserves.

3.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum geen gebeurtenissen voorgedaan die van invloed zijn op de financiële positie van het pensioenfonds per 31 december 2023.

Rotterdam, 12 juni 2024

Het bestuur van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

J.J. Heemskerk

F. Wittermans

M. Schenkel

H.F. Meurs

K.H. Knapper

F.T.E. Dooren (*belet*)

R.T. Caenen

H.G.I.M. Peters

4. Overige gegevens

4.1 Actuariële verklaring

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Nedlloyd Pensioenfonds te Rotterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 10.244.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 512.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de toeslagen beperkt zijn.

Eindhoven, 12 juni 2024

drs. M.B.H. Ceelaert AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

4.2 *Controleverklaring van de onafhankelijke accountant*

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds op 31 december 2023 en van het saldo van baten en lasten over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2023.
2. De staat van baten en lasten over 2023.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 10.244.000. De materialiteit is gebaseerd op circa 1% van het pensioenvermogen per 31 december 2023. Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark omdat dit een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van het pensioenfonds weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur en de met governance belaste personen overeengekomen dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 512.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Stichting Nedlloyd Pensioenfonds kent een aantal kernactiviteiten welke grotendeels zijn uitbesteed aan serviceorganisaties. De stichting heeft het beheer van de beleggingen en de pensioenadministratie uitbesteed aan respectievelijk JP Morgan en Blue Sky Group (hierna gezamenlijk: 'de uitvoeringsorganisaties'). De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie die verstrekt is door deze uitvoeringsorganisaties.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de uitvoeringsorganisaties verleende diensten en het effect hiervan op de voor de controle relevante interne beheersing van het pensioenfonds. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang, bepalen wij de aard en omvang van de uit te voeren controlewerkzaamheden en voeren wij controlewerkzaamheden uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor Stichting Nedlloyd Pensioenfonds relevante interne- beheersingsmaatregelen van de uitvoeringsorganisaties zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde Standaard 3402 type II en SOC-1 rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne-beheersingsmaatregelen. Verder evalueren wij de in de Standaard 3402- en SOC rapportages beschreven interne-beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2023 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan de uitvoeringsorganisaties.

In aanvulling hierop hebben wij eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd, waaronder werkzaamheden ten aanzien van de aanwezige beheersingsmaatregelen op het niveau van het bestuur en het bestuursbureau.

Wij hebben de certificerend actuaris instructies gestuurd op basis van Standaard 620 en NBA handreiking 1120 'Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfonds' ten aanzien van de actuariële certificering met betrekking tot onder andere de consistentie, prudentie en actualiteit van schattingen ten aanzien van de voorziening pensioenverplichtingen en de financiële positie, in overeenstemming met relevante wetgeving. Wij hebben geëvalueerd of de certificerend actuaris heeft voldaan aan onze instructies. Daarnaast hebben wij de adequaatheid van de werkzaamheden van de actuaris geëvalueerd. Ook hebben wij de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de actuaris geëvalueerd. Wij verwijzen hiervoor naar het kernpunt Waardering tegen passende actuariële grondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij de significante activiteiten, gecombineerd met zelfstandig verrichte werkzaamheden op het totaalniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van het geheel verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en zijn omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de met governance belaste personen het toezicht uitoefenen, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse, zoals opgenomen in de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA), geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van de elementen die tot fraude kunnen leiden: rationalisatie, druk (motivatie) en gelegenheid. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne-beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de serviceorganisaties waaraan het pensioenfonds processen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. Waar zulke journaalposten zijn geïdentificeerd, hebben we aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd om op de geïdentificeerde risico's in te spelen. Deze werkzaamheden omvatten ook het herleiden van transacties naar de broninformatie.

- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar de kernpunten met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van beleggingen.
- We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen.

Onze procedures om in te spelen op geïdentificeerde risico's op fraude, hebben niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur.

Uit onze werkzaamheden volgden geen signalen of vermoedens van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op het pensioenfonds door inlichtingen in te winnen bij het bestuur, de met governance belaste personen en het lezen van notulen en rapporten van sleutelfunctiehouders.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de volgende wet- en regelgeving overwogen: naleving van belastingrecht en regelgeving voor financiële verslaggeving, - zoals opgenomen in Titel 9 van Boek 2 BW, RJ 610 en de Pensioenwet - aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is het pensioenfonds onderworpen aan overige wet- en regelgeving, zoals ook benoemd in de NBA Handreiking 1144 'Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen', waarvan de gevolgen van niet naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken, te weten:

- Pensioenwet
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp)
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Gezien de aard van de activiteiten van het pensioenfonds en de complexiteit van deze overige wet- en regelgeving bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van de entiteit, voor de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang; niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten.

Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening, zijn beperkt tot (i) het bestuur en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens van) niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de activiteiten van het pensioenfonds voor de voorzienbare toekomst. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- Het verkrijgen van controle-informatie omtrent het continuïteitsrisico en de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling bij de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen.
- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben en het bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Wij hebben hierbij onder andere aandacht besteed aan de vermogenspositie ten opzichte van het vereist eigen vermogen en de mate waarin beleggingen liquide gemaakt kunnen worden.
- Nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).
- Inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.
- Inspecteren van correspondentie met relevante toezichthoudende instanties.

De financiële positie van het pensioenfonds en de wettelijke mogelijkheid om onder bepaalde omstandigheden de pensioenverplichtingen te kunnen aanpassen is een belangrijk onderdeel van bovenstaande evaluatie. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur en de met governance belaste personen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving van het kernpunt	De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd
Waardering van de beleggingen volgens waarderingsmodellen en technieken en effect op waardeveranderingen (alternatieve beleggingen zijnde private equity en vastgoed) De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Deze beleggingen dienen volgens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is de marktwaarde te toetsen aan direct of indirect genoteerde prijzen die tot stand zijn gekomen op liquide financiële markten. Illiquide beleggingen zijn beleggingen waarvoor een frequente marktnotering ontbreekt en de prijs daarom op basis van waarderingsmodellen wordt bepaald. Het met behulp van deze modellen bepalen van de marktwaarde is complex en bevat een hoge mate van subjectiviteit. Hierdoor neemt de waarderingsonzekerheid inherent toe bij beleggingen zonder frequent genoteerde marktprijzen en hangt dit samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. In de toelichting op de grondslagen voor waardering van activa en passiva geeft Stichting Nedlloyd Pensioenfonds inzicht in de gehanteerde waarderingsmethoden van de illiquide beleggingen. Een beschrijving van deze modellen en technieken is weergegeven in toelichting 3.4.2 en 3.5.1 van de jaarrekening. Uit deze toelichting blijkt dat voor 74,6% van de beleggingen van het pensioenfonds de waardering is gebaseerd op directe marktnoteringen, voor 1,9% op basis van waarneembare marktdata en voor 23,5% op basis van waarderingsmodellen en technieken. Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole geïdentificeerde risico is dat illiquide beleggingen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.	Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer: • De opzet, het bestaan en de werking van de beheersingsmaatregelen rondom waardering van de beleggingen beoordeeld. • Gebruik gemaakt van Standaard SOC-1 rapportages, en deze geanalyseerd op toereikendheid van de scoping, bevindingen en de impact hiervan op de controlewerkzaamheden. • Vastgesteld of de in de grondslagen voor waardering van activa en passiva beschreven modellen geschikt zijn om, binnen de geldende wettelijke bepalingen en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, te kunnen komen tot een marktwaarde van deze illiquide beleggingen. • Getoetst of de toepassing van deze modellen en technieken bij het bepalen van de marktwaarde overeenkomstig de beschreven uitgangspunten heeft plaatsgevonden. • De gecontroleerde rapportage waarin de beleggingen zijn opgenomen aangesloten met de financiële administratie en de jaarrekening. • Vastgesteld dat de waarderingsgrondslagen en waarderingsonzekerheid van de beleggingen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening. Onze observatie bij dit kernpunt Wij achten de waardering van de beleggingen en de daarbij behorende toelichting in de jaarrekening per 31 december 2023 aanvaardbaar. Wij hebben geen materiële bevindingen te rapporteren.

Waardering Voorziening Pensioenverplichtingen op basis van acceptabele actuariële grondslagen voor ervaringssterfte en kostenopslag

De technische voorziening betreft de belangrijkste verplichting in de balans van het pensioenfonds en vormt één van de belangrijkste componenten voor de berekening van de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad. De technische voorziening wordt, conform de vereisten van de Pensioenwet, gewaardeerd op marktwaarde. Deze marktwaarde komt tot stand door middel van een berekening waarin gebruik wordt gemaakt van aanspraakgegevens van deelnemers, actuariële grondslagen en schattingselementen en is dan ook gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. De certificerend actuaaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorziening en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen uit de Pensioenwet.

Stichting Nedlloyd Pensioenfonds heeft in de toelichting op de grondslagen voor waardering van activa en passiva de grondslagen voor de waardering van de technische voorziening toegelicht. In hoofdstuk 3.5.4. is een verdere detaillering van de technische voorziening gegeven.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole geïdentificeerde risico is dat actuariële grondslagen met betrekking tot de fonds specifieke ervaringssterfte en kostenopslag niet juist worden toegepast en toegelicht en/of dat actuariële berekeningen onjuist zijn.

Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer:

- De certificerend actuaaris instructies gestuurd over de te volgen controleaanpak, risico's, werkzaamheden en attentiepunten.
- De redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen (actuariële) veronderstellingen en de gehanteerde waarderingsgrondslagen getoetst en besproken met de certificerend actuaaris.
- De rapportage van de certificerend actuaaris geëvalueerd en de uitkomsten besproken.
- Controlewerkzaamheden uitgevoerd op de pensioenaanspraken van de deelnemers om de gehanteerde administratieve basisgegevens te toetsen.
- Vastgesteld dat de actuaaris met deze basisgegevens werkt bij het toetsen van de technische voorziening.
- Vastgesteld dat de waarderingsgrondslagen van de technische voorziening toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening.

Onze observatie bij dit kernpunt

Wij achten de waardering van de technische voorziening en de daarbij behorende toelichting in de jaarrekening per 31 december 2023 aanvaardbaar. Wij hebben geen materiële bevindingen te rapporteren.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De kerncijfers
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur en de met governance belaste personen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de met governance belaste personen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 12 juni 2024

Deloitte Accountants B.V.

E.M. van der Hall RA

4.3 Verslag van het intern toezicht

Inleiding

Stichting Nedlloyd Pensioenfonds (hierna ook: “het pensioenfonds” of “NPF”) heeft een omgekeerd gemengd bestuursmodel. Hierbij zijn de niet-uitvoerende bestuursleden (hierna: NUB-ers) belast met het intern toezicht binnen het pensioenfonds. In deze rol hebben de NUB-ers tot taak toezicht te houden op:

- a. Het beleid van het bestuur.
- b. De algemene gang van zaken in het pensioenfonds.
- c. Adequate risicobeheersing.
- d. Evenwichtige belangenafweging door het bestuur.
- e. De financiële informatieverschaffing door het pensioenfonds.
- f. Uitvoering van de taken door de uitvoerende bestuursleden (hierna: UB-ers) zoals vastgelegd in de statuten en het vigerende bestuursreglement.

Het is de taak van de NUB-ers om bij te dragen aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering. De NUB-ers betrekken de Code Pensioenfondsen (hierna: Code) bij de uitoefening van hun taak en zorgen ervoor dat het pensioenfonds de Code juist toepast en hierover verantwoording aflegt. Een onderdeel daarvan is het integraal behandelen van het document ‘Naleving Code Pensioenfondsen’ in een of meerdere bestuursvergaderingen. In dat document wordt per norm uit de Code aangegeven hoe het pensioenfonds deze norm toepast, of het in overeenstemming met de norm handelt en als dit deels of niet het geval is, dan wordt dat omkleed met redenen. De wijze waarop de NUB-ers toezicht houden is vastgelegd in de toezichtvisie.

Voor het verslagjaar 2023 is door de NUB-ers ook een aantal specifieke toezichtthema’s vastgesteld met een bijbehorend normenkader.

Dit betreft de onderstaande thema’s:

1. Maatschappelijk verantwoord beleggen - implementatie en monitoring nieuw beleid
2. Pensioenadministratie - transitie
3. Nieuw pensioenstelsel
4. Heroriëntatie beleggingsbeleid
5. Toekomstverkenning

De keuze voor deze thema’s vloeit voort uit het feit dat deze belangrijke strategische ontwikkelingen/veranderingen betreffen voor het pensioenfonds of omdat deze van belang zijn voor de beheerste en integere bedrijfsvoering van het pensioenfonds. De concept toezichtthema’s zijn afgestemd met de auditcommissie (AC) en het verantwoordingsorgaan (VO), die beide de mogelijkheid hebben gekregen om (wijzigingen op de) toezichtthema’s aan te dragen. De toezichtthema’s zijn vervolgens in het bestuur besproken, waarbij ook de UB-ers hun oordeel hebben kunnen geven over de toezichtthema’s. Vervolgens zijn de toezichtthema’s definitief vastgesteld. Gedurende het jaar is ook bekeken of bijstelling van (een of meerdere van) de thema’s en/of het normenkader nodig was vanwege actuele ontwikkelingen. Dit was niet nodig.

In 2023 is er zes keer een NUB-overleg geweest. Twee daarvan waren samen met de AC en twee met het verantwoordingsorgaan. Tijdens deze overleggen is de voortgang op de specifieke thema's besproken naast een bespreking van de algemene thema's.

Hieronder geven de NUB-ers hun oordeel over het verslagjaar 2023 weer. Dit ziet zowel toe op het toezicht op de algemene thema's als op de specifieke thema's. Met dit verslag leggen de NUB-ers ook verantwoording af aan het VO over het door de NUB-ers in 2023 uitgevoerde intern toezicht.

Oordeel van het intern toezicht ten aanzien van de algemene thema's

Ten aanzien van de algemene thema's hebben de NUB-ers de volgende bevindingen en aanbevelingen.

a. Beleid van het bestuur en b. Algemene gang van zaken in het pensioenfonds

Het jaar 2023 markeert een keerpunt voor het pensioenfonds, ingegeven door het teruglopende vermogen en de stijgende kosten per deelnemer. In november 2023 resulteerde het onderzoek naar de toekomst van het pensioenfonds in de vaststelling van een Plan van Aanpak Toekomst. Hierdoor heeft het pensioenfonds een onderzoek gestart naar alternatieve uitvoeringsvormen.

Naast de mogelijkheid om het pensioenfonds voort te zetten, worden bedrijfstakpensioenfondsen, algemene pensioenfondsen en verzekeraars beoordeeld als mogelijke alternatieven. Deze strategische verkenning geeft blijk van het streven naar een duurzame, effectieve en evenwichtige toekomstige aanpak voor het pensioenfonds, rekening houdend met de veranderende omstandigheden, deelnemersbelangen en uitdagingen. De vastberadenheid om te anticiperen op en zich aan te passen aan de dynamiek van de pensioensector is van cruciaal belang voor het waarborgen van de belangen van alle deelnemers.

Tegelijkertijd heeft het bestuur in november een wisseling ondergaan, waarbij Jeppe Machielsen vanwege het bereiken van de maximale zittingstermijn na twaalf jaar als onafhankelijk voorzitter werd opgevolgd door Jacco Heemskerk. Jacco heeft ruime ervaring in de financiële- en pensioensector in het algemeen en met de overgang naar een andere uitvoerder in het bijzonder. Het bestuur heeft in dit dynamische jaar een actieve rol gespeeld in het vormgeven van de toekomst van het pensioenfonds.

Het bestuur heeft met het oog op de continuïteit van de activiteiten gedurende het keuze- en transitieproces passende maatregelen genomen om sleutelfiguren aan het pensioenfonds te binden. Daarbij is ook nagedacht over de capaciteit binnen het uitvoerend bestuur dat geconfronteerd wordt met een toenemende werkdruk in de komende periode en te maken heeft met langdurige uitval van één van de uitvoerende bestuurders. Verder is gewerkt aan een gedegen sociaal plan, dat recht doet aan de inspanningen die het personeel heeft geleverd, waarbij het personeel bij eventuele boventalligheid in het geval van een voorgenomen liquidatie van het pensioenfonds kan toewerken naar hun volgende baan buiten dit pensioenfonds.

Daarnaast heeft het bestuur in 2023 nogmaals uitgebreid gekeken naar de invulling van de aandelenportefeuille. Deze evaluatie werd ingegeven door de achterblijvende resultaten in de achterliggende jaren, de hogere kosten die gepaard gaan met een actieve aandelenstrategie, de complexiteit om in een relatief klein fonds op een effectieve en efficiënte manier invulling te geven

aan meer ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen en de mogelijke overgang naar een andere uitvoerder. Deze grondige beoordeling benadrukt het belang dat het bestuur hecht aan het streven naar een optimaal beleggingsbeleid dat aansluit bij zowel rendementsdoelen als duurzaamheidsambities, passend bij de omvang van het fonds en de wensen van de deelnemer. Daarbij is er oog voor aanpassingen die gevraagd worden door de veranderende omstandigheden en uitdagingen van het pensioenlandschap.

Aanbevelingen:

- Gedegen onderzoek doen naar de risicopreferentie van deelnemers, zodat de uitkomsten meegenomen worden in de toekomstkeuze van het pensioenfonds.
- Een gedegen onderzoek naar mogelijke oplossingsrichtingen inzake de toekomstige uitvoering.
- Het uitwerken van een scenario waarin het pensioenfonds wordt gecontinueerd, waarbij de complexiteit en daarmee de kosten van de organisatie worden verkleind.
- Daarnaast wordt aanbevolen om:
 - o Een diepgaand onderzoek uit te voeren naar de implicaties van mogelijke scenario's voor het beleggingsbeleid, rekening houdend met de recente ontwikkelingen en lessen uit het verleden.
 - o Regelmatig en open communicatie te onderhouden met alle stakeholders, met speciale aandacht voor het informeren van deelnemers en personeelsleden over de voortgang en mogelijke veranderingen in hun pensioen- of werksituatie.
 - o Aandacht te blijven besteden aan de duurzaamheidsdoelstellingen binnen het beleggingsbeleid vanuit de SFDR 6 classificatie en waar nodig aanpassingen te doen om deze doelstellingen te optimaliseren.

c. Adequate risicobeheersing

Het pensioenfonds beschikt over een uitgebreid risicomanagement systeem en bijbehorende risicorapportages. Naar het oordeel van de NUB-ers wordt er dan ook voldoende inzet gepleegd om het risicomanagement van het pensioenfonds adequaat in te vullen en is iedereen binnen de organisatie en het bestuur zich goed bewust van de risico's die spelen.

Ontwikkelingen in het UB vroegen om passende maatregelen. Sinds eind augustus 2023, als het gevolg van langdurig uitvallen van de CEO/CIO, neemt de CFRO, die tevens sleutelfunctiehouder risicobeheer is, de CEO-rol (gedeeltelijk) waar. Vanuit een governance optiek heeft rolvermenging de aandacht. Daarom heeft het bestuur, na overleg met toezichthouder DNB, het UB versterkt met een CIO ad interim en zal de sleutelfunctiehouder risicobeheer worden ingevuld door een externe sleutelfunctiehouder.

Aanbevelingen:

- Zorg voor een adequate opvolger voor het sleutelfunctiehouderschap risicobeheer en een adequate overdracht.

d. Evenwichtige belangenafweging.

Bij het bepalen van de hoogte van de indexatie heeft het bestuur veel aandacht besteed aan de consequenties voor alle deelnemers om uiteindelijk tot een passende indexatie te besluiten. De NUB-ers hebben hierop toegezien. Daarnaast wordt ook de belangenafweging in het kader van het nieuwe pensioenstelsel met veel aandacht gevolgd, evenals de discussies over de toekomst van het pensioenfonds.

Aanbevelingen:

- Blijvend aandacht schenken aan evenwichtige belangenafweging bij de diverse besluiten.

e. Financiële informatieverschaffing van het pensioenfonds.

De uitvoeringsorganisatie (UO) van het pensioenfonds stelt iedere maand en ieder kwartaal diverse rapportages samen over de financiële prestaties van het pensioenfonds, de kosten van de UO en het pensioenfonds in het geheel, en de bijbehorende risicomanagementrapportages. Dit alles geeft de NUB-ers, de auditcommissie en het VO een grondig overzicht van de uitvoering van het beleid en de consequenties daarvan in financieel opzicht.

Aanbevelingen:

- Geen specifieke aanbevelingen op dit punt.

f. Uitvoering van de taken door de UB-ers zoals vastgelegd in de statuten en het bestuursreglement & evalueren van de werking van het bestuursmodel

Zowel de uitvoerende als niet-uitvoerende bestuursleden voeren de werkzaamheden uit volgens de statuten en het bestuursreglement.

Tijdens de jaarlijkse zelfevaluatie van het bestuur wordt naast de rolverdeling tussen de UB-ers en de NUB-ers ook aandacht besteed aan de werking van het bestuur in het algemeen (binnen het gekozen bestuursmodel). Deze evaluatie zal in 2024 uitgebreid worden met een evaluatie hoe het bestuur en in het bijzonder de NUB-ers ondersteund worden door de auditcommissie. De onder c. genoemde veranderingen in de samenstelling van de UB-ers vergen een wijziging in taken en verantwoordelijkheden.

Aanbevelingen:

- Aandacht voor een gebalanceerde verdeling van taken en verantwoordelijkheden van de uitvoerende bestuursleden.
- Vergrootte aandacht voor de werkgeversrol van de NUB-ers ten opzichte van de UB-ers.
- Zelfevaluatie in 2024 ook gebruiken om te reflecteren op de ondersteuning van de NUB-ers door de auditcommissie.

Oordeel van het intern toezicht ten aanzien van de specifieke thema's

Per specifiek thema zijn twee verantwoordelijke NUB-ers aangewezen. Onderstaand geven de NUB-ers per toezichtthema de scope aan gevolgd door hun bevindingen en aanbevelingen.

Thema 1: Maatschappelijk verantwoord beleggen – implementatie en monitoring nieuw beleid**Scope**

- Hoe verloopt het proces tot het verder uitwerken van een beleid (en doelstellingen)?
- Hoe verloopt het proces ten aanzien van de implementatie en monitoring van het in 2020 vastgestelde beleid?

Bevindingen

- Het thema Maatschappelijk Verantwoord (ESG) Beleggen is gedurende het jaar een regelmatig terugkerend onderwerp van discussie geweest binnen het bestuur; soms naar aanleiding van de risicorapportages en soms naar aanleiding van de wens om de portefeuille te vereenvoudigen.
- De aanbeveling uit het verslag van 2022 om de portefeuille verder te versimpelen om zodoende waar te kunnen maken wat het pensioenfonds nastreeft op gebied van MVB (ESG) op een kosten-efficiënte manier was nog “werk-in-uitvoering” in 2023.
- Met name de discussies over de versimpeling van de portefeuille moeten gezien worden in verband met het Project Toekomst. Om dubbele transactiekosten te voorkomen, is besloten dat het beter is te wachten met het doorvoeren van veranderingen tot het moment dat bekend is hoe de toekomst van het pensioenfonds eruitziet en wat de doelportefeuille zal moeten zijn. De MVB- (of ESG-) ambitie maakt nadrukkelijk onderdeel uit van de oplossingsrichting.
- De door Europa ingestelde SFDR-regelgeving gaat over het geven van transparantie over de intenties als belegger. Het NPF is momenteel geclassificeerd als een SFDR 6 fonds, hetgeen een beperkte rapportage m.b.t. MVB-prestaties vereist.
- De eisen voor rapportage conform een SFDR 8 classificatie, die een hoger ambitieniveau vertegenwoordigt, zijn substantieel zwaarder dan die voor SFDR 6. Deze extra eisen en de daarbij verwachte inspanningen in combinatie met de discussies m.b.t. de toekomst van het fonds en het gebrek aan ESG-informatie bij een aantal beleggingscategorieën (met name voor Private Equity en aandelen), hebben geleid tot het bestuursbesluit om de SFDR 6 classificatie te handhaven.
- Dit betekent ook dat het pensioenfonds nog eens kritisch naar haar uitingen moet kijken m.b.t. duurzaamheidsambities en moet beoordelen of deze in lijn zijn met een SFDR 6 classificatie.
- Het volgen van de eerder, mede met input van de deelnemers, gekozen vijf specifieke SDG's blijkt ook te ambitieus voor een kleine organisatie als NPF.
- In de aanbevelingen over 2022 was aangegeven dat er meer communicatie noodzakelijk is m.b.t. MVB, waaraan opvolging is gegeven middels een artikel in de PensioenKrant van zomer 2023.

Aanbevelingen

- Breng de ambities van het pensioenfonds in lijn met wat er mogelijk is c.q. past bij de omvang en de korte duratie van het pensioenfonds en rapporteer daar op passende wijze over, in lijn met de voorschriften van de AFM/richtlijnen vanuit Brussel (SFDR-richtlijnen);
- Richt, indien NPF besluit tot een CWO, het MVB-beleid in op de mogelijkheden van de doelportefeuille. Mocht er op korte termijn niet worden besloten tot een CWO, heroverweeg het MVB-beleid dan in samenhang met een versimpeling van de (deels passieve) portefeuille op basis van wat realistisch is met het oog op de personele bezetting van het pensioenfonds of eventuele verdere uitbestedingsopties (welke keuze dan ook wordt gemaakt);
- Heroverweeg de specifieke SDG-doelstellingen als ambitie, los van een eventuele CWO.

Thema 2: Pensioenadministratie - transitie

Scope

- Proces van monitoring en borging van de transitie van de pensioenadministratie van het pensioenfonds.

Bevindingen

- Contractuele bepalingen met de administrateur worden opgevolgd, waardoor NPF in staat is om in control te zijn over de uitbesteding en de kwaliteit. Dit gebeurt door middel van SLA rapportages aan de UO waar het bestuur kennis van neemt. De manier van rapporteren aan het bestuur is meerdere malen onderwerp van gesprek geweest en is nu uitgekristalliseerd.
- Afronding van de overgang en de implementatie gedurende het eerste kwartaal is goed verlopen. De SFH internal audit heeft in zijn audits op het transitieproject geen grote bevindingen naar voren gebracht. De conclusie was dat “de transitie heeft op een goede en beheerste manier plaatsgevonden”.
- Beheersing van de afgesproken SLA vindt op tijd plaats en wordt teruggekoppeld aan het bestuur. In het begin van het jaar was nog niet alles op orde. De uitvoerder rapporteert hier transparant over. Het ambitieniveau wordt nog niet gehaald, maar er zijn geen grote risico's. Dit heeft continu de aandacht van de UB-ers. BSG herkent de signalen die NPF afgeeft en is ook niet tevreden.
- Gedurende 2023 zijn geen grote klachten naar voren gekomen. De klachten/uitingen van ongenoegen die naar voren zijn gekomen, zijn adequaat opgevolgd door BSG.
- De laatste zaken die openstonden worden in het eerste kwartaal van 2024 afgerond, waarna het eindverslag m.b.t. het transitieproces vanuit BSG beschikbaar komt.

Aanbevelingen

- Doorlopende aandacht voor datalekken.
- Communicatie met deelnemers en fondsorganen ingeval van problemen in de uitvoering of met datakwaliteit dient direct na het vaststellen van bevindingen te geschieden.
- Herstel van problemen en SLA afwijkingen dienen binnen 1 kwartaal te worden uitgevoerd. De UO en het bestuur moeten dat blijven volgen.
- BSG als dienstverlener meenemen in het transitietraject m.b.t. het Plan van Aanpak is van groot belang.

Thema 3: Nieuw pensioenstelsel

Scope

- Het bestuurlijke proces van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming over de keuzemogelijkheden, die de aanstaande Wet toekomst pensioenen biedt.

Bevindingen

- Het bestuur heeft zich gedurende het jaar verdiept in de ontwikkelingen in wet- en regelgeving ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel alsmede opiniestukken zoals de handreiking voor gesloten pensioenfondsen en over de voorziene opties.
- Het bestuur heeft hierover een aantal keren gesproken met o.a. het VO, de grootste voormalig werkgever en een afvaardiging van DNP, als vertegenwoordiger van een flink aantal deelnemers en als lid van de Koepel Gepensioneerden.
- Gedurende het contact tussen het bestuur met de grootste voormalige werkgever is duidelijk gemaakt door de voormalige werkgever dat deze nog geen plannen heeft om de pensioenregeling voor bestaande werknemers aan te passen, wat van invloed zou kunnen zijn op (een deel van) de aanspraken bij het pensioenfonds.

- Het bestuur heeft de voormalige werkgever gevraagd dit (namens alle Maersk- en dus ook voormalige Nedlloyd-bedrijven) schriftelijk te bevestigen, echter Maersk heeft aangegeven hier pas in de loop van 2024 aan toe te komen aangezien eerst, samen met het hoofdkantoor, in Denemarken een formele visie gedefinieerd dient te worden. Een eventueel invaarverzoek kan tot vertraging leiden in het toekomstproject.
- Een verzoek van het VO en DNP om maatmensberekeningen te maken voor het effect van invaren is initieel door het bestuur niet gehonoreerd vanwege het ontbreken van zicht op de parameters van een eventuele Wtp-regeling van voormalig werkgever Maersk, en er geen zicht bestond op een aanpassing van het wetsvoorstel op het punt van gesloten fondsen dat het pensioenfonds in staat zou stellen een invaarbesluit te nemen. Na overleg met DNB werd duidelijk dat er geen route is tot invaren anders dan via de voormalige werkgever(s). Daarom is aan het eind van 2023 een indicatieve berekening toegezegd, zodat het bestuur de belangen van de deelnemers bij de voormalig werkgever(s) kan benadrukken.
- Er is door NPF een pro forma bezwaarbrieven ontvangen (door een individuele deelnemer met betrekking tot invaren); hetzelfde geldt voor BSG, die eveneens een aantal soortgelijke brieven heeft ontvangen, gericht aan het bestuur van NPF. NPF heeft de door de Pensioenfederatie opgestelde standaardantwoordbrief gebruikt en de verzoeken tot niet invaren afgewezen.
- Het bestuur heeft tot slot een ontheffingsverzoek cf. art 141 PW bij DNB ingediend om de indexatiegrens te verlagen van een dekkingsgraad van 110 naar 105% om daarmee een groter deel van de buffer uit te mogen keren als indexatie aan deelnemers (in analogie op de soepelere indexatieregels voor pensioenfondsen die de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel voornemens zijn te gaan maken). DNB heeft aangegeven hier geen gehoor aan te willen/kunnen geven.

Aanbevelingen

- Bespreek de ontwikkelingen op regelmatige basis met de belanghebbenden zoals het VO en DNP.
- Communiceer met alle deelnemers over de eventuele gevolgen voor het pensioenfonds van wetgeving m.b.t. het nieuwe pensioenstelsel.
- Als zich keuzemogelijkheden voordoen, beoordeel die dan mede in het licht van de toekomst van het pensioenfonds en het belang van alle deelnemers (evenwichtige belangenafweging).
- Hou contact met Maersk om hun standpunt zo snel mogelijk schriftelijk bevestigd te krijgen. Dit ook in het licht van tijdige besluitvorming met betrekking tot de toekomst van het pensioenfonds.
- Van belang is een goede traceerbare vastlegging over de afwegingen van het bestuur bij te houden ten aanzien van het besluit van wel of niet invaren.

Thema 4: Heroriëntatie beleggingsbeleid

Scope

- Het bestuurlijk proces van beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming, leidend tot de vaststelling van een nieuw beleggingsbeleid.
- Eventuele transitie en implementatie van het nieuwe beleggingsbeleid.

Bevindingen

- In het jaar 2022 ontstonden twee vragen in het bestuur. De eerste vraag betrof het beleid voor vastgoed en voor private equity, in het licht van de voorziene toekomst van het pensioenfonds. De tweede vraag betrof het beleid voor aandelen (regioverdeling en actief versus passief), in het licht van de behaalde resultaten van de afgelopen tien jaar.
- Het Beleggingsplan 2023 vermeldt onder meer het voornemen om geen nieuwe commitments meer aan te gaan voor private equity en vastgoed, in verband met de illiquiditeit van deze categorieën in het licht van de toekomstdiscussie. Daarmee is de eerste vraag geadresseerd. Later is ook vastgelegd dat distributies niet worden aangewend voor herinvestering in deze categorieën, maar voor de liquiditeit voor pensioenbetalingen.
- De tweede vraag heeft gedurende het jaar veel bestuurlijke aandacht gekregen, waarbij tijdens de beeldvorming en oordeelsvorming bleek dat er uiteenlopende overtuigingen en verwachtingen bestonden, tussen bestuurders onderling en tussen het bestuur en de uitvoeringorganisatie.
- Naar aanleiding van het Plan van Aanpak voor Project Toekomst en op basis van nauwkeurige indicaties voor transactiekosten, management fees en de verwachte doorlooptijd van een selectieproces, heeft het bestuur in december consensus bereikt om over te gaan tot een passieve invulling van de aandelenportefeuille. Deze overgang vindt plaats zodra gedurende het lopende Toekomst-project in 2024 duidelijk wordt wat de doelportefeuille van de toekomstige uitvoerder is of zodra het pensioenfonds in versimpelde vorm (vooralsnog) blijft voortbestaan en een CWO niet op korte termijn te verwachten valt. In januari 2024 heeft het bestuur deze consensus omgezet in een besluit.

Aanbevelingen

- In 2024 bewaken of een CWO op korte termijn te verwachten valt of niet.
- Start de overgang naar een passieve invulling van de aandelenportefeuille, zodra een bestuursbesluit is genomen over de toekomst van het pensioenfonds.

Thema 5: Toekomstverkenning

Scope

- Het verloop van het bestuurlijke proces in relatie tot externe ontwikkelingen en de situatie bij het pensioenfonds.

Bevindingen

- Na de aanloop in 2022 stond gedurende 2023 dit onderwerp het gehele jaar op de bestuursagenda. Vanaf de aanvang is het VO meegenomen in het proces. Eind maart vond een kennissessie plaats met een externe adviseur (Sprenkels), in juni gevolgd door een sessie in een gezamenlijk overleg met het VO en de adviseur.
- Het proces is begonnen met de vaststelling dat de eerste triggers onvermijdelijk geraakt zullen worden binnen enkele jaren.
- De governancestructuur van het Project Toekomst is compact ingericht en sluit aan op de reguliere governance van het pensioenfonds. Er is een projectgroep, die aan het bestuur rapporteert.
- Een SWOT-analyse is besproken in het bestuur. De selectiecriteria, om toekomstmogelijkheden te kunnen beoordelen, zijn vastgesteld in overleg met het VO.

- Na diverse besprekingen en advies van het VO heeft het bestuur in december het Plan van Aanpak en het Communicatieplan vastgesteld. Ook heeft het bestuur een eigenrisicobeoordeling vastgesteld, specifiek gericht op dit project. Daarna is DNB hierover geïnformeerd en heeft Sprenkels partijen benaderd om hun interesse te peilen. Een communicatieplan is opgestart en stakeholders/deelnemers worden geïnformeerd via de NPF-website, de PensioenKrant en de individuele indexatiebrieven.
- De reeds eerder waargenomen kwetsbaarheid van de UO heeft zich geuit in de ziekmelding en langdurige afwezigheid van een van de UB'ers. Vanuit de noodzaak voor een beheerste en integere bedrijfsvoering heeft het bestuur, na overleg met DNB, een wijziging van de statuten in gang gezet om een derde uitvoerend bestuurder aan te kunnen stellen.
- Een sociaal plan is opgesteld en besproken met de personeelsvertegenwoordiging (PVT), dat echter een eigen voorstel heeft gedaan. Het bestuur en de PVT hebben gesprekken gevoerd over een sociaal plan dat recht doet aan de inspanningen van het personeel. De gesprekken zijn in 2024 afgerond en hebben geleid tot een sociaal plan. Retentieplannen voor senior medewerkers zijn opgesteld.
- Met de voormalige aangesloten werkgever(s) van Maersk heeft via de vaste contactpersoon binnen de Maersk-groep overleg plaatsgevonden over het wel of niet indienen van een invaarverzoek in het kader van de Wet toekomst pensioenen. Hierbij werd duidelijk dat dit pas in de loop van 2024 zal worden besproken binnen de Maersk-organisatie. Deze laatste onzekerheid is meegenomen in de planning en in het kritieke pad in het Plan van Aanpak.

Aanbevelingen

- Het Project Toekomst zal ook in 2024 een groot beslag leggen op de tijd van de UB'ers en mogelijk tot onzekerheid leiden onder de werknemers van de Uitvoeringsorganisatie. Aandacht voor de kwetsbaarheid van de UO is al eerder genoemd in dit verslag, maar ook van belang in het kader van dit Project.
- De voornoemde mogelijke onzekerheid en kwetsbaarheid maakt de voltooiing van de retentieplannen en van het sociaal plan voor de uitvoeringorganisatie urgent.
- De afhankelijkheid van de besluitvorming door de voormalige werkgevers, in verband met de WTP, vergt een proactieve en goede communicatie met die werkgevers.
- In verband met de strakke planning van het Plan van Aanpak moet er aandacht zijn voor de Projectgroep, waarvan de UB'ers immers ook een 'going concern' verantwoordelijkheid hebben.
- Diezelfde strakke planning vergt een grote besluitvaardigheid van het bestuur.
- De veranderende horizon van de organisatie kan leiden tot veranderende risico's, zoals het integriteitsrisico.

Oordeel over het (uitvoerend) bestuur

De NUB-ers komen op grond van het bovenstaande tot het oordeel dat het (uitvoerend) bestuur als geheel zijn taken in 2023 overwegend goed heeft uitgevoerd en dat belangrijke dossiers succesvol zijn afgerond of voortgang hebben laten zien. Het Project Toekomst in combinatie met de langdurige uitval van één van de uitvoerend bestuurders, was in hoge mate bepalend voor de dynamiek waarbinnen het bestuur en de UB-ers hebben gefunctioneerd. Het uitvoerend bestuur wist onder uitdagende omstandigheden evenwel goed de prioriteiten te stellen en te bewaken.

Dankwoord

De NUB-ers spreken hun waardering uit voor de inzet van de medewerkers in het afgelopen jaar. Daarnaast bedankt het bestuur het verantwoordingsorgaan en alle andere betrokkenen voor de open dialoog en de prettige samenwerking, juist ook in deze bijzondere tijden.

Rotterdam, 12 juni 2024

J.J. Heemskerk

F. Wittermans

M. Schenkel

H.F. Meurs

K.H. Knapper

4.4 *Verslag van de auditcommissie*

Het is met grote zorgvuldigheid en verantwoordelijkheid dat de auditcommissie van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds (hierna: het pensioenfonds) het verslag presenteert over het verslagjaar, dat eindigde op 31 december 2023.

Vanaf 1 januari 2019 wordt het pensioenfonds bestuurd op basis van het omgekeerd gemengd model. De rol van de auditcommissie (AC) is conform het reglement auditcommissie d.d. 13 december 2023 het versterken van de "countervailing power" van de niet-uitvoerende bestuursleden op het terrein van 1) risicobeheersing, 2) beleggingsbeleid en 3) financiële informatieverstopping door het pensioenfonds. Daarnaast ondersteunt de auditcommissie de niet-uitvoerende bestuursleden bij het toezicht op deze drie aandachtsgebieden en voorziet hen van gevraagd of ongevraagd advies over het beleid, de uitvoering en de hieraan verbonden risico's. In het kader van het uitoefenen van deze ondersteunende toezichtstaak kan de AC zelf onderzoek doen bij het pensioenfonds.

De auditcommissie heeft afgelopen jaar viermaal een overleg gehad met het bestuur. In deze overleggen zijn met name de diverse kwartaalrapportages en de rapportages van de sleutelfunctiehouders besproken. Ook is er gesproken over de toekomstbestendigheid van het pensioenfonds en bezetting van de uitvoeringsorganisatie. Daarnaast zijn er twee vergaderingen geweest met de niet-uitvoerende bestuursleden. Tijdens deze overleggen zijn de toezichtthema's 2023 van de niet-uitvoerende bestuursleden besproken en het toezicht op de adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging.

In november 2023 is de zittingstermijn van de onafhankelijke voorzitter geëindigd. De auditcommissie heeft vastgesteld dat het bestuur in het afgelopen verslagjaar de opvolging succesvol heeft afgerond en is verheugd met de snelle invulling van de voorzittersrol en de soepele overgang.

Het bestuur dient volgens de Code Pensioenfondsen te zorgen voor een adequaat communicatiebeleid, waarbij o.a. persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk is. De auditcommissie constateert dat het bestuur het communicatiebeleid op haar agenda heeft staan en volgt met belangstelling de communicatie rondom het IMVB-beleid, het nieuwe pensioenstelsel en de toekomstplannen van het pensioenfonds (Communicatieplan Project Toekomst NPF).

1) Risicobeheersing

Het pensioenfonds hanteert het 'three-lines-of-defense' model. Voor de risicobeheersing van het pensioenfonds vervullen de sleutelfunctiehouders een belangrijke rol. De audits die in 2023 zijn uitgevoerd leveren inzicht in de effectiviteit van de risicobeheersing. In 2023 is de audit Transitie pensioenadministratie verder uitgevoerd waarvan het eerste deel reeds startte in 2022.

De auditcommissie heeft kunnen vaststellen dat de uitkomsten van de audits goed of voldoende zijn en de bevindingen en observaties worden opgevolgd.

De auditcommissie constateert dat het bestuur de toekomstverkenning concreet invulling heeft gegeven door een (ambitieuze) plan van aanpak op te stellen voor het project toekomst.

In dit projectplan is een stappenplan in vier fases gepresenteerd en zijn weloverwogen selectiecriteria bepaald. De projectmatige opzet waarin de projectgroep zorgt voor de voorbereidingen, het doorlopen van eerste twee fases en verantwoording aflegt aan bestuur (welke hiermee als stuurgroep functioneert) is naar de mening van de auditcommissie een noodzakelijke voorwaarde om de voortgang te monitoren, te sturen en het project binnen gestelde termijn af te ronden. Overigens vereist dit ambitieuze tijdsplan naar de mening van de auditcommissie een daadkrachtige besluitvorming door het bestuur in 2024. De auditcommissie is op de hoogte van de ERB-rapportage en heeft kennisgenomen van de daaruit voortvloeiende conclusies. Daarnaast heeft er een aanvullend gesprek plaatsgevonden met de sleutelfunctiehouder voor een nadere toelichting op de ERB-rapportage.

De auditcommissie heeft in 2023 geconstateerd dat de kwetsbaarheid van de uitvoeringsorganisatie groot is vanwege haar (beperkte) omvang, de specialistische werkzaamheden die zij uitvoert en de toekomst van het pensioenfonds. Door de kwetsbaarheid en de tijdelijke onderbezetting van de uitvoeringsorganisatie is er sprake van een operationeel risico dat relatief hoog is, zeker omdat er sprake is van een beperkt toekomstperspectief voor het personeel. Deze kwetsbaarheid van de uitvoeringsorganisatie kwam in het verslagjaar daadwerkelijk naar voren als gevolg van het wegvallen van de CEO/CIO. De auditcommissie heeft vastgesteld dat het bestuur mitigerende maatregelen heeft genomen door een zoektocht naar een tijdelijke invulling van deze functie voortvarend op te pakken. Ook de samenwerking tussen de uitvoeringsorganisatie en het bestuur op sommige aandachtsgebieden is de AC niet onopgemerkt gebleven en verdient blijvend aandacht in 2024.

De uitvoeringsorganisatie maakt ook de rapportages voor het pensioen-, vermogens- en risicobeheer. Deze rapportages zijn essentieel voor het bestuur om de uitvoering van het beleid te monitoren. De rapportages voor het risico- en vermogensbeheer zijn in 2023 verder doorontwikkeld en verbeterd. De periodieke risicobeheerrapportage tonen aan dat risico's gemanaged worden in overeenstemming met de missie, visie, strategie, de geformuleerde doelstellingen en het daaruit voortvloeiende risicoprofiel en risicobereidheid van het pensioenfonds. De rapportages voor pensioenbeheer zijn na de overgang naar de nieuwe pensioenadministrateur van opzet veranderd. Ze geven duidelijk inzicht in risico's en doelstellingen. De uitgevoerde overgang naar BSG blijft ook voor 2024 een (beperkt) thema, omdat een aantal zaken nog verder afgerond moeten worden.

De auditcommissie heeft kunnen vaststellen dat het bestuur aan de hand van de rapportages de risico's binnen het pensioenfonds goed kan monitoren en beheersen en er relevante discussies over mogelijke risico's binnen het bestuur worden gevoerd.

2) Beleggingsbeleid

De auditcommissie constateert dat het strategische beleggingsbeleid -en het dynamische balansbeheer- consistent is uitgevoerd. Dit beleid heeft ook in 2023 goed gefunctioneerd en het dynamische balansbeheer vormt een solide fundament in de beleggingsportefeuille. Door risico te sturen afhankelijk van de ontwikkeling van de dekkingsgraad, is er volledige duidelijkheid omtrent de beleggingskeuzes met betrekking tot rente-afdekking en risicogewogen allocatie naar beleggingscategorieën. In het verslagjaar is een aantal besluiten genomen met betrekking tot de beleggingsportefeuille. Op het punt van liquiditeit van de portefeuille is besloten dat vanaf 2023 geen nieuwe allocaties naar illiquide beleggingen (private equity en vastgoed) meer worden aangegaan. Dit

besluit sluit naar onze mening uitstekend aan bij de korter wordende beleggingshorizon van het pensioenfonds. Met dit besluit waarborgt het pensioenfonds dat er voldoende bewegingsruimte in het beleggingsbeleid blijft bestaan. De auditcommissie sluit zich ook aan bij de conclusie van het bestuur dat private equity nog altijd bijdraagt aan de doelstellingen en de strategie van het pensioenfonds. Het bestuur heeft besloten geen aanpassingen te doen in de strategische allocatie naar aandelen in opkomende markten. Het behoud van diversificatievoordeel bij een gelijkblijvend balansrisico lagen aan dit besluit ten grondslag. De auditcommissie begrijpt deze keuze, maar blijft haar terugkerende vraag houden over de actieve keuze voor een hoge absolute weging naar aandelen in opkomende markten.

In het verslagjaar bleef het rendement van de actief beheerde aandelenportefeuille met ruim 3%-punt achter bij de benchmark. De auditcommissie constateert dat de toegevoegde waarde van het actieve beleid in de aandelenportefeuille niet alleen in het verslagjaar, maar bovenal op grond van langetermijnresultaten, beperkt is gebleken. De auditcommissie is dan ook van mening dat de in Q4 2023 door het bestuur genomen beslissing voor heroverweging van het actieve beleggingsbeleid -en daarmee een eenvoudiger en goedkopere invulling van het beleggingsbeleid- voor het pensioenfonds een passende keuze is. Dit mede in het licht van de beperkte specialistische beleggingscapaciteit en de daarmee samenhangende kwetsbaarheid van de uitvoeringsorganisatie. Ook zal dit bij kunnen dragen aan de vermindering van het tijdsbeslag in de bestuursvergadering met betrekking tot het bespreken van de beleggingsresultaten en beleggingsrapportages. Dit is ook relevant in het kader van het ambitieuze tijdspad voor de transitie in 2025.

De invulling van het MVB/ESG beleid is in het verslagjaar middels de kwartaalrapportages vermogensbeheer regelmatig in de bestuursvergaderingen bediscussieerd. De auditcommissie constateert dat dit onderwerp ook in verslagjaar 2023 complexe materie is gebleken, waarbij concrete stappen niet werden gezet. Dit komt voort uit de onduidelijkheid wat het gewenste ambitieniveau van het pensioenfonds is, in combinatie met wat vanuit de beleggingsportefeuille daadwerkelijk mogelijk en meetbaar is, gegeven de beperkte omvang van het pensioenfonds. Tevens speelt de toekomstverkenning van het pensioenfonds hierin een belangrijke rol.

3) Financiële informatieverschaffing

De auditcommissie is in de gelegenheid gesteld om te adviseren over de vast te stellen jaarrekening 2022 en de kwalitatieve en kwantitatieve normen, die aan een jaarrekening gesteld worden en heeft het concept accountantsverslag, concept actuariel rapport en management letter besproken. Verder is de auditcommissie periodiek op de hoogte gesteld van de financiële positie van het pensioenfonds en de behaalde resultaten. De auditcommissie heeft de processen voor de financiële verslaggeving geëvalueerd en vastgesteld dat deze conform norm zijn.

Aandachtspunten 2024

De auditcommissie vraagt het bestuur naar aanleiding van onze bevindingen aandacht te hebben voor het volgende:

- Voortgang en verdere uitwerking van het project toekomst pensioenfonds in 2024;
- Een daadkrachtige en effectieve besluitvorming;
- Kwetsbaarheid van de gehele organisatie (o.a. door huidige omvang en key man risk);

Verdere vereenvoudiging van de inrichting van de beleggingsportefeuille in combinatie met heldere formulering en consistente implementatie van het MVB-beleid rekening houdend met de omvang en toekomst van het pensioenfonds. Naast deze vier bovenstaande punten adviseert de auditcommissie het bestuur voldoende tijd te besteden aan communicatie in brede zin (o.a. met betrekking tot de toekomst van het pensioenfonds) en aan het project DORA (Digital Operational Resilience Act).

Tot slot

De auditcommissie heeft in 2023 in een veranderde samenstelling haar taken uitgevoerd. Mevrouw L.E.M. Duynstee heeft haar rol als lid en voorzitter van de auditcommissie per 1 juli 2023 overgedragen aan mevrouw M.M. Smits. De commissie heeft afgelopen jaar - in oude en nieuwe samenstelling - wederom periodiek onderling overlegd aan de hand van de diverse notulen en rapportages van het pensioenfonds, aangevuld met mondelinge toelichting vanuit het bestuur. Het stelt de commissie in staat de werkwijze en de processen van het pensioenfonds goed te kunnen volgen.

Wij zijn verheugd te constateren dat vrijwel al onze aandachtspunten zoals geuit in ons verslag over 2022 in het afgelopen verslagjaar uitgebreid aan de orde zijn geweest in de diverse bestuursvergaderingen. Het punt dat niet aan de orde is geweest, betreft de evaluatie van de werking van het bestuursmodel inclusief de rol van de auditcommissie. Door het project toekomst lijkt dit naar de achtergrond te zijn geraakt. Wel is op 13 december 2023 het reglement auditcommissie uit 2020 gewijzigd en staat het functioneren van de auditcommissie voor Q1-2024 op de strategische kalender van het NUB.

De auditcommissie bedankt het bestuur voor de constructieve en open houding, waarbij er voldoende ruimte voor de auditcommissie is om waar nodig kritisch te zijn. Speciale dank gaat uit naar mevrouw L.E.M. Duynstee voor haar toewijding en bijdragen in haar rol als voorzitter van de auditcommissie tot 1 juli 2023.

Rotterdam, 12 juni 2024

M.M. Smits

M.F. van der Kroft

4.5 *Verslag van het verantwoordingsorgaan*

Inleiding

Het verslagjaar 2023 was een turbulente periode. Extern kreeg het pensioenfonds te maken met een wijzigende economische situatie. Intern met personele wijzigingen en studies met het oog op de toekomst en het voortbestaan van een gezonde pensioenvoorziening voor de deelnemers. Het verantwoordingsorgaan (VO) nam afscheid van twee leden en verwelkomde twee nieuwe leden.

In gesprekken met het bestuur en tijdens diverse voorlichtingssessies werd aandacht gegeven aan niet alleen de gevolgen c.q. de invulling van de Wet toekomst pensioenen (Wtp), maar ook aan de toekomst van het pensioenfonds. Daarbij staat uiteraard het belang van al onze deelnemers centraal.

Voor het VO is goed contact met de voorzitter van het bestuur van belang. Onder dank namen we afscheid van Jeppe Machielsen en maakten we kennis met Jacco Heemskerk. In de korte tijd dat we nu met Jacco samenwerken is al gebleken dat er een goede verstandhouding is ontstaan.

De rol van het VO is vastgelegd in de Pensioenwet en in de statuten c.q. reglementen van het fonds. Zowel het bestuur van Nedlloyd Pensioenfonds (NPF) als de niet-uitvoerende bestuursleden (NUB-ers) leggen verantwoording af aan het VO. Het bestuur over het beleid en de uitvoering daarvan, de NUB-ers over het intern toezicht.

Met betrekking tot het toezicht heeft het VO ook gesproken met het Audit Committee. Daarbij is tevens afscheid genomen van mevrouw Lucy Duynstee. We zijn haar erkentelijk voor de vele jaren waarin zij op haar heldere wijze het VO heeft ondersteund. Kennis werd gemaakt met haar opvolgster mevrouw Margret Smits.

Algemeen

In 2023 heeft het VO vijf reguliere vergaderingen gehad inclusief de zogenaamde heidag. Met het bestuur en de NUB-ers waren er de reglementaire vergaderingen, zes in totaal. In het kader van de toekomstverkenning waren er extra vergaderingen c.q. kennissessies zowel met het bestuur als met Sprenkels, het door het bestuur gekozen bureau om de toekomstverkenning te begeleiden. Met betrekking tot de Wtp nam het VO ook deel aan informatiebijeenkomsten en/of webinars, georganiseerd door de Pensioenfederatie en de Koepel Gepensioneerden.

De speerpunten van het VO voor 2023 waren:

- het beleggingsbeleid, actief versus passief;
- de kosten per deelnemer;
- de toekomst van NPF;
- de Wet toekomst pensioenen.

Deze onderwerpen waren deels in aanvulling op de door de NUB-ers geformuleerde toezichtthema's.

Er zijn in 2023 vier adviesaanvragen ontvangen. Deze betroffen de wijziging van beloningen, wijziging beloningsbeleid, wijziging klachtenbeleid en de wijziging van het VO-reglement. Het VO heeft op deze adviesaanvragen positief gereageerd.

Beleggingen, Rendement en Dekkingsgraad

Inleiding

Het jaar 2023 zag weer veel dynamiek op de financiële markten, waarbij de verwachtingen rond de afname in de inflatie en mogelijke renteverlagingen een aanzienlijke invloed hadden.

Daardoor is 2023 een goed jaar geworden voor zowel aandelen als obligaties, na een behoorlijke daling in 2022. De rente en de inflatie daalden en de financiële markten herstelden zich. Vastgoed echter heeft nog niet de opgaande lijn laten zien.

Sinds 2022 hebben de centrale banken van ontwikkelde landen geprobeerd om de sterke inflatie tegen te gaan door de rente stapsgewijs te verhogen. Aan het eind van 2023 zijn ze hier mee gestopt. De inflatie is gedaald, maar nog steeds boven de doelstelling van 2%. De centrale banken willen nu voorkomen dat de economische groei teveel afgeremd wordt. De conflicten die de wereld kende in het afgelopen jaar hebben niet gezorgd voor grote impact op de beurs.

Beleggingsstrategie en Rendementen

Het rendement van de risicoportefeuille bleef in 2023 achter bij de benchmark, grotendeels door beleggingskeuzes die in het verleden zijn gemaakt, met name de regio onderweging van de Verenigde Staten en de onderweging in groei aandelen. Het bestuur heeft in de loop van 2023 de keuze voor actief beleggen heroverwogen en zal afhankelijk van toekomstscenario's de portefeuille aanpassen naar een meer passief beleggingsbeleid. Hiermee wordt een al langer staande aanbeveling van het VO opgepakt.

Ondanks incidentele positieve rendementen op onderdelen heeft de risicoportefeuille de afgelopen vijf jaar gemiddeld een underperformance van 2,1% per jaar laten zien. Dit is niet alleen het geval bij Aandelen, maar nu ook bij Vastgoed door het slechte resultaat in 2023. Het vijf-jaars rendement op Vastgoed is 2,0% versus de benchmark van 4,9%. Private Equity met 12,7% doet het wel goed in vergelijking met de lange termijn benchmark van 6,0%.

Vastgoed, Private Equity en Liquiditeit

Beleggingen en toegezegde stortingsverplichtingen in Vastgoed en Private Equity vormen een groeiend probleem vanwege de illiquiditeit. Het merendeel (58,7%) van de risicoportefeuille is belegd in deze minder courante fondsen. Aanpassingen in de risicohouding zijn daardoor lastig te realiseren en blijven beperkt tot de meer liquide Aandelen. Dit vormt ook een belemmering bij de toekomstscenario's van het fonds. Per eindejaar staat er nog € 44,5 mln (vorig jaar € 62,9 mln) open als stortingsverplichting, waarvan het merendeel Private Equity. In 2023 zijn geen nieuwe commitments meer aangegaan. Het VO is blij te zien dat het beleid van 2022 is aangepast en geen nieuwe illiquide commitments zijn aangegaan. Wel vraagt het zich af of er nog mogelijkheden zijn om op korte termijn hier nog aanpassingen aan te doen om een verlies op de portefeuille bij een eventuele liquidatie te voorkomen.

Dekkingsgraad

De eindejaars dekkingsgraad is licht gedaald van 120,1% naar 118,2%, voornamelijk door een combinatie van positieve rendementen (vooral in de obligatieportefeuille) en een negatieve aanpassing van de pensioenaanspraken als gevolg van de licht dalende rente in 2023. De renteafdekking stond op 82% aan het einde van 2023, iets onder het strategische doel van 85%. De DNB beleidsdekkingsgraad (een 12-maands gemiddelde) daalde tot 120,6% (van 134,8%),

hoofdzakelijk als gevolg van de royale indexatie van 2023. Dit kengetal blijft echter nog ruim boven de vereiste dekkingsgraad van 104,0% om kortingen te voorkomen.

Met het beleggingsbeleid wordt de ambitie nagestreefd om voor de pensioenen en uitkeringen zoveel mogelijk koopkracht te behouden. Daarbij is een uitgangspunt in het Dynamisch beleggingsbeleid om een reële doeldekkingsgraad van minimaal 100% te behalen, waarbij indexatie naar de toekomst veilig gesteld is en de risicohouding kan worden afgeschaald. In 2023 is de reële dekkingsgraad met 88,5% weliswaar verbeterd (2022: 85,6%) maar nog ver van de gewenste doeldekkingsgraad.

Het VO constateert dat het met actief beleggingsbeleid in 2023 behaalde rendement wederom achterblijft bij de gekozen benchmark en onvoldoende is om op lange termijn dekkingsgraad ambities te realiseren. Het VO ziet graag dat er concrete stappen gezet worden om dit voor 2024 en verder meer met elkaar in lijn te brengen.

Uitvoeringskosten

De rapportage over de uitvoeringskosten van het fonds wordt onderscheiden in pensioenbeheerkosten en vermogensbeheerkosten. De pensioenbeheerkosten worden gerapporteerd als kosten per deelnemer, terwijl de vermogensbeheerkosten worden uitgedrukt in een percentage van het beheerd vermogen. Twee aparte grootheden dus, waarbij het van belang is dat de pensioenbeheerskosten zo laag mogelijk zijn, terwijl de vermogensbeheerkosten in relatie tot het beleggingsresultaat dienen te worden beoordeeld. Naast de vermogensbeheerkosten van de eigen organisatie wordt ook verslag gedaan van deze kosten van vermogensbeheer door externe fondsmanagers en van de gemaakte transactiekosten.

In 2023 zijn de pensioenbeheerkosten gedaald naar € 2,6 mln. (vgl. € 2,8 mln. in 2022). De kosten per deelnemer zijn licht gedaald naar € 447 per deelnemer in 2023 (vgl. € 469 in 2022) maar blijven relatief hoog. De verwachting is dat dit kengetal in 2024 rond dezelfde hoeveelheid zal blijven, waarmee de trend hiermee substantieel hoger is dan in de jaren voor 2022.

De vermogensbeheerkosten zijn gedaald van € 11,7 naar € 10,2 mln, oftewel 1,00% van het beheerd vermogen. Hierin heeft de beheersvergoeding voor Private Equity het grootste aandeel waarbij Private Equity als beleggingscategorie maar een klein positief rendement heeft laten zien in 2023. De andere grote beheersvergoeding kosten betreft indirect onroerend goed, de beleggingscategorie die jammer genoeg in 2023 een ruim negatief rendement heeft laten zien. De keuze voor een actief beleggingsbeheer betekent in de regel een hogere beheersvergoeding, en het VO is tevreden dat het bestuur heeft besloten over te gaan naar passief beleggingsbeheer waar mogelijk.

Het monitoren en beheersen van deze ontwikkeling in de uitvoeringskosten voor de komende jaren blijft wat betreft het VO hoog op de agenda staan, mede gezien de toekomst van het fonds, de bewezen kwetsbaarheid van een kleine eigen organisatie en de toenemende complexiteit rond de pensioenwetgeving en uitbesteding van de pensioenuitvoering.

Belangrijk is ook ieder jaar weer deze uitvoeringskosten te vergelijken met vergelijkbare fondsen via externe benchmark studies. Het VO heeft de meest recente studie tijdig ontvangen en kunnen bespreken. Het VO constateert dat de conclusies en aandachtspunten in het rapport tot aanpassing zouden moeten leiden in het beleggingsbeleid, aangezien NPF in de vergelijking met peers duur is en qua rendement substantieel en al langer achterblijft.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Het bestuur heeft zijn ambitie en de uitvoering van het Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid geëvalueerd en heeft besloten om minder ambitieus te gaan opereren, met de nadruk op het bewaken van mogelijke ESG-risico's. Er is gebleken dat het lastig is als klein fonds om de doelstelling te realiseren en ook duidelijk te maken aan de deelnemers hoe het verschil gemaakt wordt door acties van het fonds. Daarbij is tevens besloten om vast te houden aan de huidige classificatie volgens artikel 6 van de Europese verordening inzake informatieverstrekking over duurzame beleggingen (SFDR).

Het VO steunt deze keus, waarmee rekening gehouden wordt met de omvang en toekomst van het fonds. Het VO beveelt aan dat het pensioenfonds de communicatie over het duurzaam beleggingsbeleid in overeenstemming brengt met de artikel 6 SFDR classificatie.

Governance

Gedurende het verslagjaar heeft het bestuur van het pensioenfonds een nieuwe onafhankelijk voorzitter benoemd. Deze nieuwe voorzitter is formeel per 9 november 2023 aangetreden.

Ruim twee jaar geleden heeft het VO het bestuur erop gewezen dat de nieuw te benoemen voorzitter, naast de gebruikelijke kwaliteiten, minstens aan twee extra criteria zou moeten voldoen. Namelijk, professionele kennis en ervaring in de pensioenwereld en geen Nedlloyd achtergrond.

Professionele kennis en ervaring is met name van belang in het licht van de toekomst van het pensioenfonds. Een voorzitter met ervaring met de transitie van een gesloten fonds naar een bestendige toekomst was in de ogen van het VO een vereiste. Het vereiste van geen Nedlloyd achtergrond moet ervoor zorgen dat de nieuwe voorzitter niet alleen formeel maar ook emotioneel onafhankelijk is. Het VO is het bestuur dankbaar dat zij beide vereisten heeft overgenomen in haar zoektocht naar een nieuwe voorzitter.

Het aantreden van de nieuwe voorzitter heeft ook direct positieve gevolgen voor de communicatie tussen bestuur en VO. Het VO ziet de verdere samenwerking tussen bestuur en VO dan ook met vertrouwen tegemoet.

Wet- en Regelgeving

Per 1 juli 2023 is de Wet toekomst pensioenen (Wtp), na jaren van onderhandelingen over het pensioenakkoord, in werking getreden.

De Wtp luidt een moderner Pensioenstelsel in; meer geïndividualiseerd, maar ook veel afhankelijker van de bewegingen in de economie. Het pensioeninkomen van pensioengerechtigden zal eerder fluctueren (naar boven dan wel naar beneden) en dus minder zeker zijn dan in het huidige stelsel. Op dit moment bereidt de pensioenwereld zich voor op de transitie van het oude naar het nieuwe systeem, het zogenaamde "invaren". Het VO heeft er steeds voor gepleit om te onderzoeken wat de voor- en nadelen zijn van de Wtp voor de deelnemers. Het fonds heeft eind van het jaar besloten om een berekening te laten uitvoeren. De uitkomsten daarvan werden in 2024 beoordeeld tegen de achtergrond van de uitkomsten van het eind 2023 gehouden risicopreferentie onderzoek (RPO). Los van het RPO lijkt het voordelig te zijn om in te varen in het nieuwe pensioenstelsel, omdat er minder buffers aangehouden hoeven te worden. Daartegenover staat dat de toekomstige pensioenuitkeringen meer onderhevig zijn aan de marktontwikkelingen en derhalve volatieler kunnen zijn dan de uitkeringen onder het huidige stelsel. NPF meent dat de uitkomsten van het RPO in

samenhang met de visie en missie van het fonds pleiten tegen het invaren in het nieuwe stelsel. Het VO vraagt zich of dat ook het geval is als meer wordt ingezoomd op de verschillende leeftijdscohorten en meer scenario's worden gezien (bijvoorbeeld minder initiële toevoeging aan de solvabiliteitsreserve).

Hoewel het de bedoeling van de WTP is dat alle pensioenfondsen uiterlijk per 1 januari 2028 over zijn naar het nieuwe systeem, is dat voor gesloten fondsen (zoals het Nedlloyd Pensioenfonds) niet noodzakelijkerwijs het geval. De keuze ligt bij de zogenaamde sociale partners, in het geval van het Nedlloyd Pensioenfonds, de voormalig aangesloten werkgevers. Deze moet uiterlijk tegen het eind van dit jaar een beslissing nemen, maar hoe eerder hoe beter. Zeker in het licht van de toekomst van het pensioenfonds is het belangrijk zo spoedig mogelijk te weten of de voormalig aangesloten werkgevers al dan niet een verzoek tot invaren zullen doen.

Toekomst van het Pensioenfonds

Gedurende het verslagjaar is duidelijk geworden dat de toekomst van het pensioenfonds niet oneindig is. Het is te verwachten dat de komende vier à vijf jaar zich een situatie kan voordoen waarbij het niet verantwoord is veel langer zelfstandig door te gaan. Aangezien op dat moment de hele pensioenwereld (fondsen, verzekeraars, adviseurs etc.) zoals het er nu naar uitziet overmatig druk is met de transitie naar en de implementatie van het nieuwe pensioensysteem hebben waarschijnlijk weinig partijen tijd om met het Nedlloyd Pensioenfonds te onderhandelen over een nadere samenwerking. In het verslagjaar is het bestuur tot de conclusie gekomen er naar te moeten streven gedurende het jaar 2024 tot een definitieve beslissing te komen over de toekomst van het pensioenfonds. Dit alles teneinde de toekomstige belangen van alle belanghebbenden veilig te stellen. Het VO vindt hierbij de kwaliteit van de gekozen oplossing belangrijker dan de snelheid.

Het VO is op constructieve wijze meegenomen in de totstandkoming van deze beslissing. Ook zijn er duidelijke afspraken gemaakt tussen bestuur en VO over de rol van het VO in het project.

Het VO waardeert deze constructieve samenwerking met het bestuur.

Oordeel VO en aanbevelingen

Het VO beoordeelt het bestuur positief over de uitvoering van het beleid en concludeert dat het bestuur haar taak evenwichtig en naar behoren heeft uitgevoerd.

Het VO waardeert de inspanningen van het bestuur om ten aanzien van de toekomst verkenning zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken met het VO.

Het VO heeft haar oordeel gebaseerd op het concept-jaarverslag, de jaarrekening, het verslag 2023 van de NUB-ers en het overleg met de AC, alsmede op de formele vergaderingen met het bestuur.

Het VO heeft de volgende aanbevelingen:

- Het VO beveelt aan het beleggingsbeleid aan te passen teneinde de beheerskosten te mitigeren en de underperformance op de risicoportefeuille te verbeteren.
- Het VO beveelt aan dat het pensioenfonds de communicatie over het duurzaam beleggingsbeleid in overeenstemming brengt met de artikel 6 SFDR classificatie.

- Het VO geeft aan in zake het project toekomst VO, dat de kwaliteit van de te kiezen oplossing belangrijker is dan de snelheid van de uitvoering van het project.

Rotterdam, 12 juni 2024

Namens het verantwoordingsorgaan van Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

Han van Manen, voorzitter

Hans Muis, secretaris

Reactie van het bestuur

Met dank heeft het bestuur kennisgenomen van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan (VO) over het gevoerde beleid van het bestuur in 2023. Het bestuur heeft waardering voor de gedegen wijze waarop het VO het oordeel over het verslagjaar 2023 heeft geformuleerd en onderbouwd.

Het bestuur is blij met de getoonde betrokkenheid van het VO op meerdere dossiers, zowel inhoudelijk als procedureel. De constructieve samenwerking, de gevoerde inhoudelijke discussies en de ontvangen adviezen zijn waardevol.

Beleggingsbeleid

Het bestuur is het met het VO eens dat het beleggingsbeleid aandacht vereist en zal daar in 2024 actie op ondernemen. Dit zal gebeuren in lijn met de keuzes die gemaakt worden in het kader van Project Toekomst. Het bestuur constateert verheugd dat het VO de uitkomsten van de evaluatie van het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid (MVB) steunt. Het belang van MVB is onmiskenbaar en kan op meerdere manieren worden ingevuld. Wat betreft de beleggingen, zoekt het bestuur in 2024 naar een passende invulling van de risicohouding van de deelnemers. Hierbij zal de aanbeveling rondom communicatie in acht worden genomen.

Toekomst van het pensioenfonds

In 2023 is er veelvuldig overleg gevoerd over de toekomst van het pensioenfonds. Het dalende pensioenvermogen en stijgende uitvoeringskosten spelen daar mede een rol in. De in 2023 gevoerde gezamenlijke sessies over de toekomst van het pensioenfonds zijn een mooi voorbeeld van een waardevolle samenwerking tussen bestuur en VO. Dat zal in 2024 voortgezet worden. Het bestuur onderschrijft de mening van het VO als het gaat om kwaliteit boven snelheid. Het bestuur acht het van het grootste belang dat de constructieve samenwerking met het VO, maar ook met DNP, de voormalig aangesloten werkgevers, de medewerkers van het pensioenfonds en DNB in stand gehouden wordt.

Wet toekomst pensioenen

De Wet toekomst pensioenen trad per 1 juli 2023 in werking. Daarmee trad na een lange periode van overleg en onderhandelingen een nieuw pensioenstelsel in werking. Het pensioenfonds heeft een gesloten karakter en voert geen actieve pensioenregeling meer uit voor werknemers. Het mandaat voor het sluiten van een nieuwe pensioenregeling, die past binnen het nieuwe pensioenstelsel, ligt bij de sociale partners. Het bestuur begrijpt de positie van het VO en zal in 2024 de regie over het proces voeren. Het bestuur zal bij deze regierol het Project Toekomst en de beperkte horizon van het pensioenfonds in ogenschouw nemen.

Aanbevelingen van het VO

Het bestuur herkent de aanbevelingen en zal met het VO voortdurend in overleg blijven over de aanbevelingen. Het bestuur ziet die overleggen met vertrouwen tegemoet en zal het VO op de hoogte houden van de opvolging van de aanbevelingen.

4.6 Personalia

Bestuur

Bestuursleden		Functie	Namens
Jacco Heemskerk	per 9-11-2023	onafhankelijk voorzitter	
Jeppe Machielsens	t/m 8-11-2023	onafhankelijk voorzitter	
Feikje Wittermans		niet-uitvoerend bestuurslid	werkgevers
Mark Schenkel		niet-uitvoerend bestuurslid	werknemers
Hans Meurs		niet-uitvoerend bestuurslid	gepensioneerden
Koen Knapper		niet-uitvoerend bestuurslid	gepensioneerden
Frans Dooren		uitvoerend bestuurslid	
Randy Caenen		uitvoerend bestuurslid	
Hedwig Peters		uitvoerend bestuurslid a.i.	
Externe adviseurs			
Mark van der Kroft			extern lid ARC
Margret Smits	per 1-7-2023		extern lid ARC
Lucie Duynstee	t/m 30-6-2023		extern lid ARC
Lonneke Thissen			externe adviseur

Jacco (J.J.) Heemskerk: geboren op 7 mei 1970, benoemd op 9 november 2023 tot 1 september 2027

hoofdfunctie: Onafhankelijk bestuurder
 nevenfuncties: CCO a.i. Achmea IM; voorzitter commissie balansbeheer PGB; extern adviseur SSPF investment committee; lid BO kring RBS bij CB APF; penningmeester Stichting Viore.

Feikje (F.) Wittermans: geboren op 29 februari 1964, benoemd op 1 januari 2017, herbenoemd tot eind 2025
 hoofdfunctie: Business Development Manager New Energies Vopak;
 Voormalig manager operations buitendienst Selektvracht.
 nevenfuncties: Bestuurslid Stichting Pensioenfonds Vopak;
 Vertrouwenspersoon Stichting de Eendracht.

Mark (M.) Schenkel geboren op 15 augustus 1974, benoemd op 1 januari 2015, herbenoemd tot eind 2024
 hoofdfunctie: Hoofd Interne Controle/Senior Adviseur Interne Controle bij het Ministerie van Justitie en Veiligheid/Openbaar Ministerie;
 Voormalig General Manager corporate services en compliance Maersk Group.
 nevenfuncties: -

Hans (H.F.) Meurs: geboren op 2 december 1949, benoemd op 1 januari 2015, herbenoemd tot eind 2026
 hoofdfunctie: Voormalig Senior Vice President Asia CMA CGM;
 Voormalig regio directeur Asia Pacific P&O Nedlloyd.
 nevenfuncties: Lid bestuur Vereniging Nedlloyd Golf.

Koen (K.H.) Knapper: geboren op 16 mei 1953, benoemd op 1 januari 2013, herbenoemd tot eind 2024
 hoofdfunctie: Voormalig finance manager bij P&O Nedlloyd B.V.;

nevenfuncties: Voormalig financial controller bij Koninklijk Vopak N.V.
Voorzitter van het verantwoordingsorgaan van Stichting Pensioenfonds Vopak.

Frans (F.T.E.) Dooren: geboren op 2 februari 1965, benoemd in 2019 voor onbepaalde tijd
hoofdfunctie: Chief Executive Officer/Chief Investment Officer.
nevenfuncties: Lid Advisory Committee European Pension Fund Investment Forum (EPFIF);
Lid commissie Vermogensbeheer Pensioenfederatie;
Lid visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds Aon Groep Nederland.

Randy (R.T.) Caenen: geboren op 8 februari 1980, benoemd in 2019 voor onbepaalde tijd
hoofdfunctie: Chief Finance & Risk Officer; sleutelfunctiehouder risicobeheer.
nevenfuncties: Lid van de Auditcommissie van BPF voor de Banden- en Wielenbranche;
Lid Audit Commissie Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen (vanaf 1-7-2023);
Commissie risicomangement CFA Society VBA Netherlands;
Lid van de Raad van Advies van Financial Investigator;
Editorial advisory board Institutional Real Estate Inc.;
Lid Advisory Committee van European Pension Fund Investment Forum (EPFIF);
Niet-uitvoerend bestuurslid Casimirschool te Gouda.

Hedwig (H.G.I.M.) Peters:

geboren op 19 april 1959, benoemd per 15 maart 2024 voor een periode van maximaal 18 maanden
hoofdfunctie: Onafhankelijk bestuurder en toezichthouder
nevenfuncties: Uitvoerend bestuurder Pensioenfonds Citigroup;
Bestuurder Pensioenfonds HaskoningDHV;
Voorzitter RvT Pensioenfonds voor de Architecten;
Lid Advisory Committee van European Pension Fund Investment Forum (EPFIF).

Verantwoordingsorgaan:

namens
gepensioneerden: Hans (J.E.) Muis, secretaris
Han (H.) van Manen, voorzitter
A.W.P.M. Zimmerman
Rob (R.H.) Mars

namens (gewezen)
deelnemers: Jacob (J.) Tas

Auditcommissie: Lucie (L.E.M.) Duynstee (tot 1 juli 2023)
Margret (M.) Smits (benoemd per 1 juli 2023)
Mark (M.F.) van der Kroft (in 2022 herbenoemd tot 1 april 2025)

Accountant: Emile (E.M.) van der Hall, Deloitte Accountants B.V.

**Certificerend actuaris/
Sleutelfunctiehouder****Actuarieel:** Marnix (M.B.H.) Ceelaert, Willis Towers Watson**Adviserend actuaris:** Lonneke (L.) Thissen, Sprenkels**Sleutelfunctiehouder****Interne Audit:** Werner (W.A.C.M.) Koch**Compliance officer****(extern):** Lilian (L.) Maters-de Groen, BDO Advisory B.V.**Vertrouwenspersoon:** Saskia (S.) Overdevest, Nederlands Compliance Instituut (NCI)

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van: Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

bezoekadres: Boompjes 40 3011 XB Rotterdam

postadres: Postbus 1982 3000 BZ Rotterdam

telefoon: 010 - 400 70 20

e-mail: nedlloyd.pensionfund@nedlloyd.cominternet: www.nedlloydpensioenfonds.nl

Publicatiedatum: juni 2024